

**Investering i den tidlige og forebyggende indsats i PPR
Evaluering**

Januar 2021

Indhold

1	Indledning	4
1.1	Analyssetemaer	6
1.2	Metode	7
1.3	Evalueringsens opbygning	8
2	Tværgående evalueringsresultater	9
2.1	Øget psykisk og social trivsel for børn og unge	9
2.2	Mere helhedsorienterede og tværfaglige indsatser	12
2.3	En mere inddragende tilgang i gennemførelsen af PPR-indsatser	13
2.4	Indikationer på øget systematik og fælles faglig retning	14
3	Faglige pejlemærker	16
3.1	Fagligt pejlemærke 1: Inddragelse af barn, familie og netværk	17
3.2	Fagligt pejlemærke 2: Systematisk arbejde med børns trivsel og udvikling	18
3.3	Fagligt pejlemærke 3: Interventioner, der matcher behov og ressourcer hos barnet	20
3.4	Fagligt pejlemærke 4: Tværfagligt koordineret og målrettet praksis	22
3.5	Fagligt pejlemærke 5: Høj faglighed og tydelig faglig retning	25
4	Resultater for børn og unge	28
4.1	Udvikling i problemscore og målgruppevurderinger	28
4.2	Udvikling i angivelse af barnets vanskeligheder	30
4.3	Udvikling i sociale styrkesider og problemscorens fire underparametre	31
5	Organisering af indsatserne	33
5.1	Aldersgrupper	33
5.2	Indsatstyper	35
5.3	Målgrupper	38
5.4	PPR's rolle i interventionen	40
5.5	Indsatsresultater fordelt på problematikker	43
6	Forløbsbeskrivelser af tre udvalgte indsatser	45
6.1	Holstebro Kommune - Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje	46
6.2	Thisted Kommune - Øge børns deltagelse i skolelivet – Alle med!	50
6.3	Greve Kommune – Pædagogisk familievejledning i hjemmet som forebyggende indsats	54
7	Omkostninger og forventede økonomiske konsekvenser	58

7.1	Omkostningsvurderinger	59
7.2	Økonomisk scenarieberegning: Thisted Kommune – Familielasser	64
	Bilag 1. Datagrundlag og metode	69
	Bilag 2. Beskrivelse af faglige pejlemærker	72
	Bilag 3. Omkostningsvurderinger	76
	Bilag 4. Budgetøkonomisk analyse af <i>'Familielasser for børn med udadreagerende adfærd'</i>	114
	Bilag 5. Indsatsparametre og indsatser	125

1 Indledning

Som en del af Satspuljeaftalen på social- og indenrigsområdet for 2017 blev der afsat midler til initiativet *Investering i den tidlige og forebyggende indsats i PPR*. Formålet med initiativet var at nedbringe mistrivsel blandt sårbare og udsatte børn og unge, så færre får behov for en specialiseret indsats og eventuel medicinering.

Gennem et partnerskab mellem 11 af landets kommuner og Socialstyrelsen blev der etableret et samarbejde om at udvikle og styrke indsatsen i PPR med det formål at understøtte landets kommuner i arbejdet med en tidlig og forebyggende indsats i PPR. Dette har ført til udvikling af 83 indsatser.

Med initiativet *Investering i den tidlige og forebyggende indsats i PPR* fokuseres der på at styrke og udvikle kvaliteten i kommunens indsats overfor sårbare og udsatte børn og unge. Det sker indenfor almenområdet og indenfor barnets almindelige hverdagsrammer i skole og dagtilbud i kobling til de specialiserede indsatser på undervisnings- og socialområdet og understøttes blandt andet gennem kommunernes arbejde med fem faglige pejlemærker. De faglige pejlemærker har fungeret som et fælles retningsgivende dialog- og styringsredskab for udviklingsarbejdet internt i kommunen, på tværs af kommuner og i samarbejdet med Socialstyrelsen. De faglige pejlemærker blev i begyndelsen af projektet udarbejdet i samarbejde med kommunerne, og de udgør den faglige rammesætning og skitserer dermed det konceptuelle afsæt for udviklingsarbejdet i partnerskabskommunerne.

*Formålet med evalueringen er at undersøge, om og hvordan initiativet *Investering i den tidlige og forebyggende indsats i PPR* har ledt til de tilsluttede forbedringer i trivsel blandt sårbare og udsatte børn og unge.*

Det overordnede formål afdækkes med udgangspunkt i evalueringens forskellige temaer beskrevet i næste afsnit.

På næste side ses et overblik over indsatserne i initiativet samt tre nøgletal for de 11 kommuner, der har medvirket i *Investering i den tidlige og forebyggende indsats i PPR*.

- **0-17-årige:** angiver antallet af 0-17-årige i kommunen i 2020
- **Evidensbaserede indsatser:** angiver antallet af børn og unge i kommunen, der per oktober 2020 modtog en evidensbaseret indsats (en indsats, hvor forskning af høj kvalitet har vist, at indsatsen har en positiv effekt for barnet)
- **Specifikke indsatser:** angiver antallet af børn og unge i kommunen, der per oktober 2020 modtog en specifik indsats i regi af PPR (ikke kun specifikke indsatser indenfor dette initiativ).

Bilag 5 indeholder en beskrivelse af alle indsatser i initiativet.

Kommune	0-17-årige:	Evidensbase-rede indsatser:	Specifikke indsatser:	Kommune	0-17-årige:	Evidensbase-rede indsatser:	Specifikke indsatser:
Brønderslev Kommune	78.237	0	522	Frederiksberg Kommune	18.332	18	1.528
<ul style="list-style-type: none"> Systematisk opsporing i dagtilbud og skoler Årlige besøg i dagplejens legestuer Helhedsorienteret og tværfaglig samarbejdsmodel i forhold til flygtningebørn med traumer Etablering af skilsmissegrupper i alle skoledistrikter og på dagtilbudsområdet Individuelle indsatser for børn/unge af kortere varighed Indsats i forhold til elever med bekymrende fravær Støttende indsatser til anbragte børn 			<ul style="list-style-type: none"> En tryk start Tidlig sprogindsats Frisk Start Gruppetilbud til flygtningefamilier Krop og læring Almen praksis Intensive Interaction 				
Frederikshavn Kommune	10.435	130	130	Greve Kommune	11.100	12	1.500
<ul style="list-style-type: none"> Vejledning, støtte og supervision af støttepædagoger Mentaliseringsbaserede forløb for forældre Helhedsorienteret og koordineret vejledningsforløb Individuel terapeutisk intervention Behovsafdækning (opsporing) Kompetenceudvikling ((støtte)pædagoger, lærere og PPR) Strategiplan for PPR Cool Kids-angstprogram Klassearbejde 			<ul style="list-style-type: none"> Organisering af det tidlige tværfaglige- og tværsektorielle samarbejde Co-teaching og skulder-ved-skulder-metoden til børnegrupper Forældretræningsprogram: Forældre på alle strenge Tidligere opsporing af sårbare og udsatte børn/unge Cool Kids-/Chilled-angstprogram Psykologsamtaler til unge i uddannelsesforløb Pædagogisk familievejledning i hjemmet Udvikling af akutteam ved overgreb og vold i familier 				
Hillerød Kommune	11.189	25	1.800	Hjørring Kommune	12.564	0	1.683
<ul style="list-style-type: none"> I skole igen Fremskudt rådgivning i dagtilbud På vej sammen (praksisnær rådgivning og intervention) Ledelsesstyret supervision Angstbehandling – Cool Kids-/Chilled-angstprogram Logopædiske Hanen-indsatser i dagtilbud 			<ul style="list-style-type: none"> Implementering af opsporingsmodellen Børnelinealen Udvikling af screeningsmodeller til mistrivselkategorier i projektet Helhedsorienterede gruppebaserede trivselindsatser Udvikling af konkrete metoder til håndtering af bekymrende skolefravær Kompetenceudvikling for inklusionsvejlederteam Helhedsorienteret forebyggende individuelle indsatser 				
Holstebro Kommune	12.567	31	137	Ishøj/Vallensbæk Kommune	9.095	26	1.779
<ul style="list-style-type: none"> Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje Indsatser relateret til børn med erhvervet hjerneskade Indsats i forhold til børn og unge med bekymrende elevfravær Samtalegrupper for børn/unge af forældre med psykiske vanskeligheder Tidlig psykologindsats og vejledningssamtaler i forhold til børn og unge med psykiske udfordringer Mindre behandlingslignende tilbud i dagtilbud og skole Hjælp dit ængstelige barn Udvidet vejledningsforløb Cool Kids-/Chilled-angstprogram Tidligt fødte børn Sprog på Forkant 			<ul style="list-style-type: none"> Spædbørnsteam Tværfagligt småbørnsteam Specialpædagogisk indsats i dagtilbud Hjemmeindsats som supplement til specialpædagogisk indsats i dagtilbud SFO 				
Kolding Kommune	19.793	12	3.041	Randers Kommune	19.544	33	67
<ul style="list-style-type: none"> Stærk fra start Diamantforløb, universel Diamantforløb, selektiv Professionsudvikling 			<ul style="list-style-type: none"> Læringsfællesskabspakker Neuroaffektive legegrupper Angstbehandling (Cool Little Kids/Cool Kids/Chilled) 				
Thisted Kommune	8.651	4	309				
<ul style="list-style-type: none"> Den varme linje (åben telefonrådgivning) Åben rådgivning i dagtilbud for forældre og fagpersoner Åbent forældreskab – temapakke til forældre om mentalisering Den professionelle læringscirkel – klasse- og gruppeindsatser på dagtilbud og skoler Kursus i fælles forældreansvar Screening med fokus på motorik, sprog, pædagogik og sensorik 			<ul style="list-style-type: none"> Øge børns deltagelse i skolelivet – Alle med! Specialpædagogisk bistand ved enkeltintegration Dialogmøder med skole og dagtilbud Temapakke til skoler og dagtilbud Familieklasser Diamantforløb Tid til forandring 				

1.1 Analysetemaer

For at opfylde det overordnede formål med evalueringen er evalueringsrapporten tilrettelagt omkring fem temaer, der hver især fokuserer på et område indenfor kommunernes arbejde med initiativet *Investering i den tidlige og forebyggende indsats i PPR*.

Tema 1. Faglige pejlemærker

Faglige pejlemærker for den tidlige og forebyggende indsats i PPR er en overordnet konceptuel beskrivelse af centrale organisatoriske og indsatsrettede elementer, der har til hensigt at danne en faglig og strategisk ramme for indsatser overfor børn og unge i regi af PPR.

Det første tema sætter fokus på de faglige pejlemærker og undersøger, hvordan de 11 deltagende kommuner har arbejdet med pejlemærkerne, og hvordan de fem pejlemærker har bidraget til at sætte retningen for udviklingen af PPR i kommunerne.

Tema 2. Resultater for børn og unge

Det overordnede formål med initiativet er at nedbringe mistrivsel blandt sårbare og udsatte børn og unge. Til at indfri dette mål har kommunerne dels udviklet generelle indsatser, hvis hensigt har været at styrke organisationen og samarbejdet indenfor PPR, dels udviklet specifikke indsatser rettet mod børn og unge, der udviser tegn på mistrivsel.

I tema 2 afdækkes, hvorvidt de 40 specifikke indsatser på tværs af 10 kommuner har ført til de tilsigtede resultater for de medvirkende børn og unge.¹ Denne afdækning af resultater for børn og unge baseres på knapt 1.000 SDQ-registreringer (Strengths and Difficulties Questionnaire), som belyser udviklingen i de medvirkende børns og unges problemscore, sociale styrkesider og samlede vanskeligheder.

Tema 3. Organisering af indsatserne

Initiativet *Investering i den tidlige og forebyggende indsats i PPR* består af indsatser, der varierer i forhold til indsatsparametre såsom deltagernes alder, indsatstyper, målgrupper, PPR's rolle i interventionen og problematikker, som indsatserne er rettet imod.

Indenfor dette tema dykkes længere ned i de 40 specifikke indsatser fra tema 2, og det belyses, hvordan resultaterne for børn og unge varierer på tværs af førnævnte indsatsparametre. Resultaterne underbygges af SDQ-registreringer og eksempler fra kommunerne.

Tema 4. Forløbsbeskrivelser af tre udvalgte indsatser

Indsatserne indenfor dette initiativ forsøger alle gennem forskellige mekanismer at nedbringe mistrivsel blandt børn og unge. Selvom mangfoldigheden af indsatser er stor, kan der alligevel identificeres en række virksomme mekanismer på tværs af indsatserne.

Tema 4 sætter fokus på de virksomme mekanismer ved at dykke ned i tre indsatser, som alle har vist gode resultater i forhold til at øge trivslen blandt børn og unge. Gennem forløbsbeskrivelser af de tre indsatser afdækkes de indsats-elementer, som har været afgørende for indsatsernes gode resultater.

---

¹ Kolding Kommune har ikke foretaget SDQ-registreringer i forbindelse med deres indsatser, da de udelukkende har gennemført mere generelle indsatser målrettet mod udvikling af organisationen omkring PPR og tværfagligt samarbejde.

Tema 5. Omkostninger og forventede økonomiske konsekvenser

Initiativet *Investering i den tidlige og forebyggende indsats i PPR* har, som initiativets navn antyder, haft til formål at investere i den fortsatte udvikling af indsatser indenfor PPR. For at belyse, om investeringen har haft den tilsigtede virkning, er det udover at vurdere indsatsernes resultater, nødvendigt at undersøge omkostningerne forbundet med de udviklede indsatser.

Det sidste tema kortlægger fire udvalgte indsatseres omkostninger og undersøger for én af de fire indsatser, hvilke budgetøkonomiske konsekvenser investeringen i den pågældende indsats har ført til.

1.2 Metode

For at understøtte undersøgelsen af de fem analysetemaer er der i forbindelse med evalueringen indsamlet en lang række data af både kvantitativ og kvalitativ karakter. Nedenstående tabel illustrerer, hvordan de anvendte datakilder føder ind i evalueringens forskellige temaer. En beskrivelse af de vigtigste metodiske forbehold er beskrevet under tabellen. Desuden indeholder bilag 1 en uddybende beskrivelse af det metodiske grundlag for evalueringen.

Tabel 1. Datakilder

Tema	Datakilder
Tema 1. Faglige pejlemærker	<ul style="list-style-type: none"> • Survey blandt projektledere • Survey blandt PPR-medarbejdere • Input fra evalueringsworkshops med kommuner
Tema 2. Resultater for børn og unge	<ul style="list-style-type: none"> • SDQ-registreringer
Tema 3. Organiseringen af indsatserne	<ul style="list-style-type: none"> • SDQ-registreringer • Input fra evalueringsworkshops med kommuner
Tema 4. Forløbsbeskrivelser af tre udvalgte indsatser	<ul style="list-style-type: none"> • Interviews med børn, forældre, pædagoger, psykologer og andre fagpersoner om indsatserne
Tema 5. Omkostninger og forventede økonomiske konsekvenser	<ul style="list-style-type: none"> • Skriftligt materiale om indsatserne • Fokusgruppeinterviews med medarbejdere om indsatserne • Effekt- og konsekvensestimater fra SØM's videndatabase

SDQ er et værktøj til at screene og monitorere udsatte børn og unges sociale og psykiske trivsel. Gennem screeningen fås en samlet SDQ-problemscore, som giver et billede af barnets/den unges psykiske trivsel. Det er værd at bemærke, at Holstebro Kommunes SDQ-registreringer udgør 432 af de 990 samlede registreringer, og Holstebro Kommunes registreringer har således potentialet til at trække data i en bestemt retning. De steder, hvor dette er tilfældet, vil det fremgå af tolkningen af den pågældende figur.

Derudover baserer en betragtelig del af datagrundlaget i denne evaluering sig på selvevalueringer fra kommunerne. Det er tilfældet for de indsamlede **surveydata og de input, der er indsamlet i forbindelse med evalueringsworkshops**. Disse data er behandlet kritisk af evaluator, men det er stadig værd at pointere, at generelle udviklinger beskrevet på baggrund af surveydata eksempelvis i afsnit 3 baserer sig på vurderinger fra kommunernes projektledere og PPR-medarbejdere.

1.3 Evalueringens opbygning

I evalueringens næste kapitel (kapitel 2) præsenteres en samlet oversigt over de mest centrale analytiske pointer og resultater fra evalueringen. Her kigges der på tværs af evalueringstemaerne og konkluderes på evalueringens overordnede formål. Derefter følger evalueringen den tematiske opdeling af evalueringsresultater. Således gennemgås først kommunernes arbejde med de fem faglige pejlemærker i kapitel 3 og de samlede resultater for børn og unge i kapitel 4. Kapitel 5 dykker dybere ned i indsatsernes organisering, mens kapitel 6, gennem forløbsbeskrivelser af tre indsatser, giver et indblik i, hvilke virksomme mekanismer, der kan ligge bag indsatsernes resultater. Til sidst afdækkes omkostningerne og de forventede økonomiske konsekvenser ved udvalgte indsatser i kapitel 7.

2 Tværgående evalueringens resultater

Formålet med initiativet *Investering i den tidlige og forebyggende indsats i PPR* var at nedbringe mistrivsel blandt sårbare og udsatte børn og unge for at modvirke, at flere børn og unge får behov for en specialiseret indsats. I initiativet har 11 kommuner indgået i et partnerskab med Socialstyrelsen om at øge trivslen blandt børn og unge gennem arbejdet med en lang række tidlige og forebyggende indsatser i PPR. I alt har kommunerne arbejdet med 83 indsatser, der omfatter såvel specifikke indsatser målrettet konkrete børn, unge, familier og fagpersoner samt generelle indsatser målrettet udviklingen af det organisatoriske og tværfaglige setup omkring PPR-indsatserne.

Partnerskabet har haft til formål at skabe en fælles retning og forankring af PPR-indsatsen på tværs af de 11 kommuner. Den fælles retning er blevet understøttet af fem faglige pejlemærker, der kort er præsenteret i boksen nedenfor (se bilag 2 for uddybning af de faglige pejlemærker).

Fagligt pejlemærke 1: Løsninger udviklet i tæt samarbejde med barn, familie og netværk, så tæt som muligt på det almene hverdagsliv

Fagligt pejlemærke 2: Systematisk opmærksomhed på alle børns trivsel og udvikling og opfølgning på bekymring

Fagligt pejlemærke 3: Kvalificerede og fleksible interventioner, der matcher behov og ressourcer hos barnet og i barnets kontekst

Fagligt pejlemærke 4: Tværfagligt koordineret og målrettet praksis, som skaber overskuelighed, kontinuitet og sammenhæng for barn og familie

Fagligt pejlemærke 5: Høj faglighed og tydelig faglig retning i PPR's virke.

Dette kapitel sammenfatter de primære konklusioner fra evalueringen på tværs af evalueringens forskellige temaer. Resultater og data er uddybende præsenteret i evalueringens kapitel 3-7.

2.1 Øget psykisk og social trivsel for børn og unge

Samlet set har partnerskabet og de specifikke indsatser i partnerskabskommunerne resulteret i øget psykisk og social trivsel blandt de deltagende børn og unge.

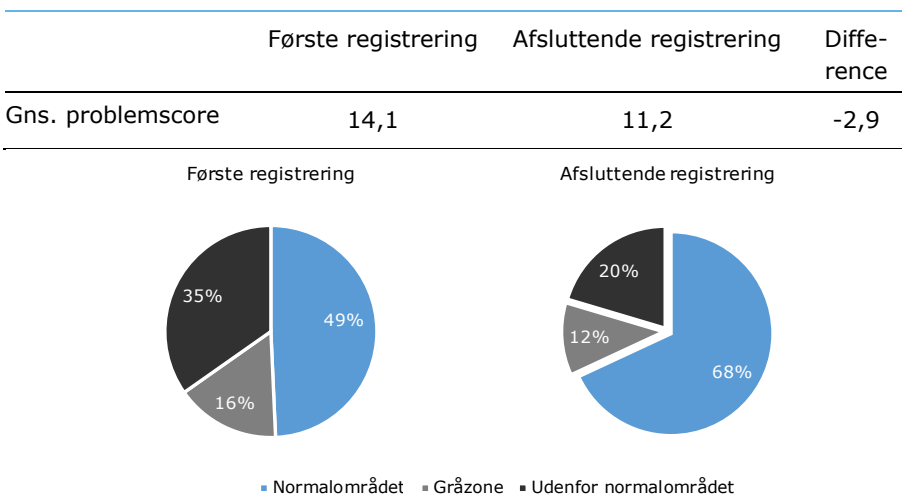
Trivslen er målt ved brug af SDQ-målinger. SDQ-målingerne måler indsatsdeltagernes trivsel ved opstart og afslutning i indsatsen og kan derfor anvendes til at indikere, om der er sket en forbedring af deltagernes trivsel

under indsatsen. Det bemærkes i denne sammenhæng, at der kun er indsamlet trivselsdata for 40 af initiativets 83 indsatser, og nedenstående resultater repræsenterer derfor knapt halvdelen af initiativets indsatser.²

På tværs af de cirka 500 børn og unge, der har deltaget i specifikke indsatser, og hvor der er gennemført både en opstartsmåling og en afsluttende måling, kan der identificeres en forbedring af trivslen. Den øgede trivsel ses ved et fald i den gennemsnitlige problemscore og ved, at en stor gruppe børn og unge flytter sig fra i SDQ-målingen at ligge udenfor eller i et gråzonerområde til at ligge indenfor normalområdet efter endt indsats.

Således viser Figur 1, at den gennemsnitlige problemscore falder med 2,9 point fra første registrering til den afsluttende registrering. Den positive udvikling afspejles ikke kun i den generelle score, men også i fordelingen af indsatstdeltagere indenfor målgruppevurderinger (normalområdet, gråzonen og udenfor normalområdet): Fra at cirka halvdelen af indsatstdeltagerne befinder sig indenfor normalområdet ved første registrering, stiger denne andel til cirka to tredjedele af deltagerne ved den afsluttende registrering.

Figur 1. Udvikling i overordnet problemscore og inddeling i målgruppevurderinger

N: 990.

De positive resultater, som partnerskabskommunernes indsatser har skabt, gør sig gældende for alle aldersgrupper. Samtidig er der dog en tydelig tendens til, at de tidlige og forebyggende indsatser, der er arbejdet med i projektet, har haft den største positive betydning for børn og unge i skolealderen, særligt de 11-17-årige på mellemtrinet og i udskolingen. Således har indsatserne generelt haft en mere positiv indflydelse på de deltagende børn og unges trivsel, jo ældre deltagerne er. Sammenhængen fremgår af Figur 2, der viser et større fald i problemscoren, jo ældre deltagerne er.

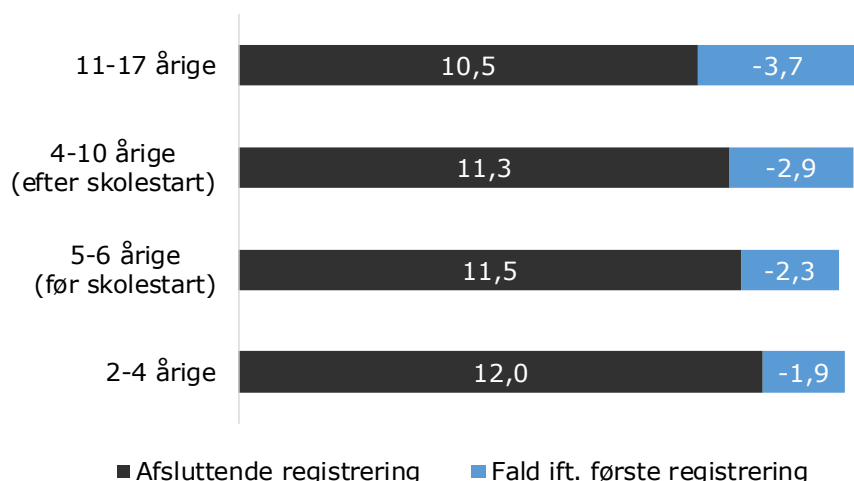
Tolkning af SDQ-registreringer

Problemscore: Problemscoren beregnes på baggrund af 20 spørgsmåle og placerer sig i et interval fra 0 til 40. En høj score indikerer en lav trivsel hos barnet og omvendt.

Målgruppevurderinger: På baggrund af de udregnede problemscore kan det vurderes, om barnet befinder sig indenfor, på kanten af (gråzonen) eller udenfor normalgruppen i forhold til trivsel. En problemscore på 0-13 er udtryk for, at barnet ligger i et trivselsmæssigt normalområde, mens en score på henholdsvis 14-16 og 17 eller derover placerer barnet i gråzonen og udenfor normalområdet.

² Der er gennemført SDQ-målinger i 40 ud af 83 PPR-indsatser og i 10 ud af 11 deltagende kommuner. Alle indsatser er således ikke omfattet af SDQ-målingerne, da en stor andel af indsatserne ikke er målrettet børn og unge, men for eksempel omfatter organisatoriske tiltag.

Figur 2. Udvikling i problemscore på tværs af aldersgrupper

N: 990.

Note: De 495 gyldige sæt SDQ-målinger fordeler sig på fire aldersgrupper, heraf 130 på 2-4-årige, 45 på 5-6-årige (før skolestart), 142 på 4-10-årige (efter skolestart) og 178 på 11-17-årige. Hvis observationer fra Holstebro fjernes, falder differencen mellem første og afsluttende registrering for de 2-4-årige til -0,9 point.

Partnerskabskommunerne har som nævnt arbejdet med en meget bred vifte af specifikke indsatser, som på tværs af målgrupper og indsatser alle helt overvejende har bidraget til de positive resultater på trivslen. Samtidig er der arbejdet med en bred vifte af generelle indsatser, som har sigtet mod også at styrke det omkringliggende organisatoriske og tværfaglige setup omkring PPR-indsatserne og dermed været med til generelt at styrke og løfte den tidlige og forebyggende indsats i PPR.

Der er således mange faktorer, der har været medvirkende til at skabe eller understøtte resultaterne. Evalueringen af det samlede initiativ viser dog, at kommunerne på særligt to områder har styrket indsatsen, og det har haft en væsentlig betydning for de viste resultater:

- For det første har kommunerne styrket rammerne for mere sammenhængende indsatser overfor børn og unge, der involverer inddragelsen af de vigtigste fagpersoner omkring barnet, hvilket har resulteret i **mere helhedsorienterede og tværfaglige indsatser**.
- For det andet har partnerskabskommunerne skabt en **tættere inddragelse af barnet, familie og netværk** i tilgangen til udviklingen og gennemførelsen af indsatser, hvilket har understøttet, at kommunernes indsatser foregår tættest muligt på barnets hverdagsliv og med udgangspunkt i barnets kontekst.

I partnerskabskommunerne er der endvidere indikationer på, at kommunerne har øget systematikken i indsatserne og den fælles faglige retning, hvilket kan være med til at styrke resultaterne, men der er fortsat potentiale for yderligere løft af resultaterne gennem mere systematik og særligt mere viden- og evidensbaseret arbejde.

Disse centrale konklusioner uddybes i det følgende.

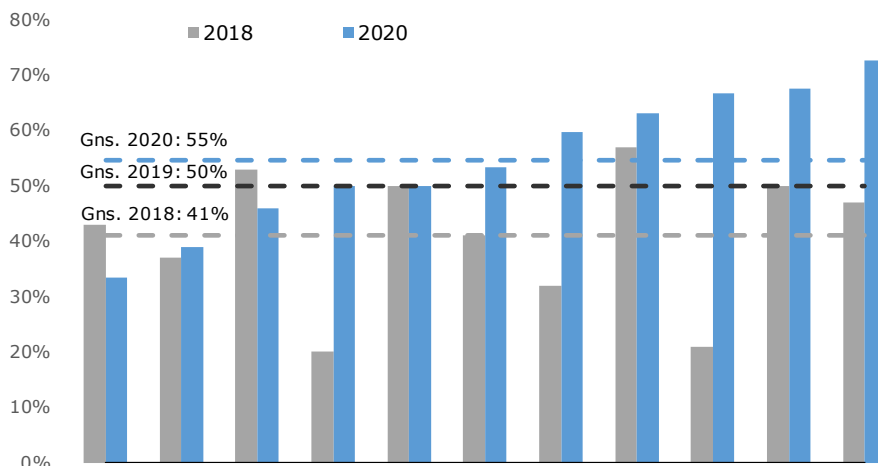
2.2 Mere helhedsorienterede og tværfaglige indsatser

Et centralt element i initiativets faglige pejlemærker 3 og 4 har været at skabe rammerne for mere helhedsorienterede sammenhængende indsatser overfor børn og unge, der involverer inddragelsen af de vigtigste fagpersoner omkring barnet.

Blandt kommunerne er der bred enighed om, at mere helhedsorienterede indsatser har været en medvirkende faktor i at nedbringe mistrivsel for børn og unge. En helhedsorienteret indsats vil i mange tilfælde kræve inddragelse af fagpersoner omkring barnet i form af daginstitutions- og skolepersonale eller sundhedsplejerske og myndighedssagsbehandler.

I mere end halvdelen af kommunerne vurderer PPR-medarbejderne, at det tværfaglige samarbejde er godt eller meget godt. Samtidig vurderer de, at det tværfaglige samarbejde er blevet styrket i perioden, hvor de har deltaget i initiativet. I 8 ud af 11 kommuner vurderer PPR-medarbejderne, at samarbejdet på tværs af samarbejdspartnere har forbedret sig fra 2018 til 2020 (de enkelte kommuners resultater fremgår af de 11 sæt af søjler). Samlet er andelen af PPR-medarbejdere, som har vurderet det tværfaglige samarbejde som godt eller meget godt, steget med 14 procentpoint fra 41 procent i 2018 til 55 procent i 2020, jf. Figur 3.

Figur 3. Andel medarbejdere, der på tværs af samarbejdspartnere har vurderet det tværfaglige samarbejde som godt eller meget godt

N: 328 medarbejderbesvarelser, heraf 166 i 2020 og 162 i 2019.

Note: Gennemsnittet er beregnet som et fladt gennemsnit, hvor hver kommune tillægges samme vægt. De 11 partnerskabskommuners besvarelser for 2018 og 2020 er illustreret i de 11 sæt af grå og blå søjler.

Figurforklaring

Figuren til venstre viser både gennemsnittet af besvarelser på tværs af de 11 partnerskabskommuner og udviklingen indenfor hver kommune. **Gennemsnittet** er vist ved de stiplede linjer og er beregnet som et fladt gennemsnit, hvor hver kommune tillægges samme vægt. Hvert par af **søjler** repræsenterer udviklingen indenfor en kommune. I hver figur angiver den første søjle kommunernes besvarelser i 2018 eller 2019 (alt efter, hvornår de første data er indsamlet), mens den anden søjle angiver kommunernes besvarelser i 2020.

Kommunerne fremhæver de positive erfaringer med en højere grad af anvendelse af helhedsorienterede indsatser, som involverer flere aktører i barnets hverdag og foregår indenfor barnets vante rammer. Særligt gennemførelsen af indsatser indenfor barnets hjem er med til at skabe en tryk atmosfære for barnet og barnets familie. Et eksempel på dette er Greve Kommunes indsats *Pædagogisk familievejledning i hjemmet som forebyggende indsats*, som er beskrevet nærmere i afsnit 6.3. I denne indsats har gennemførelsen af indsatsaktiviteterne i familiernes hjem bidraget til at skabe en mere tillidsfuld relation mellem PPR-medarbejder og forældre. Samtidig har gennemførelsen af indsatsen i barnets vante miljø i højere grad gjort det muligt for PPR-medarbejderen og barnets forældre at løse konkrete konfliktsituationer i barnets hverdag.

Forklaringen på det styrkede samarbejde mellem PPR og deres samarbejdspartnere kan findes i, at der i løbet af initiativet er opnået en øget fælles forståelse af udfordringer og løsninger på tværs af aktører. Andelen af medarbejdere, der i høj eller meget høj grad oplever en fælles opfattelse af udfordringer og løsninger på tværs af samarbejdspartnere, er således steget med 5 procentpoint fra 48 procent i 2019 til 53 procent i 2020. Den positive udvikling genfindes i medarbejdernes vurdering af samarbejdet med henholdsvis dagtilbuddene (+7 procentpoint), skolerne (+5 procentpoint) og myndighedssagsbehandlere (+5 procentpoint).

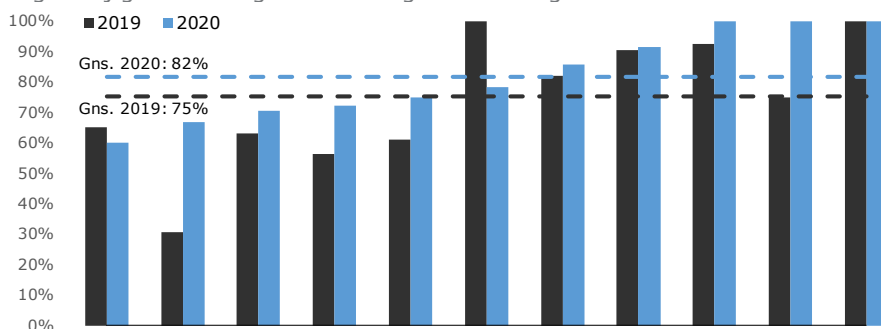
Holstebro og Thisted Kommunes indsatser *Konsultative møder i daginstitutioner/dagleje* og *Øge børns deltagelse i skolelivet – Alle med!* er eksempler på, hvordan samarbejde mellem PPR, dagtilbud og skole sikrer, at der sættes ind overfor barnets udfordringer gennem et tværfagligt samarbejde. Holstebro Kommunes inddragelse af både familie og daginstitution i indsatsen øger sandsynligheden for, at barnet oplever samme reaktion i konflikt-situationer både ude og hjemme, mens Thisted Kommunes inddragelse af deltagerens fremtidige skole er medvirkende til at skabe en god overgang for den unge tilbage til et aktivt skoleliv.

2.3 En mere inddragende tilgang i gennemførelsen af PPR-indsatser

Kommunerne har som en del af PPR-initiativets pejlemærke 1 arbejdet med en mere inddragende tilgang til udviklingen og gennemførelsen af indsatser. En tættere inddragelse af barnet, familie og netværk har haft til formål at understøtte, at kommunernes indsatser foregår tættest muligt på barnets hverdagsliv og med udgangspunkt i barnets kontekst. Spørgeskemadata viser i denne sammenhæng, at kommunerne selv vurderer, at de har arbejdet mere inddragende. I tillæg hertil viser SDQ-målinger og forløbsbeskrivelser af tre indsatser, at inddragelsen af familie og netværk i indsatserne er medvirkende til at nedbringe deltagerens mistro.

Hovedparten af kommunerne vurderer, at de henover perioden for initiativet har styrket deres inddragende tilgang til udviklingen af indsatser. I 8 ud af 11 kommuner vurderer PPR-medarbejderne, at barn, familie og netværk i højere grad inddrages i udviklingen af løsninger. I 2019 er der således 75 procent af de adspurgte PPR-medarbejdere, der vurderer, at barn/familie/netværk i høj eller meget høj grad inddrages i udviklingen af løsninger, mens andelen blandt PPR-medarbejdere er steget til 82 procent i 2020.

Figur 4. Andel medarbejdere, der vurderer, at barn/familie/netværk i høj eller meget høj grad inddrages i udviklingen af løsninger

N: 328 medarbejderbesvarelser, heraf 166 i 2020 og 162 i 2019.

Note: Gennemsnittet er beregnet som et fladt gennemsnit, hvor hver kommune tillægges samme vægt. De 11 partnerskabskommuners besvarelser for 2019 og 2020 er illustreret i de 11 sæt af sorte og blå søjler.

Vigtigheden af at inddrage barnets familie og andre aktører i barnets netværk understreges af de gennemførte trivselsmålinger blandt deltagerne i PPR-indsatserne. I forlængelse heraf viser Figur 5, at den største nedbringelse af mistrivsel blandt børn og unge finder sted i indsatser, som inddrager familie og netværk. Det største fald i problemscoren fremgår ved indsats målrettet *Børn og forældre* med et fald på 3,9 point efterfulgt af *Forældre og fagpersoner* med et fald på 2,9 point. Evalueringens tre forløbsbeskrivelser underbygger samme pointe om vigtigheden af inddragelse. Alle tre eksempler er eksempler på indsats, der gennem inddragelse af børn, familie, fagpersoner og netværk formår at skabe helhedsorienterede indsats, hvor barnet selv, hjem og daginstitution/skole forpligter sig til at bidrage.

Figur 5. Udvikling i problemscore på tværs af initiativets målgruppe

N: 966.

Blandt de kommuner, som har positive oplevelser forbundet med inddragelse af både børn og forældre i deres indsats, er Frederikshavn, Holstebro og Randers Kommuner. Inddragelsen af børn og forældre giver ifølge kommunerne bedre mulighed for at tage udgangspunkt i den samlede families dagligdag og dermed for at designe en indsats, der både kortlægger problemadfærden hos barnet og den voksenadfærd, som vedligeholder barnets reaktionsmønster.

2.4 Indikationer på øget systematik og fælles faglig retning

Fagligheden og systematikken i PPR's arbejde er det fundament, som skal sikre, at børn og unge med tegn på mistrivsel opspores tidligt, og at indsats baseres på en viden om, hvad der virker. I sidste ende kan arbejdet med en stærk faglighed for systematik indenfor pejlemærke 2, 3 og 5 bidrage til at sammensætte indsats, der afspejler børn og unges behov.³

En måde, hvorpå det faglige grundlag, som PPR-indsatserne er baseret på, kan styrkes, er ved at anvende evidensbaserede indsats, der gennem effektstudier har påvist en positiv effekt i forhold til at nedbringe mistrivsel blandt deltagerne. Data fra de 11 kommuner i initiativet viser dog, at kommunerne ved projektets afslutning ikke anvender evidensbaserede indsats

³ Fagligt pejlemærke 2: Systematisk opmærksomhed på alle børns trivsel og udvikling og opfølgning på bekymring

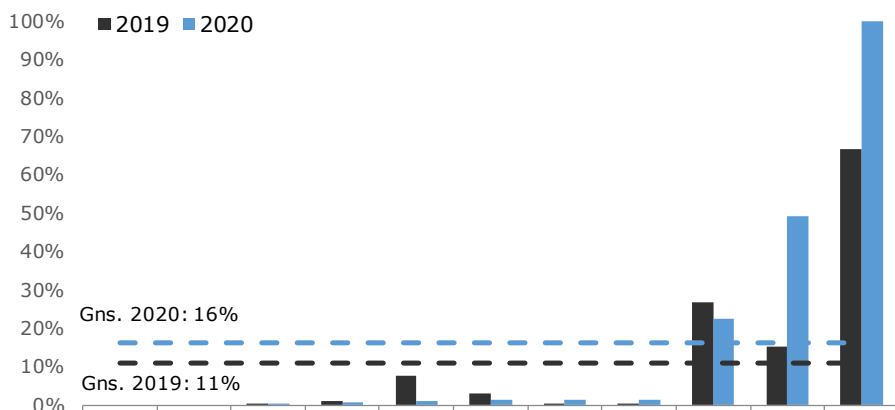
Fagligt pejlemærke 3: Kvalificerede og fleksible interventioner, der matcher behov og ressourcer hos barnet og i barnets kontekst

Fagligt pejlemærke 5: Høj faglighed og tydelig faglig retning i PPR's virke.

i højere grad end ved projektets opstart. Samlet er der i gennemsnit sket en stigning på 5 procentpoint i andelen af 0-17-årige modtagere af en PPR-indsats, som modtager en evidensbaseret indsats. Men stigningen drives alene af to kommuner, og 7 af de 10 kommuner har ingen eller næsten ingen evidensbaserede indsatser, jf. Figur 6. Ud fra de tilgængelige datakilder er det ikke muligt at forklare, hvorfor udviklingen alene drives af to kommuner.

Figur 6. Andel modtagere af specifikke indsatser i regi af PPR, der modtager en evidensbaseret indsats

3 Faglige pejlemærker

De fem faglige pejlemærker har drevet udviklingen af de 11 kommuners samlede indsats og organisering indenfor PPR. Pejlemærker har haft til formål at understøtte det konceptuelle afsæt for udviklingsarbejdet i partnerskabskommunerne. Derudover har de faglige pejlemærker skullet fungere som et fælles retningsgivende dialog- og styringsredskab for udviklingsarbejdet internt i kommunen, på tværs af kommuner og i samarbejdet med Socialstyrelsen. Dette kapitel belyser derfor med udgangspunkt i survey-data og data fra workshops med kommunerne, hvordan de 11 medvirkende kommuner har arbejdet med pejlemærkerne, og hvor pejlemærkerne i særlig grad har medvirket til at sætte retningen for udvikling af PPR. En kort beskrivelse af de faglige pejlemærker fremgår nedenfor, mens en mere dybdegående beskrivelse af pejlemærkerne kan findes i evalueringens bilag 2.

Faglige pejlemærker

Faglige pejlemærker for initiativet *Investering i den tidlige og forebyggende indsats i PPR* er en overordnet konceptuel beskrivelse af centrale elementer af faglig og strategisk karakter, der har til hensigt at danne en faglig og strategisk ramme og retning for den tidlige og forebyggende indsats for børn og unge i sårbare og udsatte positioner i PPR i landets kommuner.

Fagligt pejlemærke 1: Løsninger udviklet i tæt samarbejde med barn, familie og netværk, så tæt som muligt på det almene hverdagsliv.

Fagligt pejlemærke 2: Systematisk opmærksomhed på alle børns trivsel og udvikling og opfølgning på bekymring.

Fagligt pejlemærke 3: Kvalificerede og fleksible interventioner, der matcher behov og ressourcer hos barnet og i barnets kontekst.

Fagligt pejlemærke 4: Tværfagligt koordineret og målrettet praksis, som skaber overskuelighed, kontinuitet og sammenhæng for barn og familie.

Fagligt pejlemærke 5: Høj faglighed og tydelig faglig retning i PPR's virke.

Samlet viser data:

- Fagligt pejlemærke 1: De 11 partnerskabskommuner arbejder mere inddragende, hvilket bidrager til skabelsen af indsatser, der i højere grad afspejler børn og unges behov.
- Fagligt pejlemærke 2: Gennem en øget anvendelse af faste faglige koncepter er kommunerne lykkedes med at forbedre den systematiske tilgang overfor børn og unge i indsatserne.

- Fagligt pejlemærke 3: Kommunerne arbejder ikke mere med evidensbaserede indsatser ved projektets afslutning end ved projektets opstart, men de har styrket arbejdet med at skabe helhedsorienterede indsatser for børn og unge.
- Fagligt pejlemærke 4: PPR-medarbejderne vurderer kvaliteten af det tværfaglige samarbejde højere, hvilket primært understøttes af en øget fælles forståelse af udfordringer og løsninger på tværs af aktører.
- Fagligt pejlemærke 5: Kommunernes PPR-medarbejdere oplever en større grad af fælles faglig retning indenfor PPR.

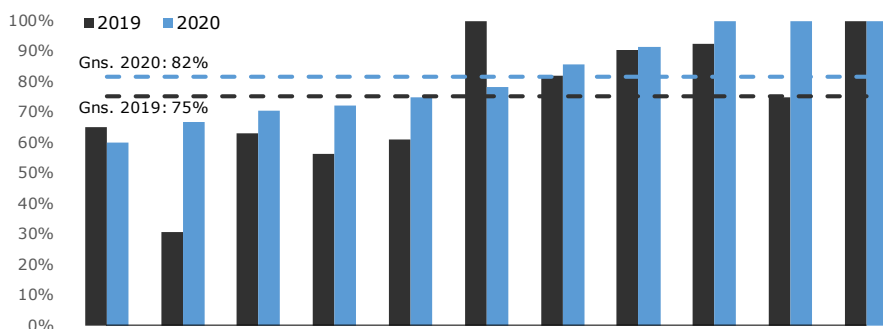
3.1 Fagligt pejlemærke 1: Inddragelse af barn, familie og netværk

Fagligt pejlemærke 1 har til formål at understøtte, at udviklingen og implementeringen af PPR-indsatser foregår tættest muligt på barnets hverdagsliv og med udgangspunkt i barnets kontekst. PPR-indsatserne skal med andre ord afspejle barnets perspektiv, hvilket kan sikres gennem en inddragelse af barnet, familie og netværk i udviklingen af indsatser. Dette afsnit undersøger derfor kommunernes tilgang til inddragelse.

Fra 2019 til 2020 ses en fremgang i andelen af medarbejdere i de 11 kommuner, som vurderer, at børn, familie og netværk inddrages i udviklingen af løsninger. Samtidig fremhæver et stort flertal af de 11 kommuner positive erfaringer forbundet med øget inddragelse i form af indsatser, som bedre understøtter barnets behov, og bedre samarbejde mellem PPR og barn. Nogle af de gode erfaringer med inddragelse er eksemplificeret i de tre forløbsbeskrivelser, som fremgår af evalueringens kapitel 6. Her ses det blandt andet, hvordan Holstebro Kommune gennem en tæt inddragelse af forældre og daginstitutionspersonale formår at skabe indsatsforløb målrettet det enkelte barns behov.

Figur 7 viser en positiv udvikling i andelen af medarbejdere, der vurderer, at barnet, familien og netværk i høj eller meget høj grad inddrages i udviklingen af løsninger. Søjlerne i figuren viser resultaterne for hver kommune i 2019 og 2020, mens de stiplede linjer viser gennemsnittet for alle kommuner i 2019 og 2020. Gennemsnittet for 2020 er således 7 procentpoint højere end for 2019. Tillige er der i 2020 tre kommuner, hvor 100 procent af medarbejderne vurderer, at børn, familie eller netværk i høj eller meget høj grad inddrages i udviklingen. Figuren indikerer dog også, at medarbejdere i en række kommuner vurderer, at børn, familie og netværk kun inddrages i mindre grad, selvom denne andel er mindsket fra 2019 til 2020.

Figur 7. Andel medarbejdere, der vurderer, at barn/familie/netværk i høj eller meget høj grad inddrages i udviklingen af løsninger

N: 328 medarbejderbesvarelser, heraf 166 i 2020 og 162 i 2019.

Note: Gennemsnittet er beregnet som et fladt gennemsnit, hvor hver kommune tillægges samme vægt. De 11 partnerskabskommuners besvarelser for 2019 og 2020 er illustreret i de 11 sæt af sorte og blå søjler.

Kommunerne fremhæver, at deres arbejde med øget inddragelse indenfor pejlemærke 1 særligt har styrket deres muligheder for at sammensætte indsats overfor det enkelte barn eller den enkelte unge, der afspejler barnets og den unges behov. Blandt andet har det en positiv effekt på samarbejdet mellem PPR-medarbejder og barnet/den unge, at barnet/den unge føler sig lyttet til ved at bidrage til at udarbejde forløbsbeskrivelser, indsatsplaner eller lignende. Som eksempel har Hillerød Kommune gode erfaringer med at understøtte inddragelse af barnet ved at tilføje et formøde i barnets hjem i en af deres skolefraværsindsatser, hvor indholdet af indsatsen drøftes med barnet og barnets forældre.

Ligeledes bidrager en højere grad af forældreinddragelse ifølge kommunerne på forskellige måder i opstarten, undervejs og ved afslutningen af indsatserne. Ved opstarten bidrager forældrenes viden om deres barns adfærd til at sammensætte en indsats, der er målrettet barnets behov. Undervejs kan forældrene støtte op om PPR's arbejde overfor barnet og dermed bidrage til at vedholde barnets motivation. Efter endt indsats øger forældrenes inddragelse i indsatsen sandsynligheden for, at de erfaringer og de redskaber, der er anvendt i løbet af indsatsen, anvendes i hjemmet, efter PPR har afsluttet indsatsen.

Enkelte kommuner nævner udfordringer, i forhold til at det logistisk kan være svært at planlægge indsats med en høj grad af forældreinddragelse. Der kan være forhold knyttet til forældrenes arbejdsliv eller privatliv, som kan medvirke til, at de ikke har tid til at deltage i aktiviteterne under indsatsen.

3.2 Fagligt pejlemærke 2: Systematisk arbejde med børns trivsel og udvikling

Arbejdet med fagligt pejlemærke 2 har til formål at styrke systematikken i PPR's arbejde overfor børn og unge. Udover at styrke systematikken i indsatsernes udførelse har det ligeledes været essentielt, at PPR har styrket systematikken i den tidlige opsporingsindsats og i opfølgingsarbejdet. Dette afsnit sætter derfor først fokus på kommunernes tidlige indsats overfor børn og unge. Dernæst belyses det, hvordan kommunernes arbejde med pejlemærke 2 har øget deres fokus på en mere systematisk opmærksomhed på børn og unges trivsel.

Evalueringen viser, at de 11 medvirkende kommuner selv vurderer, at de har styrket deres systematiske tilgang overfor børn og unge i indsatserne

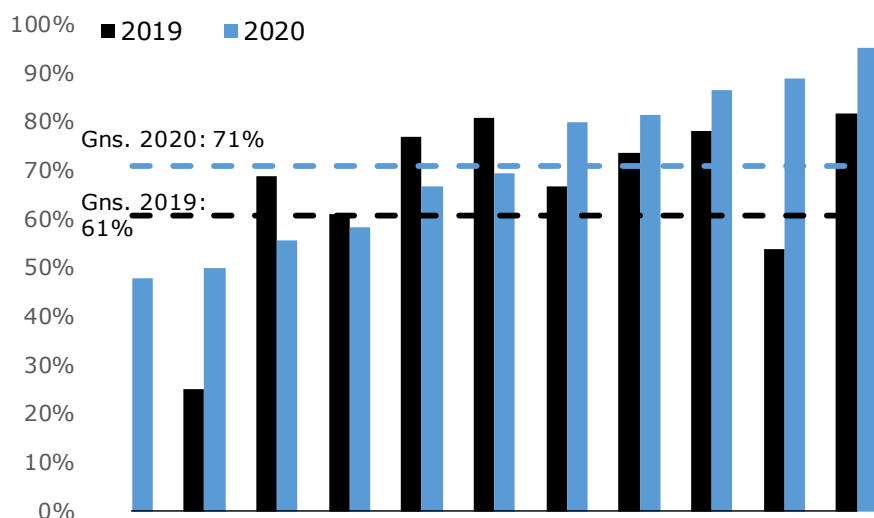
Figurforklaring

Figuren til venstre viser både gennemsnittet af besvarelser på tværs af de 11 partnerskabskommuner og udviklingen indenfor hver kommune. **Gennemsnittet** er vist ved de stiplede linjer og er beregnet som et fladt gennemsnit, hvor hver kommune tillægges samme vægt. Hvert par af **søjler** repræsenterer udviklingen indenfor en kommune. I hver figur angiver den første søjle kommunernes besvarelser i 2018 eller 2019 (alt efter, hvornår de første data er indsamlet), mens den anden søjle angiver kommunernes besvarelser i 2020.

gennem en øget anvendelse af faste faglige koncepter. Samtidig er der en tendens til, at kommunerne ifølge deres egen vurdering reagerer tidligere på bekymringer om børn og unge. Den systematiske opfølgning på indsatserne er dér, hvor PPR fortsat oplever de største udfordringer.

Tendensen i forhold til tidligere reaktion på bekymringer underbygges af udviklingen i Figur 8. Figuren viser, at andelen af medarbejdere, der vurderer, at PPR i høj eller meget høj grad bidrager til tidlig reaktion på bekymringer relateret til børn og unge, er steget med 10 procentpoint fra 2019 til 2020. Figuren viser dog en stor variation mellem kommunerne. Blandt andet er andelen af medarbejdere, der vurderer, at PPR i høj eller meget høj grad bidrager til tidlig reaktion, på 80 procent eller derover i fem kommuner i 2020, mens andelen er henholdsvis 48 procent og 50 procent i de to kommuner, der scorer lavest.

Figur 8. Andel medarbejdere, der vurderer, at PPR i høj eller meget høj grad bidrager til tidlig reaktion på bekymringer relateret til børn

N: 328 medarbejderbesvarelser, heraf 166 i 2020 og 162 i 2019.

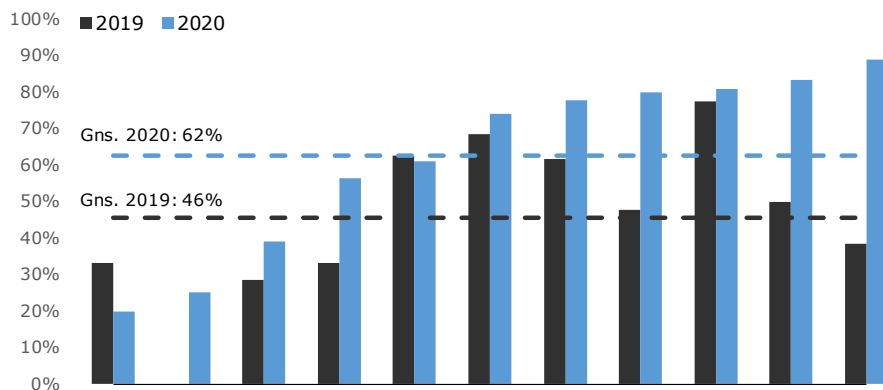
Note: Gennemsnittet er beregnet som et fladt gennemsnit, hvor hver kommune tillægges samme vægt. De 11 partnerskabskommuners besvarelser for 2019 og 2020 er illustreret i de 11 sæt af sorte og blå søjler. Én enkelt kommune har kun én søjle, da der ikke er nogen besvarelser fra 2019, som indikerer, at PPR i høj eller meget høj grad bidrager til tidlig reaktion på bekymring.

Kommunerne har primært arbejdet med at styrke mulighederne for tidlig reaktion med udgangspunkt i pejlemærke 2 på to måder. For det første fremhæver kommunerne visitationsprocessen, hvor enkelte kommuner har etableret et mødeforum for eksempel på tværs af PPR og skoler, der mødes med en fast kadence og gennemgår hver bekymringssag systematisk. Dette bidrager til at give et tværfagligt blik på børnenes sager og dermed tidligt få reageret på velbegrundede bekymringer vedrørende børnenes trivsel. For det andet har kommunerne arbejdet med at styrke opsporingsindsatsen i skoler og dagtilbud gennem deres PPR-indsatser. Skole- og daginstitutionspersonale kan gøres mere bekendt med tidlige tegn på mistrivsel, angst osv. ved at gøre skole- og daginstitutionspersonalet til en del af indsatserne og dermed give dem et indblik i PPR-medarbejdernes arbejdsmetoder. Som eksempel fremhæver Frederiksberg Kommune en tydelig forskel på opsporingsindsatsen mellem de daginstitutioner, der har været en del af indsatsen, og de daginstitutioner, der ikke har fået indblik i PPR's indsatsmetoder.

Udover den tidligere reaktion på bekymringer så svarer hovedparten af kommunerne selv, at de har opnået en mere systematisk opmærksomhed

på børns trivsel og udvikling. Figur 9 viser i denne sammenhæng en positiv udvikling fra 2019 til 2020, hvor gennemsnittet af medarbejdervurderingerne er steget med 16 procentpoint fra 46 procent til 62 procent. Den generelle udvikling i kommunernes vurdering dækker over, at 9 ud af 11 kommuner vurderer, at de har en mere systematisk opmærksomhed på børns trivsel og udvikling.

Figur 9. Andel medarbejdere, der vurderer, at PPR i høj eller meget høj grad bidrager til systematisk opmærksomhed på børns trivsel og udvikling

N: 328 medarbejderbesvarelser, heraf 166 i 2020 og 162 i 2019.

Note: Gennemsnittet er beregnet som et fladt gennemsnit, hvor hver kommune tillægges samme vægt. De 11 partnerskabskommuners besvarelser for 2019 og 2020 er illustreret i de 11 sæt af sorte og blå søjler. Én enkelt kommune har kun én søjle, da der ikke er nogen besvarelser fra 2019, som indikerer, at PPR i høj eller meget høj grad bidrager til systematisk opmærksomhed på børns trivsel og udvikling.

Ovenstående resultat underbygges af, at hovedparten af de deltagende kommuner giver udtryk for, at de gennem indsatserne har arbejdet systematisk blandt andet ud fra faste indsatskoncepter. Det at arbejde manualbaseret ud fra velafprøvede og evidensbaserede metodiske tilgange eller lignende har ifølge kommunerne bidraget til at skabe fælles sprog og kompetencer på tværs af fagpersoner og derigennem en mere systematisk tilgang til arbejdet med børn og unges trivsel. Derfor er der en tæt sammenhæng mellem pejlemærke 2 og 5, da den systematiske opmærksomhed på børns trivsel og udvikling kan være nødvendig at understøtte gennem kompetenceudvikling, faglig supervision og løbende metodiske drøftelser.

Kommunerne finder det mest udfordrende at gennemføre en systematisk opfølgning efter endt indsats. De oplever derfor i flere tilfælde at blive kontaktet igen i gamle sager, der er blevet afsluttet, hvor forældre eller personale har behov for yderligere hjælp. Enkelte kommuner har derfor prioriteret at indføre såkaldte booster-sessioner indenfor udvalgte indsatser, hvor PPR følger op på udviklingen i barnets trivsel efter endt indsats.

3.3 Fagligt pejlemærke 3: Interventioner, der matcher behov og ressourcer hos barnet

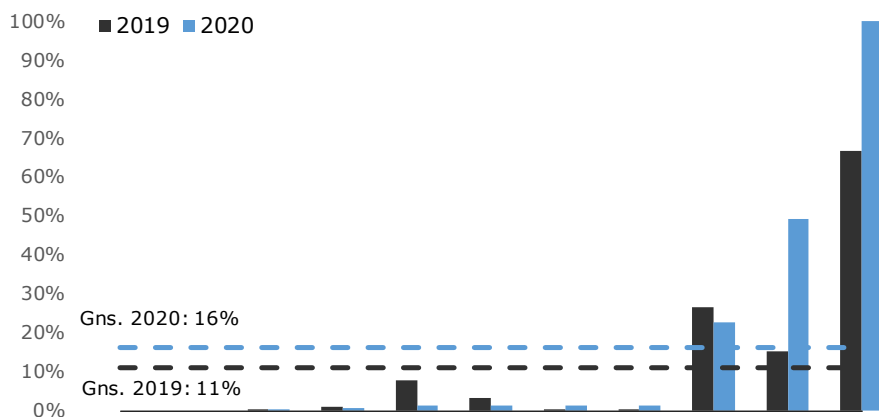
Fagligt pejlemærke 3 har til formål at sikre, at kommunerne iværksætter indsatser overfor børn og unge, som afspejler deres behov. Dette kan understøttes gennem en øget inddragelse af barnet, familie og netværket i udviklingen af indsatser som set i pejlemærke 1, men det kan i lige så høj grad understøttes af et øget arbejde med evidensbaserede indsatser og indsatser, som tidligere har vist sig virksomme. I dette afsnit undersøges derfor, hvorvidt kommunerne arbejder mere evidensbaseret end ved projekt-opstart, og om de i højere grad kan tilbyde virksomme indsatser, som er tilpasset børn og unges behov.

Undersøgelsen af de 11 kommuners arbejde med pejlemærke 3 viser, at pejlemærke 3 i mindre grad end de andre pejlemærker har sat retning for kommunernes indsatser. Kommunerne arbejder således ikke mere med evidensbaserede indsatser end ved projektopstart og vurderer heller ikke i højere grad, at de tilbyder virksomme indsatser tilpasset barnets/den unges behov. Halvdelen af kommunerne kan dog berette om positive erfaringer med gennemførelsen af helhedsorienterede indsatser, som foregår i barnets/den unges hjem.

Den gennemsnitlige andel af 0-17-årige PPR-indsatsmodtagere, som modtog en evidensbaseret indsats, er steget med 5 procentpoint på tværs af kommuner (fra 11 procent til 16 procent), jf. Figur 10. Der er dog ikke tale om en entydig udvikling blandt kommunerne, da det primært er tre kommuner, der driver gennemsnittet op.

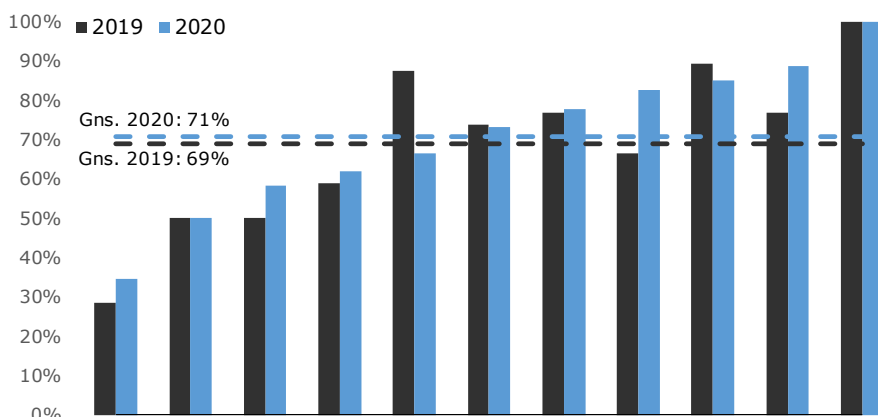
Figur 10. Andel modtagere af specifikke indsatser i regi af PPR, der modtager en evidensbaseret indsats

Note: Andelen beregnes ud fra det samlede antal 0-17-årige, som på tidspunktet for projektlejernes afrapportering i 2019 og 2020 modtog en specifik indsats i regi af PPR, samt antallet, der modtog en evidensbaseret indsats. Gennemsnittet er beregnet som et fladt gennemsnit, hvor hver kommune tillægges samme vægt. De 11 partnerskabskommuners besvarelser for 2019 og 2020 er illustreret i de 11 sæt af sorte og blå søjler. For enkelte kommuner fremgår ingen søjler, da de ikke har nogen modtagere af evidensbaserede indsatser.

I forlængelse af ovenstående viser Figur 11 en begrænset udvikling i andelen af medarbejdere, der vurderer, at PPR i høj eller meget høj grad tilbyder virksomme interventioner, der matcher barnets behov, afhjælper barnets udfordringer og øger barnets trivsel. Ud fra de tilgængelige datakilder er det ikke muligt at forklare, hvorfor der ikke ses nogen udvikling i kommunernes besvarelser. Samtidig viser figuren en høj grad af kommunal variation i medarbejdernes vurdering af PPR's udbud af virksomme interventioner, hvor andelen, der svarer i høj eller meget høj grad, spænder fra 35 procent til 100 procent i 2020.

Figur 11. Andel medarbejdere, der vurderer, at PPR i høj eller meget høj grad tilbyder interventioner, der virker

N: 328 medarbejderbesvarelser, heraf 166 i 2020 og 162 i 2019.

Note: Gennemsnittet er beregnet som et fladt gennemsnit, hvor hver kommune tillægges samme vægt. De 11 partnerskabskommuners besvarelser for 2019 og 2020 er illustreret i de 11 sæt af sorte og blå søjler.

På trods af at Figur 10 og Figur 11 ikke indikerer, at pejlemærke 3 har været retningsgivende i PPR's arbejde, fremhæver cirka halvdelen af kommunerne positive erfaringer med en højere grad af anvendelse af helhedsorienterede indsatser, som involverer flere aktører i barnets hverdag og foregår indenfor barnets vanterammer. Særligt gennemførelsen af flere indsatser indenfor barnets hjem er med til at skabe en tryk atmosfære for barnet og barnets familie. Et eksempel på dette er Greve Kommunes indsats beskrevet senere i afsnit 6.3. I denne indsats har gennemførelsen af indsatsaktiviteterne i familiernes hjem bidraget til at skabe en mere tillidsfuld relation mellem PPR-medarbejder og forældre.

Selvom helhedsorienterede indsatser, der foregår både ude og hjemme, er at foretrække, fremhæver kommunerne, at der ikke altid er den tilstrækkelige ledelsesmæssige opbakning i daginstitutioner og skoler til at engagere det nødvendige personale omkring barnet. Ved manglende ledelsesmæssig opbakning er det derfor i nogle tilfælde ikke muligt for PPR at inkludere personalet omkring barnet i indsatsen. Samtidig er det for PPR en tidskrævende aktivitet at varetage den koordinerende rolle overfor både forældre og daginstitutioner- eller skolepersonale, hvilket ligeledes kan være en begrænsende faktor for at kunne arbejde helhedsorienteret omkring barnet.

3.4 Fagligt pejlemærke 4: Tværfagligt koordineret og målrettet praksis

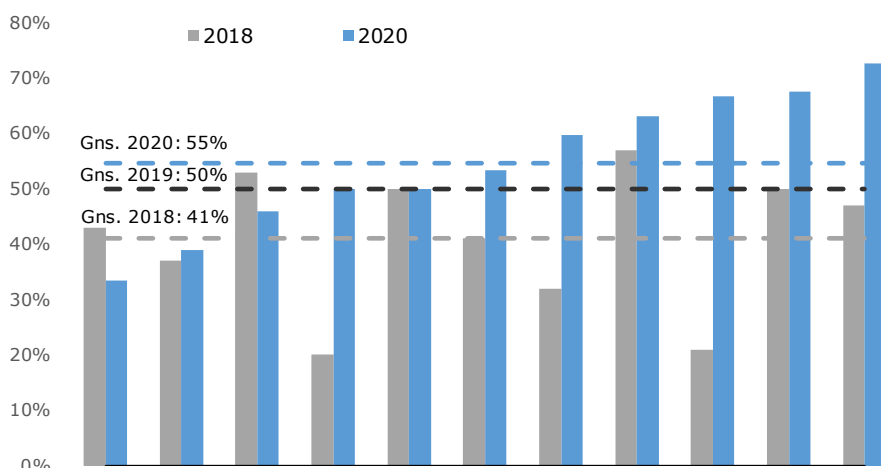
Fagligt pejlemærke 4 sigter mod at forbedre det tværfaglige samarbejde i kommunerne gennem en tættere inddragelse af aktører omkring barnet og den unge. For bedre at kunne understøtte det tværfaglige samarbejde er det afgørende, at alle aktører arbejder i samme faglige retning, anvender samme faglige sprog og har samme forståelse af børn og unges udfordringer og behov. Afsnittet sætter fokus på kommunernes tværfaglige samarbejde ved først at belyse kommunernes vurdering af det tværfaglige samarbejde og samarbejdet med de enkelte samarbejdspartnere. Dernæst undersøges kommunernes arbejde med at skabe en fælles faglig retning på tværs af samarbejdspartnere.

Evalueringen viser en generel fremgang i PPR-medarbejdernes vurdering af det tværfaglige samarbejde understøttet af et godt samarbejde med skoler og daginstitutioner. Særligt er der sket en fremgang i PPR-medarbejdernes

vurdering af fælles opfattelse af udfordringer og løsninger på tværs af PPR, daginstitutioner, skoler og myndighedssagsbehandlere. Det tværfaglige samarbejde er ifølge de medvirkende kommuner dog stadig udfordret af manglende viden om PPR's rolle i indsatser overfor børn og unge samt manglende ledelsesopbakning hos enkelte samarbejdspartnere.

Figur 12 viser en positiv udvikling i forhold til kommunernes tværfaglige samarbejde, da andelen, der har vurderet det tværfaglige samarbejde som godt eller meget godt, er steget med 14 procentpoint fra 2018 til 2020. Den positive udvikling i vurderingen af det tværfaglige samarbejde er gældende for 8 ud af de 11 kommuner. Der er dog stadig betydelig variation mellem kommunerne, hvor andelen af medarbejdere, der vurderer det tværfaglige samarbejde som godt eller meget godt, varierer fra 33 procent til 73 procent i 2020.

Figur 12. Andel medarbejdere, der på tværs af samarbejdspartnere har vurderet det tværfaglige samarbejde som godt eller meget godt

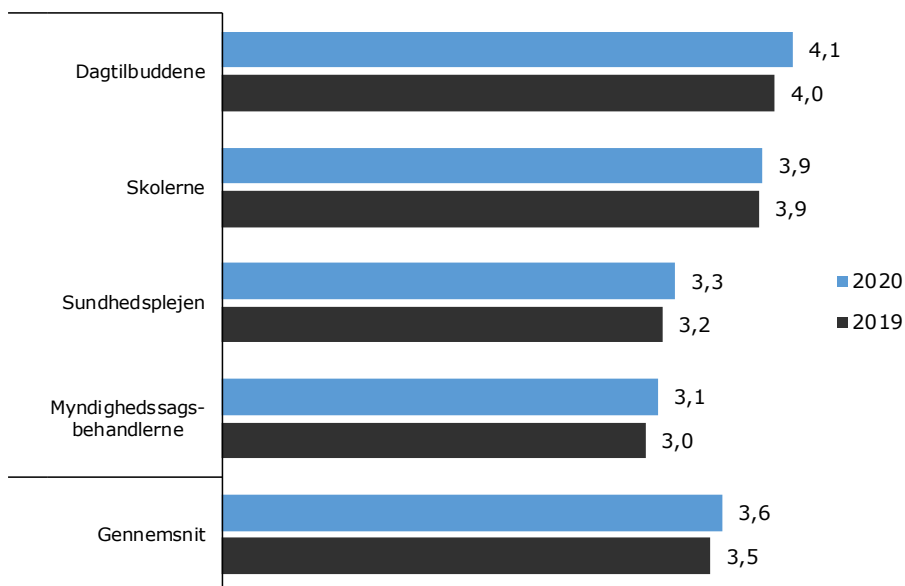

N: 328 medarbejderbesvarelser, heraf 166 i 2020 og 162 i 2019.

Note: Gennemsnittet er beregnet som et fladt gennemsnit, hvor hver kommune tillægges samme vægt. De 11 partnerskabskommuners besvarelser for 2018 og 2020 er illustreret i de 11 sæt af grå og blå søjler.

Hvor Figur 12 angiver medarbejdertilfredsheden med det tværfaglige samarbejde på et overordnet plan, så fokuserer Figur 13 på medarbejdernes vurdering af samarbejdet fordelt på fire samarbejdspartnere. Figuren viser en lille positiv udvikling i den medarbejdervurderede kvalitet af tværfagligt samarbejde, der på tværs af samarbejdspartnerne er steget fra 3,5 point i 2019 til 3,6 point i 2020. Derudover viser figuren, at medarbejderne vurderer kvaliteten af samarbejdet med dagtilbuddene og skolerne højest, mens samarbejdet med sundhedsplejen og myndighedssagsbehandlerne vurderes mindre godt.

Figur 13. Gennemsnit af medarbejdernes vurdering af samarbejde med samarbejdspartnere fra 1-5, hvor 5 svarer til meget godt

N: 328 medarbejderbesvarelser, heraf 166 i 2020 og 162 i 2019.

En af de positive faktorer ved kommunernes arbejde med pejlemærke 4 og et øget tværfagligt samarbejde er ifølge kommunerne, at der er opstået en tættere relation særligt til de andre aktører. Dette udmønter sig i en større viden om dagtilbuds, skolars og sundhedsplejens arbejdsgange og faglighed. Samtidig oplever PPR-medarbejderne en større grad af kontakt mellem PPR og førnævnte aktører.

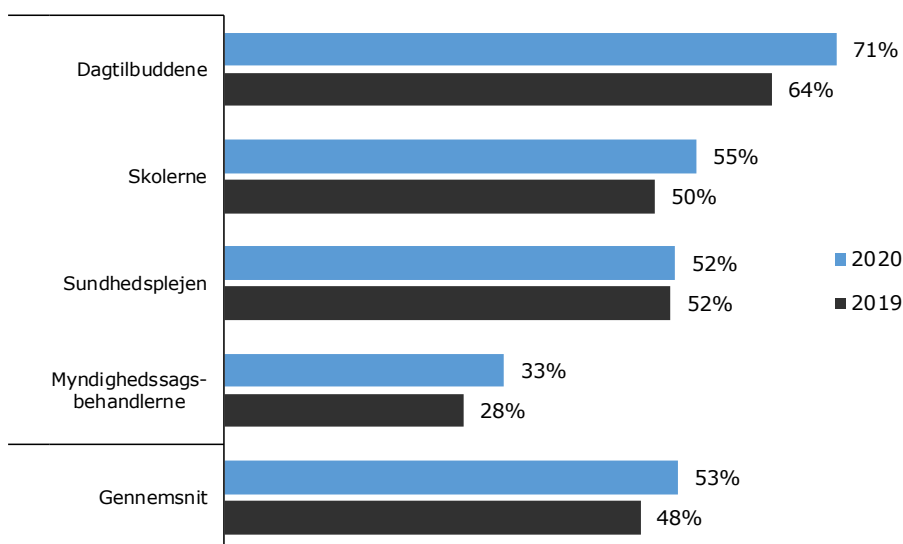
På trods af at Figur 13 overordnet viser en lille fremgang i vurderingen af kvaliteten i det tværfaglige samarbejde, fremhæver kommunerne stadig udfordringer forbundet med arbejdet med tværfaglige indsatser. For eksempel oplever flere PPR-afdelinger, at de bruger meget tid på at klargøre overfor andre samarbejdspartnere, hvad PPR's rolle er, og hvad de kan tilbyde. Opstarten af nye indsatser kan derfor medføre et højt tidsforbrug forbundet med at koordinere og forventningsafstemme, hvem den rette målgruppe for indsatsen er, og med at tydeliggøre, hvad PPR kan og ikke kan understøtte indenfor indsatsens rammer.

Derudover udfordres enkelte kommuner af, at der ikke er en tilstrækkelig ledelsesmæssig opbakning til at deltage i indsatserne i dagtilbud og skoler. PPR opfattes i visse tilfælde som ejere af indsatserne, hvorfor dagtilbud og skoler, ifølge PPR-medarbejderne, ikke i alle tilfælde føler samme ejerskab af indsatserne. Dette kan udmønte sig i, at der ikke afsættes den nødvendige tid til at indgå i indsatsen eller til kompetenceudvikling fra dagtilbudenes og skolernes side.

En forudsætning for et velfunderet tværfagligt arbejde kan være skabelsen af en fælles faglig retning blandt aktører. I denne sammenhæng viser Figur 14 en positiv udvikling, idet andelen af medarbejdere, der i høj eller meget høj grad oplever en fælles opfattelse af udfordringer og løsninger på tværs af typen af samarbejdspartner er steget med 5 procentpoint fra 48 procent i 2019 til 53 procent i 2020. Denne positive udvikling fra 2019 til 2020 genfindes i medarbejdernes vurdering af samarbejde med henholdsvis dagtil-

buddene (+7 procentpoint), skolerne (+5 procentpoint) og myndigheds-sagsbehandlerne (+5 procentpoint). Dog bemærkes det, at den samme positive udvikling ikke er gældende for PPR's samarbejde med sundhedsplejen. Det er ligeledes værd at bemærke, at PPR-medarbejderne i langt højere grad har en fælles opfattelse af udfordringer med og løsninger for det enkelte barn/den unge i samarbejdet med dagtilbuddene end med myndighedssagsbehandlerne.

Figur 14. Andel medarbejdere, der vurderer, at der i høj eller meget høj grad er en fælles opfattelse af udfordringer med og løsninger for det enkelte barn/den unge i samarbejdet med:

N: 328 medarbejderbesvarelser, heraf 166 i 2020 og 162 i 2019.

Figur 14 viser som nævnt en generel positiv udvikling i forhold til den fælles opfattelse af udfordringer med og løsninger for det enkelte barn/den unge, hvilket ifølge de deltagende kommuner blandt andet skyldes et større kendskab til og anerkendelse af fagligheder på tværs af aktører. Der er dog få kommuner, der oplever samarbejdsudfordringer med sundhedsplejen. Disse består ifølge kommunernes PPR-medarbejdere og -ledere særligt i en forskel på arbejdsmetoder og -kultur i form af graden af teamarbejde og åbenheden overfor supervision eller lignende.

3.5 Fagligt pejlemærke 5: Høj faglighed og tydelig faglig retning

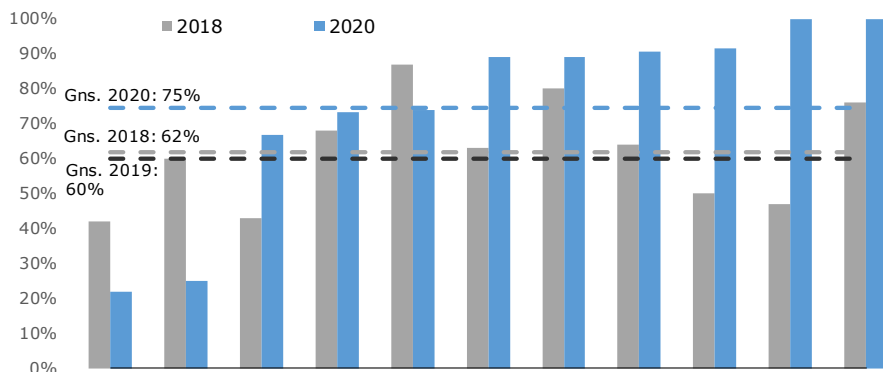
Fagligt pejlemærke 5 har til hensigt at styrke kommunernes faglige fundament og skabe en entydig faglig retning indenfor PPR. Dette kan blandt andet understøttes af en fælles faglig retning internt i PPR samt af faglig sparring, som kan udvikle den enkelte medarbejders viden og kompetencer.

Opsummeret viser evalueringen, at en større del af PPR-medarbejderne vurderer, at der er skabt en fælles faglig retning indenfor PPR, og at de har bedre adgang til faglig sparring. Den fælles faglige retning understøttes især af en højere grad af arbejde med faste faglige koncepter, for eksempel Børnelinealen og De Utrolige År.

Figur 15 tydeliggør, at den gennemsnitlige andel af medarbejdere, der i høj eller meget høj grad oplever, at PPR arbejder efter en fælles faglig retning, er steget med 13 procentpoint fra 62 procent i 2018 til 75 procent i 2020.

Samlet angiver 9 ud af 11 kommuner et mere positivt svar i 2020 sammenlignet med svaret ved projektets opstart i 2018. Derudover viser figuren, at 9 ud af 11 kommuner i 2020 har en andel på 67 procent eller mere, mens de resterende to kommuner har andele på henholdsvis 25 og 22 procent, der altså dækker over en relativt lav grad af oplevet fælles faglig retning i PPR. Denne ene kommunes besvarelser omfatter dog kun fire besvarelser, hvorfor resultatet her er meget påvirkeligt overfor enkelte besvarelser.

Figur 15. Andel af medarbejdere, der i høj eller meget høj grad oplever, at PPR arbejder efter en fælles faglig retning, der er kendt af alle PPR-medarbejdere

N: 328 medarbejderbesvarelser, heraf 166 i 2020 og 162 i 2019.

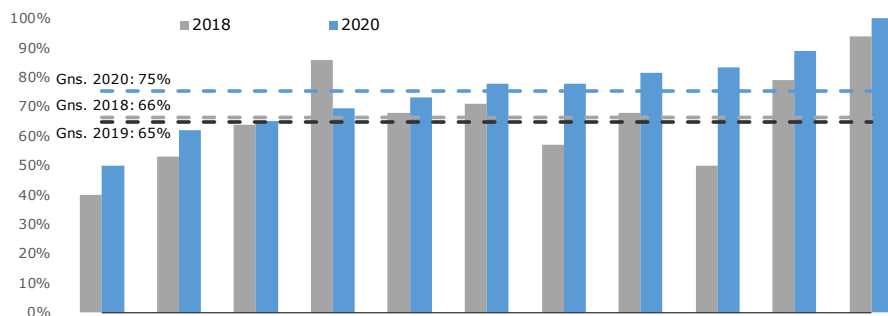
Note: Gennemsnittet er beregnet som et fladt gennemsnit, hvor hver kommune tillægges samme vægt. De 11 partnerskabskommuners besvarelser for 2018 og 2020 er illustreret i de 11 sæt af grå og blå søjler.

Arbejdet med at skabe en fælles faglig retning i PPR understøttes ifølge kommunerne af pejlemærke 5's fokus på udviklingen og arbejdet med fælles faglige koncepter og indsatsmetoder. Dette kan være i form af at udvikle sine egne indsatskoncepter indenfor PPR, anvende afprøvede koncepter og redskaber såsom Børnelinealen og De Utrolige År og samtidig modtage den rette kompetenceudvikling indenfor anvendelsen af disse koncepter. Arbejdet med faste faglige koncepter og kompetenceudvikling kan ifølge kommunerne bidrage til et fælles fagligt sprog indenfor PPR, hvilket kan forbedre samarbejdet internt i PPR og eksternt med andre aktører, hvis disse ligeledes inddrages i kompetenceudviklingen og arbejdet med koncepterne. På denne måde er de faglige koncepter og kompetenceudvikling ikke alene med til at øge oplevelsen af en fælles faglig retning internt i PPR, men kan ligeledes understøtte et bedre tværfagligt samarbejde.

En medvirkende faktor til at styrke fagligheden i PPR kan ligeledes være medarbejdernes adgang til den nødvendige faglige ledelsesmæssige sparring. Således har der i den medarbejdervurderede adgang til faglig ledelsesmæssig sparring været en positiv udvikling, da den gennemsnitlige andel på tværs af kommuner er steget med 9 procentpoint fra 66 procent i 2018 til 75 procent i 2020. Desuden placerer 8 ud af 11 kommuner sig i 2020 indenfor samme spænd på mellem 62 procent og 83 procent af medarbejderne, som i høj eller meget høj grad vurderer, at de har adgang til den faglige og ledelsesmæssige sparring, de har behov for.

Figur 16. Andel medarbejdere, der i høj eller meget høj grad oplever at have adgang til den faglige ledelsesmæssige sparring, de har behov for

N: 328 medarbejderbesvarelser, heraf 166 i 2020 og 162 i 2019.

Note: Gennemsnittet er beregnet som et fladt gennemsnit, hvor hver kommune tillægges samme vægt. De 11 partnerskabskommuners besvarelser for 2018 og 2020 er illustreret i de 11 sæt af grå og blå søjler.

4 Resultater for børn og unge

De fem faglige pejlemærker har været det fundament, der har skullet sikre kommunernes opnåelse af den overordnede målsætning i initiativet *Investering i den tidlige og forebyggende indsats i PPR*. Spørgsmålet er derfor, om de udviklinger, der er beskrevet i kapitel 3, har været medvirkende til at nedbringe mistrivsel blandt børn og unge og dermed bidraget til at indfri initiativets målsætning. Dette kapitel belyser derfor udviklingen i trivsel blandt de børn og unge, der har medvirket i initiativets indsatser. Dette gøres med afsæt i knapt 1.000 udfyldte SDQ-målinger på tværs af de 40 indsatser og 10 kommuner, hvori der er gennemført SDQ-målinger.⁵

Samlet viser data, at:

- Der på tværs af alle SDQ-registreringer kan identificeres en forbedring af trivslen blandt de børn og unge, som har modtaget en specifik indsats.
- Forbedringen i trivsel indikeres af en nedgang i SDQ-problemscoren for de børn og unge, der har deltaget i en indsats, samt en øget andel af børn og unge, der befinder sig indenfor et trivselsmæssigt normalområde efter endt indsats.
- Der kan identificeres en nedgang fra 71 procent til 42 procent ud af 489 børn og unge, som efter endt indsats har tydelige eller alvorlige vanskeligheder på et eller flere af følgende områder: følelser, koncentration, adfærd eller samspil med andre mennesker.

4.1 Udvikling i problemscore og målgruppevurderinger

SDQ-registreringerne viser en positiv udvikling i børns og unges sociale og psykiske trivsel, fra de starter i PPR-indsatsen, til de afslutter den. Samtidig placerer en større andel af de deltagende børn og unge sig indenfor et trivselsmæssigt normalområde, når de har afsluttet deres indsats.

På tværs af alle SDQ-registreringer er der en positiv udvikling i problemscoren fra den første registrering til den afsluttende registrering. I gennemsnit er den samlede problemscore faldet med 2,9 point fra første registrering til den afsluttende registrering, jf. Tabel 2.

Tabel 2. Udvikling i overordnet problemscore

	Første registrering	Afsluttende registrering	Difference
Alle kommuner	14,1	11,2	-2,9
Alle kommuner, ekskl. Holstebro	13,4	10,5	-2,8

N: 990 (heraf 432 fra Holstebro).

⁵ Der er gennemført SDQ-målinger i 40 ud af 83 PPR-indsatser og i 10 ud af 11 deltagende kommuner. Alle indsatser er således ikke omfattet af SDQ-målingerne, da en stor andel af indsatserne ikke er målrettet børn og unge, men for eksempel omfatter organisatoriske tiltag.

Tolkning af SDQ-registreringer

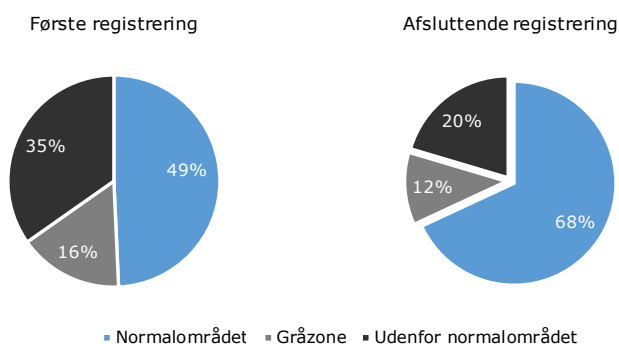
Problemscore: Problemscoren beregnes på baggrund af 20 spørgsmål og placerer sig i et interval fra 0 til 40. En høj score indikerer en lav trivsel hos barnet og omvendt.

Målgruppevurderinger: På baggrund af de udregnede problemscorer kan det vurderes, om barnet befinder sig indenfor, på kanten af (gråzonen) eller udenfor normalgruppen i forhold til trivsel. En problemscore på 0-13 er udtryk for, at barnet ligger i et trivselsmæssigt normalområde, mens en score på henholdsvis 14-16 og 17 eller derover placerer barnet i gråzonen og udenfor normalområdet.

Holstebro Kommunes SDQ-registreringer udgør 432 af de 990 samlede registreringer, og Holstebro Kommunes registreringer har derfor potentialet til at trække gennemsnitsdifferencen i problemscoren i en bestemt retning. Dog viser udviklingen i problemscoren stort set samme fald i problemscore, hvis Holstebro Kommunes registreringer tages ud af beregningen. Der er derfor ikke noget, der tyder på, at Holstebro Kommunes registreringer dækker over en generelt mere positiv eller negativ udvikling i problemscoren end de resterende kommuner.

Hvor problemscoren afdækker en generelt positiv udvikling i børn og unges trivsel, viser målgruppevurderingerne, hvor mange børn og unge denne positive udvikling omfatter. Af fremgår Figur 17 det, at der er sket en stigning i andelen af børn og unge i normalområdet, hvilket betyder, at andelen af børn og unge i gråzonen og udenfor normalområdet er faldet. Andelen af børn og unge indenfor normalområdet er således steget 19 procentpoint fra første til afsluttende registrering, mens andelen af børn og unge udenfor normalområdet er faldet med 15 procentpoint.

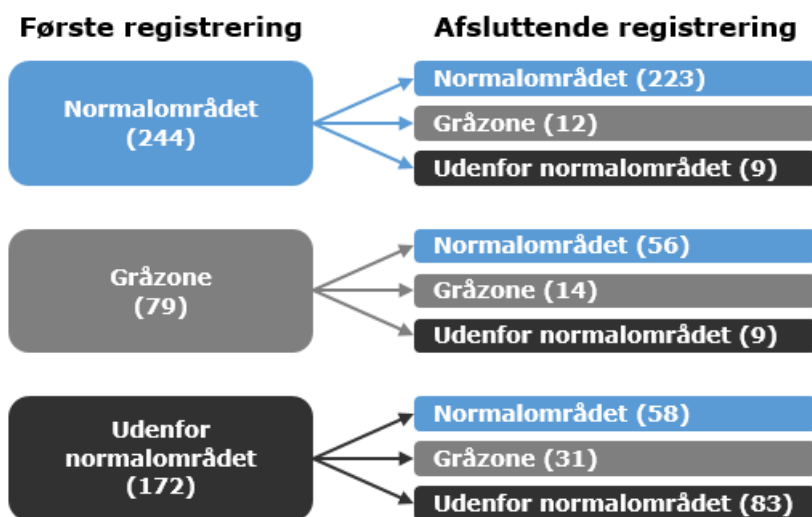
Figur 17. Målgruppevurderinger fra første til afsluttende registrering

Figur 18 understreger konklusionen ovenfor, da der ses en betydelig tilgang til normalområdet fra gråzonen og udenfor normalområdet. Tabellen viser, hvordan børn og unge har bevæget sig mellem målgruppevurderingerne fra første til afsluttende registrering. I alt har 23 procent ud af 495 børn og unge, bevæget sig fra gråzonen eller udenfor normalområdet til normalområdet i den afsluttende registrering.

Figur 18 viser derudover, at på trods af en positiv bevægelse mod normalområdet på aggregeret niveau er der stadig nogle personer, der bevæger sig fra normalgruppen til gråzonen eller udenfor normalområdet. Dette drejer sig dog om et mindre antal på 21 personer.

Figur 18. Overblik over individuelle bevægelser mellem grupper

N: 990.

Note: Figuren viser børnene/de unges bevægelser mellem grupper fra første til afsluttende registrering. Af de 79 børn/unge i gråzonen ved den første registrering var 56 af dem rykket til normalområdet i den afsluttende registrering, mens ni var rykket til udenfor normalområdet, og 14 fortsat var i gråzonen.

Det kan ligeledes konkluderes, at de personer, der forbliver i normalområdet og udenfor normalområdet, stadig kan opleve en reduktion i mistrivsel. Tabel 3 viser udviklingen i problemscoren udelukkende for de personer, der ikke rykker målgruppevurdering fra første til afsluttende registrering. Her ses et fald i problemscoren for personer, som forbliver i normalområdet og udenfor normalområdet, hvilket kan indikere en bedre trivsel indenfor de to grupperinger.

Tabel 3. Isoleret udvikling i problemscore indenfor målgruppevurderinger

	Første registrering	Afsluttende registrering	Difference
Normalområdet	8,3	6,6	-1,7
Gråzone	14,8	14,9	+0,1
Udenfor normalområdet	23,4	22,4	-1,0

N: 640.

Note: Der er kun 14 sæt registreringer i gråzonekategorien.

4.2 Udvikling i angivelse af barnets vanskeligheder

Overordnet ses der en tendens til, at færre børn og unge oplever tydelige eller alvorlige vanskeligheder efter endt indsats på et eller flere af følgende områder: følelser, koncentration, adfærd eller samspil med andre mennesker. Ovenstående positive udvikling i børn og unges trivsel kan med andre ord bekræftes af endnu et trivselsparameter.

Af Tabel 4 fremgår det, at der er sket en stigning i antallet af børn og unge med ingen eller mindre vanskeligheder på 141 fra den første til den afsluttende registrering. Dette svarer til en fordobling af antallet af børn og unge med ingen eller mindre vanskeligheder. Samtidig er der sket et fald på henholdsvis 93 og 46 for børn og unge med tydelige og alvorlige vanskeligheder, hvilket afspejler tæt på en halvering af gruppen med tydelige eller al-

vorlige vanskeligheder. Disse resultater tilsvarende udviklingen indenfor målgruppevurderinger, hvor der ligeledes er sket tæt på en halvering af antallet af børn og unge i gråzonen og udenfor normalområdet.

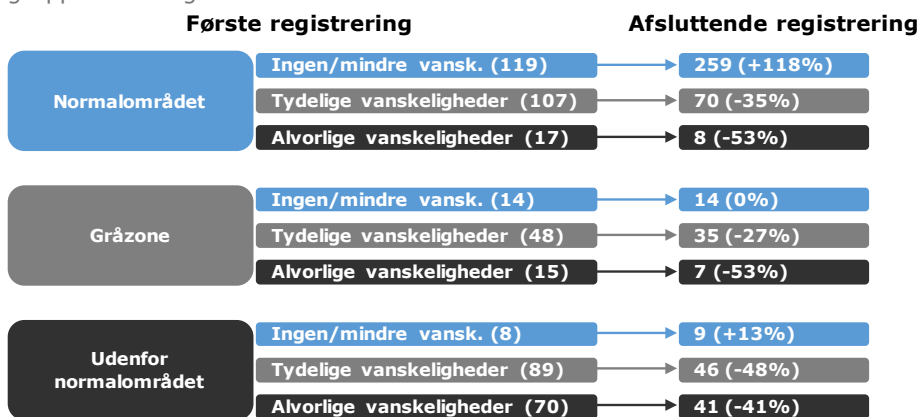
Tabel 4. Udvikling i vurdering af barnets samlede vanskeligheder

	Første registrering	Afsluttende registrering	Difference
Ingen/mindre vanskeligheder	141	282	+141
Tydelige vanskeligheder	244	151	-93
Alvorlige vanskeligheder	102	56	-46

N: 976.

Figur 19 viser, at de vurderede vanskeligheder bliver mindre for børn og unge i alle tre grupperinger. Selvom det samlede antal børn og unge, der befinder sig indenfor normalområdet, stiger fra første til afsluttende registrering, kan der stadig identificeres et fald i antallet af personer indenfor normalområdet, som har tydelige eller alvorlige vanskeligheder. Samtidig fremgår det, at en mindre andel af børn og unge i gråzonen og udenfor normalområdet oplever tydelige eller alvorlige vanskeligheder.

Figur 19. Kryds mellem vurdering af barnets samlede vanskeligheder og målgruppevurdering

N: 976.

Note: Figuren viser den absolutte samt procentvise udvikling mellem grupperne fra første til afsluttende registrering; altså er der for eksempel yderligere 140 børn/unge i krydset mellem normalområdet og ingen/mindre vanskeligheder i den afsluttende registrering i forhold til første registrering svarende til en stigning på 118 procent.

En vigtig nuance i ovenstående figur er, at der på trods af en mindre andel af børn og unge med tydelige eller alvorlige vanskeligheder stadig er børn og unge i normalområdet, som oplever tydelige eller alvorlige vanskeligheder. Tydelige og alvorlige vanskeligheder relateret til følelser, koncentration, adfærd eller samspil med andre mennesker er med andre ord ikke kun kendetegnende for børn og unge i gråzonen og udenfor normalområdet.

4.3 Udvikling i sociale styrkesider og problemscorens fire underparametre

Udviklingen i scoren for sociale styrkesider samt de fire underparametre til problemscoren bekræfter den positive udvikling i trivsel, som også fremgår af udviklingen i problemscore, målgruppevurderinger og vurderingen af barnets samlede vanskeligheder.

Sociale styrkesider og underparametre til problemscore

Sociale styrkesider: Scoren for sociale styrkesider angiver, i hvilken grad barnet formår at udvise en hjælpsom og hensynsfuld adfærd i dagligdagen. Sociale styrkesider beregnes på baggrund af fem spørgsmål og placerer sig i et interval fra 0-10. Scoren for sociale styrkesider skal tolkes omvendt af problemscoren, da en højere score er udtryk for en højere trivsel.

Fire underparametre: Den overordnede problemscore kan brydes op i fire underparametre, der måler børnenes følelsesmæssige symptomer, adfærdsmæssige symptomer, hyperaktivitet samt vanskeligheder i forhold til jævnaldrende. Hvert underparameter baserer sig på besvarelsen af fem spørgsmål, som giver en score på 0-10. Ligesom den overordnede problemscore er en lavere score på underparametrene udtryk for en højere trivsel.

Den positive udvikling i børn og unges trivsel afspejler sig i en højere score for sociale styrkesider. Således kan der registreres en stigning i scoren for sociale styrkesider på 0,6 point, jf. Tabel 5.

Et blik på de fire underparametre til problemscoren afslører, at målgruppen af børn og unge særligt oplever udfordringer i forhold til følelsesmæssige symptomer og hyperaktivitet, da disse scorer overstiger scorerne for de to andre underparametre. Samtidig tydeliggør Tabel 5, at faldet i problemscoren er bredt funderet i et fald i alle fire underparametre.

Tabel 5. Udvikling i sociale styrkesider og problemscorens fire underparametre

	Første registrering	Afsluttende registrering	Difference	
Sociale styrkesider	6,7	7,3	+0,6	
Underparametre til samlet problemscore	Følelsesmæssige symptomer	4,4	3,3	-1,0
	Adfærdsmæssige symptomer	2,3	1,7	-0,6
	Hyperaktivitet	4,7	4,2	-0,6
	Vanskeligheder i forhold til jævnaldrende	2,7	2,1	-0,6

N: 990.

5 Organisering af indsatserne

Kapitel 4 viste en overordnet fremgang i trivsel blandt de børn og unge, der har deltaget i de specifikke PPR-indsatser indenfor *Investering i den tidlige og forebyggende indsats i PPR*.⁶ I dette kapitel dykkes ned i de specifikke indsatser, og det afdækkes, hvordan resultaterne varierer på tværs af organisering og indsatsparametre såsom aldersgrupper, indsatstyper, målgrupper, problematikker og PPR's rolle i interventionen (se bilag 5 for uddybning af indsatsparametre). Konklusionerne underbygges løbende af konkrete indsatseksempler fra de 11 partnerskabskommuner.

Derudover belyser kapitlet, hvorvidt resultaterne er konsistente, når de ovennævnte indsatsparametre sammenholdes i forskellige kombinationer (dog ikke i afsnit 5.5). Resultaterne i denne del af analysen er forbundet med større usikkerhed, da kombinationen af forskellige indsatsparametre medfører en yderligere opsplitning af data og et lavere antal observationer i hvert tabelfelt.

Kapitlet bygger på knapt 1.000 udfyldte SDQ-målinger på tværs af 10 medvirkende kommuner.⁷ Samlet viser data, at:

- Indsatserne har en mere positiv indflydelse på de deltagende børn og unges trivsel, jo ældre deltagerne er
- Alle indsatstyper (fordelt på individuelle, gruppe- og familierettede tilbud) viser positive resultater i forhold til udviklingen i børn og unges trivsel
- På tværs af alle målgruppetyper undtagen *Børn og fagpersoner* indikerer SDQ-resultaterne en øget trivsel blandt børn og unge. Særligt indsatser målrettet *Børn og forældre* samt *Forældre og fagpersoner* viser positive resultater på tværs af resultatparametrene
- Der ikke kan identificeres en tydelig sammenhæng mellem PPR's rolle i interventionen og udviklingen i de deltagende børn og unges trivsel, da alle PPR-roller medfører ens positive resultater
- Der er stor variation i udviklingen i trivsel indenfor forskellige problematikker. Dog er der et fald i problemscoren på tværs af stort set alle indsatsproblematikker.

5.1 Aldersgrupper

De undersøgte indsatser har generelt en mere positiv indflydelse på de deltagende børn og unges trivsel, jo ældre deltagerne er. Resultatet bekræftes af, at de ældre børn og unge i gennemsnit opnår bedre resultater, uanset hvilken indsatstype de indgår i, hvilken målgruppe de tilhører, eller hvilken rolle PPR spiller i indsatsen.

PPR's rolle i interventionen

Konsultativ: tidlig forebyggende eller foregribende indsats, hvor der ikke er en sag i PPR.

Konsultativ, støttende: indsats, hvor der er en sag i PPR, der specifikt er rettet mod individuelle børn og unge med særlige behov, men hvor det vurderede behov ikke er af terapeutisk karakter. Interventioner er primært rettet mod barnets omgivende miljø.

Lettere behandlende: foregribende og indgribende indsats med afsæt i en indstilling til PPR. Indsatsen er rettet mod lettere (terapeutisk) behandling målrettet barnet og i nogle tilfælde barnets omgivende miljø.

⁶ Specifikke indsatser omfatter indsatser målrettet konkrete børn, unge, familier og fagpersoner, hvorimod generelle indsatser er målrettet udviklingen af det organisatoriske og tværfaglige setup omkring PPR-indsatserne.

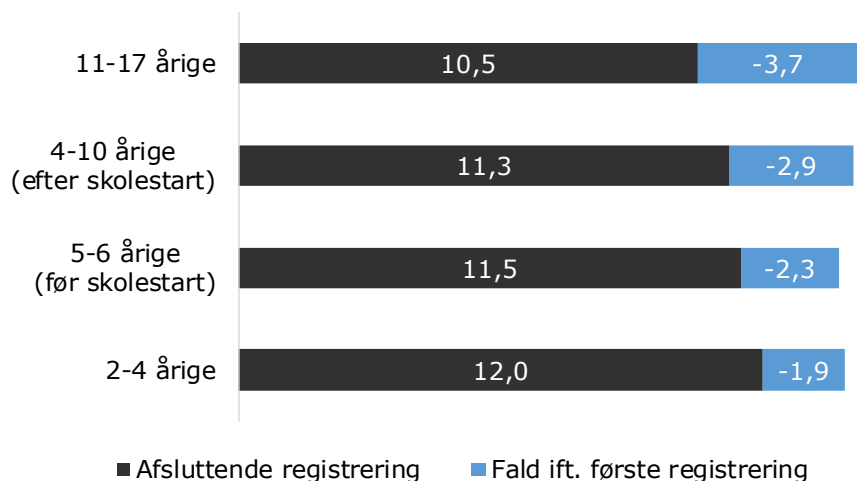
⁷ Kolding Kommune har ikke foretaget SDQ-registreringer i forbindelse med deres indsatser, da de udelukkende har gennemført mere generelle indsatser målrettet mod udvikling af organiseringen omkring PPR og tværfagligt samarbejde.

5.1.1 Indsatsresultater på tværs af aldersgrupper

Overordnet ses der en større forbedring af trivsel, jo ældre indsatsdelta-gerne er. Til at underbygge dette resultat ses et større fald i problemscore for de ældste målgrupper. Således oplever de 11-17-årige det største fald på 3,7 point, mens de 2-4-årige oplever det mindste fald i problemscore på 1,9 point.

Figur 20. Udvikling i problemscore på tværs af aldersgrupper

N: 990.

Note: De 495 gyldige sæt af SDQ-målinger fordeler sig på fire aldersgrupper, heraf 130 på 2-4-årige, 45 på 5-6-årige (før skolestart), 142 på 4-10-årige (efter skolestart) og 178 på 11-17-årige. Hvis observationer fra Holstebro fjernes, falder differencen mellem første og afsluttende registrering for de 2-4-årige til -0,9 point.

En tilsvarende variation på baggrund af alder ses, når der fokuseres på udviklingen indenfor målgruppevurderinger. Blandt de 11-17-årige findes det største fald i antallet udenfor normalområdet, mens den procentuelt største stigning i antallet indenfor normalområdet findes blandt de 4-10-årige, der er startet i skole.

Tabel 6. Samlede forskydninger mellem normalområdet, gråzone og udenfor normalområdet på tværs af aldersgrupper

	Normalområdet	Gråzone	Udenfor normalområdet
2-4-årige	+12 (+17 %)	+5 (+38 %)	-17 (-35 %)
5-6-årige (før skolestart)	+6 (+24 %)	-3 (-60 %)	-5 (-33 %)
4-10-årige (efter skolestart)	+35 (+56 %)	-17 (-52 %)	-16 (-35 %)
11-17-årige	+40 (+46 %)	-7 (-25 %)	-33 (-52 %)
I alt	+93 (+38 %)	-22 (-28 %)	-71 (-41 %)

N: 990.

Note: Tabellen viser den absolutte samt procentvise udvikling mellem grupperne fra første til afsluttende registrering; altså er der for eksempel yderligere 12 2-4-årige i normalområdet i den afsluttende registrering i forhold til første registrering, svarende til en stigning på 17 procent. Hvis observationer fra Holstebro Kommune fjernes, er forskydningen mod normalområdet for de 2-4-årige og 5-6-årige mindre tydelig.

5.1.2 Større nedbringelse af mistrivsel for børn og unge i skolealderen

Når aldersgrupperne sammenholdes med andre indsatsparametre, ses det stadig, at de ældre målgrupper konsekvent opnår den største nedbringelse i mistrivsel. Således opnår de ældre børn og unge i gennemsnit en større nedbringelse i problemscore, uanset hvilken indsatsstype de indgår i, hvilken målgruppe de tilhører, eller hvilken rolle PPR spiller i indsatsen. For at sikre et tilstrækkeligt antal SDQ-målinger indenfor hvert tabelfelt i Tabel 7 er alderskategorierne sammenlagt til to grupperinger, som er gengivet i boksen til højre.

Indsatsmodtagerens alder	
Omfattede undergrupperinger	
Før skolestart	
2-4-årige	
5-6-årige (ikke startet i skole)	
Efter skolestart	
4-10-årige (efter skolestart)	
11-17-årige	

Aldersgruppernes resultater varierer konsekvent på tværs af type, målgruppe og PPR's rolle. Den største forskel i resultaterne findes indenfor *gruppe- og familierettede tilbud*, interventioner rettet mod en aktør samt støttende og behandlende tilbud. Derimod er der mindst forskel i de to aldersgruppers resultater i indsatser, hvor PPR udfylder en konsultativ rolle.

Tabel 7. Udvikling i problemscore på tværs af alder samt type af intervention, målgruppe for intervention og PPR's rolle i interventionen

		Før skolestart	Efter skolestart
Type	Individuelt tilbud	-2,4	-3,3
	Gruppetilbud	+0,3	-2,7
	Familierettet tilbud	-1,0	-3,4
Målgruppe	Interventioner rettet mod en aktør	-1,2	-2,9
	Interventioner rettet mod flere aktører	-2,1	-3,3
PPR's rolle	Konsultativ	-2,6	-3,1
	Støttende	-1,6	-3,2
	Behandlende	-0,2	-3,2

N: For type af intervention indgår 944 besvarelser, mens der indgår 968 besvarelser for målgruppe og 970 besvarelser for PPR's rolle.

Note: Hvis observationer fra Holstebro Kommune fjernes, falder den gennemsnitlige problemscore for konsultative tilbud til -0,4 før skolestart og -2,4 efter skolestart, hvorved differencen altså øges betragteligt.

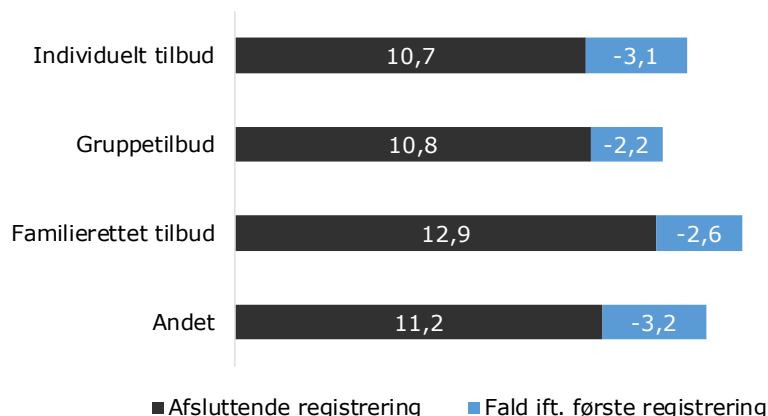
5.2 Indsatstyper

På tværs af alle indsatstyper ses en positiv udvikling i forhold til problemscore samt forskydninger i målgruppevurderinger. Imidlertid er der ingen af indsatstyperne, der konsekvent skiller sig ud hverken positivt eller negativt på tværs af resultatparametre. Det kan derfor ikke konkluderes, at en enkelt indsatstype konsekvent har øget trivslen hos børn og unge mere end andre indsatstyper.

5.2.1 Indsatsresultater fordelt på indsatstyper

Børn og unge oplever en forbedret trivsel, uanset hvilken indsatstype der er tale om. De største fald i problemscoren ses ved indsatstypen *Andet* (dækker over en kombination af de tre andre indsatstyper) med et fald på 3,2 point efterfulgt af *Individuelle tilbud* med et fald på 3,1 point. Det mindste fald ses ved *Gruppetilbud* med 2,2 point.

Figur 21. Udvikling i problemscore på tværs af indsatsstype

N: 976.

Rettes blikket på udviklingen i målgruppevurderinger ses en tilsvarende positiv udvikling på tværs af alle indsats typer. Her skiller *individuelle og familierettede tilbud* sig mest ud, mens *gruppetilbud* oplever den mindste tilgang til normalområdet.

Tabel 8. Samlede forskydninger mellem grupper på tværs af indsats typer

	Normalområdet	Gråzone	Udenfor normalområdet
Individuelt tilbud	+56 (+38 %)	-13 (-30 %)	-41 (-45 %)
Gruppetilbud	+12 (+23 %)	-4 (-24 %)	-8 (-28 %)
Familierettet tilbud	+18 (+46 %)	-3 (-25 %)	-15 (-38 %)
Andet	+4 (+80 %)	-3 (-50 %)	-3 (-60 %)
I alt	+90 (+37 %)	-23 (-29 %)	-67 (-40 %)

N: 976.

Note: Tabellen viser den absolutte samt procentvise udvikling mellem grupperne fra første til afsluttende registrering; altså er der for eksempel yderligere 56 modtagere af individuelle tilbud i normalområdet i den afsluttende registrering i forhold til første registrering, svarende til en stigning på 38 procent.

SDQ-data viser, at det generelt er de individuelle og familierettede indsatser, der oplever den mest positive udvikling. Frederikshavn Kommunes indsats *Individuel terapeutisk intervention* er et eksempel på en individuel indsats, som på tværs af 14 personer har oplevet et gennemsnitligt fald i problemscore på 7 point. Indsatsen er et individuelt tilrettelagt terapeutisk forløb målrettet børn og unge med bekymrende skolefravær, hvor der er behov for en indgribende indsats. Målet er at understøtte en udvikling i barnet/den unge, med henblik på at barnet øger sin deltagelse i skolen. Ifølge Frederikshavn Kommune lykkedes den individuelle indsats med at skabe et rum, hvor barnet/den unge ikke føler, at der bliver talt henover hovedet på barnet/den unge, og hvor barnet/den unge kan åbne op om svære følelser forbundet med at deltage i skolelivet. Selvom der er tale om en individuel indsats, fremhæver Frederikshavn Kommune stadig vigtigheden af at involvere barnets/den unges forældre for at skabe opbakning til indsatsen i hjemmet.

Som et eksempel på en familierettet indsats har Greve Kommune haft positive erfaringer med deres indsats *Pædagogisk familievejledning i hjemmet som forebyggende indsats* (se også forløbsbeskrivelse af indsatsen i afsnit 6.3). *Pædagogisk familievejledning i hjemmet som forebyggende indsats* er et praktisk pædagogisk vejledningsforløb, der foregår i familiens hjem og tager udgangspunkt i familiens hverdag. Indsatsens inddragelse af hele familien har ifølge Greve Kommune bidraget til, at det har været muligt at tage udgangspunkt i de konkrete konfliktsituationer, som forældrene oplever, samt arbejde med at ensrette forældrenes tilgang til løsningen af disse, hvor der har været forskellige tilgange forældrene imellem. Selvom det for nogle PPR-medarbejdere har været grænseoverskridende at arbejde i familiens hjem, har det givet PPR et førstehåndsindblik i familiens konfliktmønstre i stedet for at få konfliktsituationerne beskrevet gennem beretninger fra forældrene.

5.2.2 Stor variation i resultater for gruppe- og familierettede tilbud

Individuelle tilbud opnår generelt mere konsistente resultater på tværs af forskellige indsatparametre, hvorimod resultaterne af *gruppetilbud og familierettede tilbud* i højere grad varierer i forhold til målgruppens alder, hvem interventionen er rettet imod samt PPR's rolle i interventionen.

Denne tendens ses tydeligst, hvis der kigges på PPR's rolle i interventionen i Tabel 9. Resultaterne for de *gruppebaserede og familierettede tilbud* varierer i høj grad, alt efter om der er tale om en indsats, hvor PPR's rolle er *konsultativ, støttende eller behandlende*. De *individuelle tilbud* opnår derimod en nedbringelse i problemscore på omtrent samme niveau uanset PPR's rolle.

Den overordnede tendens findes ligeledes på tværs af alder og målgruppen for intervention. I forhold til målgruppen for interventionen bemærkes det desuden, at *individuelle tilbud* opnår bedre resultater i indsatser rettet mod en aktør. Blandt andet i Brønderslev Kommune er indsatsen *Individuelle indsatser for børn/unge af kortere varighed* gennemført, som har formået at øge trivslen blandt deltagerne målt på SDQ-problemscore. Indenfor denne indsats har det individuelle fokus på barnet/den unge gjort det muligt – indenfor brede indsatsmæssige rammer – at skræddersy indsatsforløb målrettet den enkeltes udfordringer. Det individuelle fokus i indsatsen har med andre ord gjort det muligt at rumme forskelligartede problematikker indenfor den samme indsats.

Tabel 9. Udvikling i problemscore på tværs af type af intervention samt PPR's rolle i interventionen, alder og målgruppen for intervention

		Individuelt tilbud	Gruppe-tilbud	Familierettet tilbud	Andet tilbud
PPR's rolle	Konsultativ	-3,7	-0,8	-0,9	-5,0
	Støttende	-2,7	-4,2	-2,5	-3,2
	Behandlerende	-3,3	-2,1	-4,6	-3,0
Alder	Før skolestart	-2,4	+0,3	-1,0	-
	Efter skolestart	-3,3	-2,7	-3,4	-3,0
Målgruppe	Interventioner rettet mod én aktør	-3,7	-1,2	-1,9	-
	Interventioner rettet mod flere aktører	-2,7	-3,6	-3,1	-2,8

N: For PPR's rolle indgår 954 besvarelser, mens der indgår 970 besvarelser for alder og 948 besvarelser for målgruppe.

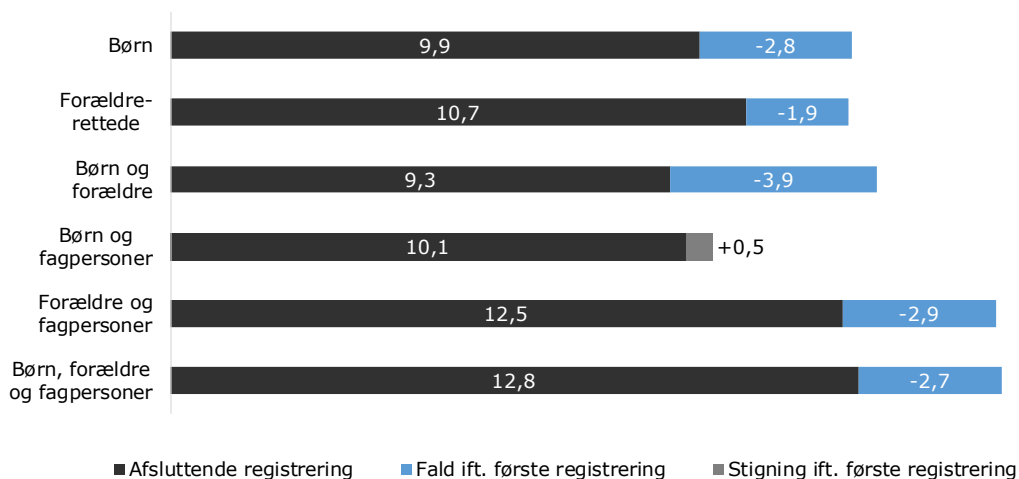
5.3 Målgrupper

På tværs af stort set alle målgruppetyper indikerer SDQ-resultaterne en øget trivsel blandt børn og unge. Særligt indsatser målrettet *børn og forældre* samt *forældre og fagpersoner* viser positive resultater på tværs af resultatparametrene. Samtidig viser en gruppering af målgruppekategorierne, at indsatser, som involverer mere end én aktør, generelt opnår bedre resultater end indsatser, som kun er målrettet én aktør.

5.3.1 Indsatsresultater fordelt på målgrupper

Figur 22 viser et fald i problemscoren på tværs af alle indsatsmålgrupper bortset fra indsatserne målrettet *Børn og fagpersoner*. *Børn og fagpersoner* omfatter dog kun otte observationer, hvorfor resultatet er forbundet med stor usikkerhed. Det største fald i problemscoren ses ved indsatser målrettet *Børn og forældre* med et fald på 3,9 point efterfulgt af *Forældre og fagpersoner* med et fald på 2,9 point.

Figur 22. Udvikling i problemscore på tværs af indsatsens målgruppe

N: 966.

Udviklingen i målgruppevurderinger viser samme resultat som tabellen ovenfor, da der på tværs af alle indsatsmålgrupperne sker en stigning i antal børn i normalområdet, hvis der ses bort fra *Børn og fagpersoner*. Igen skiller kategorien *Børn og forældre* sig positivt ud med den største procentvise stigning i antallet af børn og unge indenfor normalområdet og det største procentvise fald i antallet af børn og unge udenfor normalområdet. Den procentvis andenstørste stigning i andelen af børn og unge indenfor normalområdet ses i kategorien *Forældre og fagpersoner*.

Tabel 10. Oversigt over forskelle mellem grupper og indsatsens målgruppe fra første til afsluttende registrering

	Normalområdet	Gråzone	Udenfor normalområdet
Børn	+14 (+24 %)	-1 (-5 %)	-13 (-48 %)
Forældrerettede	+9 (+26 %)	+1 (+17 %)	-10 (-53 %)
Børn og forældre	+22 (+58 %)	-12 (-63 %)	-10 (-53 %)
Børn og fagpersoner	0 (0 %)	-2 (-100 %)	+2 (+200 %)
Forældre og fagpersoner	+14 (+44 %)	-4 (-44 %)	-10 (-34 %)
Børn, forældre og fagpersoner	+29 (+40 %)	-3 (-14 %)	-26 (-36 %)

N: 966.

Note: Tabellen viser den absolutte samt procentvise udvikling mellem grupperne fra første til afsluttende registrering; altså er der for eksempel yderligere 14 modtagere af tilbud målrettet børn i normalområdet i den afsluttende registrering i forhold til første registrering, svarende til en stigning på 24 procent.

Indenfor målgruppekategorien *Børn og forældre* findes forskellige angstprogrammer i form af *Cool Kids* og *Chilled*. Disse indsatser er gruppebaserede behandlingstilbud målrettet børn, unge og deres forældre baseret på kognitiv adfærdsterapi. Blandt de kommuner, som har oplevet positive oplevelser forbundet med gennemførelsen af de børne- og forældrerettede angstprogrammer, er Frederikshavn, Holstebro og Randers Kommuner. Ifølge kommunerne har det medført positive resultater ikke kun at fokusere på behandling af børnene og de unge med angstproblematikker, men ligeledes inddrage forældrene. Inddragelsen af både børn og forældre hele familien giver bedre mulighed for at tage udgangspunkt i den samlede families dagligdag samt kortlægge problemadfærden hos barnet/den unge og den voksenadfærd, som vedligeholder barnets/den unges reaktionsmønster. Samtidig fremhæves det i Frederikshavn Kommune, at selve gruppeaspektet af indsatsen bidrager til forældrenes erfaringsdeling og indsigt i andres måder at håndtere angsten på.

Udover målgruppekategorien *Børn og forældre* kan der som nævnt ovenfor identificeres positive resultater for kategorien *Forældre og fagpersoner*. Ishøj Kommunes indsats *Specialpædagogisk indsats i dagtilbud* er et eksempel på, hvordan samarbejde mellem hjem og daginstitution har formået at skabe bedre sammenhæng i barnets hverdag og har nedbrudt paralleliteter i børnenes hverdagsliv. Gennem en tosidet indsats har Ishøj Kommune formået at understøtte, at der arbejdes med interaktion i børnegruppen og med daginstitutionspersonalet, samtidig med at forældrene forbedrer deres evner til at skabe bedre trivsel og rammer for udvikling i hjemmet. Indsatsen har ligeledes været med til at styrke samarbejdet mellem fagpersoner,

fordi det specialpædagogiske og almene pædagogiske område ifølge kommunen har opbygget en tættere relation, da de har skullet arbejde sammen indenfor den samme metodik og med et fælles mål for øje.

5.3.2 Størst forbedring i børn og unges trivsel i indsatser rettet mod flere aktører

Når målgruppekategorierne grupperes (se boks til højre) fremgår det, at indsatser, der er målrettet flere aktører, har et større gennemsnitligt fald i problemscoren end indsatser, der er rettet mod én aktør. Dette kan indikere, at mere helhedsorienterede indsatser, som ikke alene fokuserer på barn, forældre eller personale i daginstitution og skole, medfører en bedre udvikling i trivsel end indsatser, der er fokuseret på én målgruppetype.

Den overordnede tendens illustreres mest tydeligt gennem forskellene i resultater for aldersgrupper, hvor der konsekvent sker en større reduktion i problemscore for indsatser rettet mod flere aktører. De samme forskelle ses desuden, når PPR's rolle er *konsultativ* samt for *gruppe- og familierettede tilbud*. Tabel 11 viser dog enkelte undtagelser til den overordnede tendens. For støttende indsatser og særligt *individuelle tilbud* er faldet i problemscore større, når der er tale om indsatser målrettet én aktør (se afsnit 5.2.2 for eksempel på individuel indsats målrettet én aktør).

Tabel 11. Udvikling i problemscore på tværs af målgruppe for interventionen samt PPR's rolle i interventionen, alder og typen af intervention

		En aktør	Flere aktører
PPR's rolle	Konsultativ	-1,0	-3,1
	Støttende	-3,1	-2,7
	Behandlerende	-2,8	-3,2
Alder	Før skolestart	-1,2	-2,1
	Efter skolestart	-2,9	-3,3
Indsatstype	Individuelt tilbud	-3,7	-2,7
	Gruppetilbud	-1,2	-3,6
	Familierettet tilbud	-1,9	-3,1

N: For PPR's rolle samt alder indgår 968 besvarelser, mens der indgår 948 besvarelser for type af intervention.

Note: Hvis observationer fra Holstebro Kommune fjernes, falder differencen mellem en og flere aktører for de konsultative tilbud fra 2,1 point til 1,0 point. For aldersgruppen før skolestart ændrer forskellen mellem en og flere aktører retning, hvis Holstebro Kommune fjernes, idet udviklingen i problemscoren for flere aktører falder fra -2,1 point til -0,6 point. Omvendt stiger forskellen mellem en og flere aktører for individuelle tilbud med 1,2 point, hvis Holstebro Kommune fjernes, idet den gennemsnitlige problemudvikling for indsatser målrettet en aktør stiger til -4,2 point og falder til -2,0 point for indsatser målrettet flere aktører.

5.4 PPR's rolle i interventionen

Uanset PPR's rolle i indsatserne kan der observeres øget trivsel blandt børn og unge. Særligt i indsatser, hvor PPR udfylder en rolle som *konsultativ*, *konsultativ*, *støttende* og *lettere behandlerende* samt *konsultativ*, *støttende* og *udredende indsatser*, oplever indsatstdeltagerne en øget trivsel. Grupperes PPR's roller til tre overordnede kategorier (*konsultativ*, *støttende* og *behandlerende*), ses der dog ingen generelle tendenser, i forhold til hvilke roller der medfører de bedste resultater.

Målgruppe for intervention Omfattede undergrupperinger	
Interventioner rettet mod en aktør	
Børn Forældrerettede Fagpersoner	
Interventioner rettet mod flere aktører	
Børn og forældre Børn og fagpersoner Forældre og fagpersoner Børn, forældre og fagpersoner	

PPR's rolle i interventionen

Konsultativ: tidlig forebyggende eller foregribende indsats, hvor der ikke er en sag i PPR.

Konsultativ, støttende: indsats hvor der er en sag i PPR, der specifikt er rettet mod individuelle børn og unge med særlige behov, men hvor det vurderede behov ikke er af terapeutisk karakter. Interventioner er primært rettet mod barnets omgivende miljø.

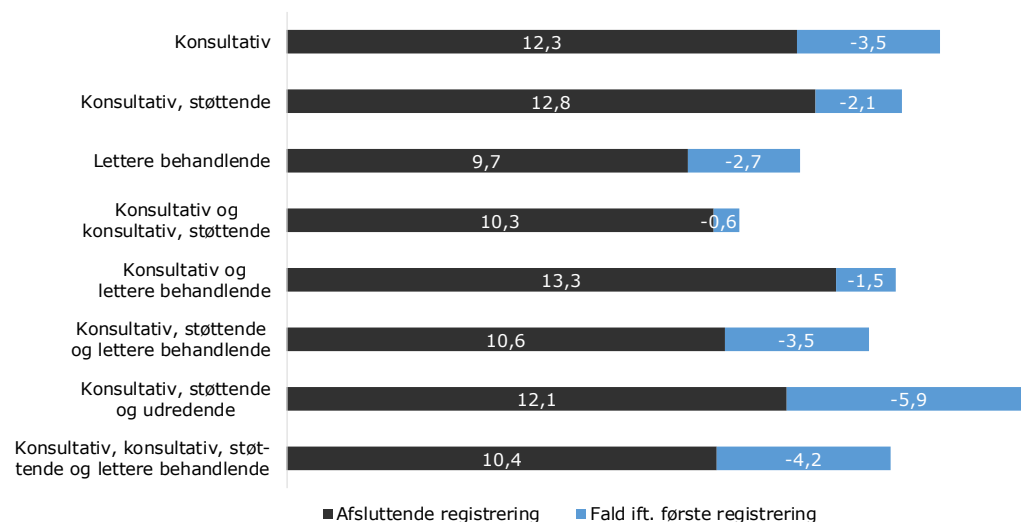
Lettere behandlerende: foregribende og indgribende indsats med afsæt i en indstilling til PPR. Indsatsen er rettet mod lettere (terapeutisk) behandling målrettet barnet og i nogle tilfælde barnets omgivende miljø.

5.4.1 Indsatsresultater fordelt på PPR's rolle

Det gælder på tværs af alle PPR-roller, at der er sket et fald i den gennemsnitlige problemscore. Faldet er størst for indsatser, hvor PPR's rolle har været *konsultativ, støttende og udredende* (fald på 5,9 point) og *konsultativ, konsultativ, støttende og lettere behandlende* (fald på 4,2 point). Problemscoren er stort set uændret for indsatserne med PPR i en *konsultativ og konsultativ, støttende* rolle (fald på 0,6 point).

Figur 23. Udvikling i problemscore på tværs af PPR's rolle i interventionen

N: 968.

Note: Kategorierne *Konsultativ* og *Konsultativ, støttende og udredende* har udelukkende observationer fra Holstebro Kommune. Hvis observationer fra Holstebro Kommune fjernes, falder differencen mellem første og afsluttende registrering for *Lettere behandlende*-indsatser til -1,4 point.

Overordnet går forskydningerne i forhold til normalområde, gråzone og udenfor normalområdet også i en positiv retning, idet der ses en stigning i antallet i normalområdet i Tabel 12. Dog er gruppeindplaceringen næsten uændret, hvis man kigger på PPR-rollerne *konsultativ og konsultativ, støttende* samt *konsultativ og lettere behandlende*. Her skal det dog bemærkes, at der i hver af disse rolletyper blot er 11 sæt af observationer, hvilket gør resultaterne mere usikre.

Tabel 12. Oversigt over forskelle mellem grupper og PPR's rolle i interventionen fra første til afsluttende registrering

	Normalområde	Gråzone	Udenfor normalområdet
Konsultativ	+12 (+67 %)	-6 (-86 %)	-6 (-30 %)
Konsultativ, støttende	+19 (+25 %)	+2 (+13 %)	-21 (-34 %)
Lettere behandlende	+22 (+29 %)	-9 (-29 %)	-13 (-48 %)
Konsultativ og konsultativ, støttende	0	+1	-1 (-100 %)
Konsultativ og lettere behandlende	-1 (-20 %)	0	+1 (+25 %)
Konsultativ, støttende og lettere behandlende	+29 (+56 %)	-9 (-53 %)	-20 (-43 %)
Konsultativ, støttende og udredende	+5 (+250 %)	+1 (+50 %)	-6 (-86 %)
Konsultativ, konsultativ, støttende og lettere behandlende	+2 (+100 %)	-1 (-50 %)	-1 (-100 %)

N: 968.

Note: Tabellen viser den absolutte samt procentvise udvikling mellem grupperne fra første til afsluttende registrering; altså er der for eksempel yderligere 12 modtagere af tilbud med PPR i en konsultativ rolle i normalområdet i den afsluttende registrering i forhold til første registrering, svarende til en stigning på 67 procent.

På tværs af ovenstående Tabel 11 og Tabel 12 ses særligt indikationer på en positiv udvikling i børn og unges trivsel indenfor indsatserne *konsultativ, konsultativ, støttende og lettere behandlende* samt *konsultativ, støttende og udredende*. Holstebro Kommunes indsats *Tidligt fødte børn* er et eksempel på sidstnævnte. Gennem en kombineret indsats, hvor der dels sættes fokus på at udrede barnets udfordringer, dels sættes ind med støttende vejledning på baggrund af denne udredning, er der sket et gennemsnitligt fald i problemscore på 5,1 point på tværs af syv børn. I forhold til det udredende element har særligt inddragelsen af sundhedsplejen i indsatsen bidraget til at opspore de rette børn tidligere, mens inddragelse af psykologer har bidraget med bedre mulighed for at afklare, om barnet efter udredning kunne håndteres indenfor indsatsen eller for eksempel skulle henvises til indsatser indenfor børnepsykiatrien. Det konsultative, støttende element har ifølge Holstebro Kommune givet pressede forældre et pusterum og mulighed for at få fagpersoner til at hjælpe forældrene med at håndtere de udfordringer, de oplever. I kombinationen af det konsultative, støttende og udredende har de medvirkende forældre med andre ord fået bedre forståelse for deres barns udfordringer og hjælp til håndteringen heraf.

5.4.2 Indsatsresultater afhænger af, hvordan PPR's rolle kombineres med andre indsatsparametre

Hvis PPR's roller grupperes som vist i boksen til højre, er der ikke belæg for, at én PPR-rolle i højere grad end andre konsekvent bidrager til at øge trivsel blandt børn og unge. Derimod afhænger resultaterne af, hvordan rollerne kombineres med andre indsatsparametre.

Som det fremgår af Tabel 13, medfører hverken *konsultative, støttende eller lettere behandlende indsatser* konsekvent den største reduktion i problemscore. Derimod kan der observeres udvalgte kombinationer af roller og andre indsatsparametre, som tilsammen giver gode resultater. For eksempel ses særligt store udviklinger i problemscoren, når *gruppetilbud* kombineres med en *støttende rolle*, og når *familierettede tilbud* kombineres med en *behandlende rolle*.

Thisted Kommunes indsats *Alle med!* (se afsnit 6.2) er et eksempel på et gruppetilbud, hvor PPR udfylder en konsultativ, støttende rolle. Indsatsen formår at få unge tilbage i skole gennem en gruppebaseret tilgang, hvor den unge dels igennem interaktion med andre børn og dels igennem interviews med en PPR-medarbejder deler erfaringer fra skolelivet og dermed finder en vej tilbage i skole.

I samme kommune findes indsatsen *Familieklasser* (se kapitel 7), der eksemplificerer kombinationen af et *familierettet tilbud* og den *behandlende* PPR-rolle. Her sammensættes grupper af familier, hvor alle familierne har udfordringer omkring børnenes skolegang som fælles referencepunkt. Gennem de familierettede indsatser faciliterer PPR et forløb, der ikke alene understøtter udveksling af erfaringer mellem familierne, men også arbejder med barnets udfordringer gennem en narrativ og terapeutisk tilgang.

PPR's rolle i interventionen⁸	
Omfattede undergrupperinger	
Konsultative	
Konsultativ	
Konsultativ og konsultativ, støttende	
Konsultativ og lettere behandlende	
Konsultativ, konsultativ, støttende og lettere behandlende	
Støttende	
Konsultativ, støttende	
Konsultativ og konsultativ, støttende	
Konsultativ, støttende og lettere behandlende	
Konsultativ, støttende og udredende	
Konsultativ, konsultativ, støttende og lettere behandlende	
Behandlende	
Lettere behandlende	
Konsultativ og lettere behandlende	
Konsultativ, støttende og lettere behandlende	
Konsultativ, konsultativ, støttende og lettere behandlende	

⁸ Da enkelte rollekategorier indgår i flere grupperinger, betyder det, at nogle observationer tælles flere gange.

Tabel 13. Udvikling i problemscore på tværs af PPR's overordnede rolle samt type af intervention, alder og målgruppen for intervention

		Konsultativ	Støttende	Behand- lende
Indsatstype	Individuelt tilbud	-3,7	-2,7	-3,3
	Gruppetilbud	-0,8	-4,2	-2,1
	Familierettet tilbud	-0,9	-2,5	-4,6
Alder	Før skolestart	-2,6	-1,6	-0,2
	Efter skolestart	-3,1	-3,2	-3,2
Målgruppe	Interventioner rettet mod én aktør	-1,0	-3,1	-2,8
	Interventioner rettet mod flere aktører	-3,1	-2,7	-3,2

N: For type af intervention indgår 954 besvarelser, mens der indgår 970 og 968 besvarelser for målgruppe.

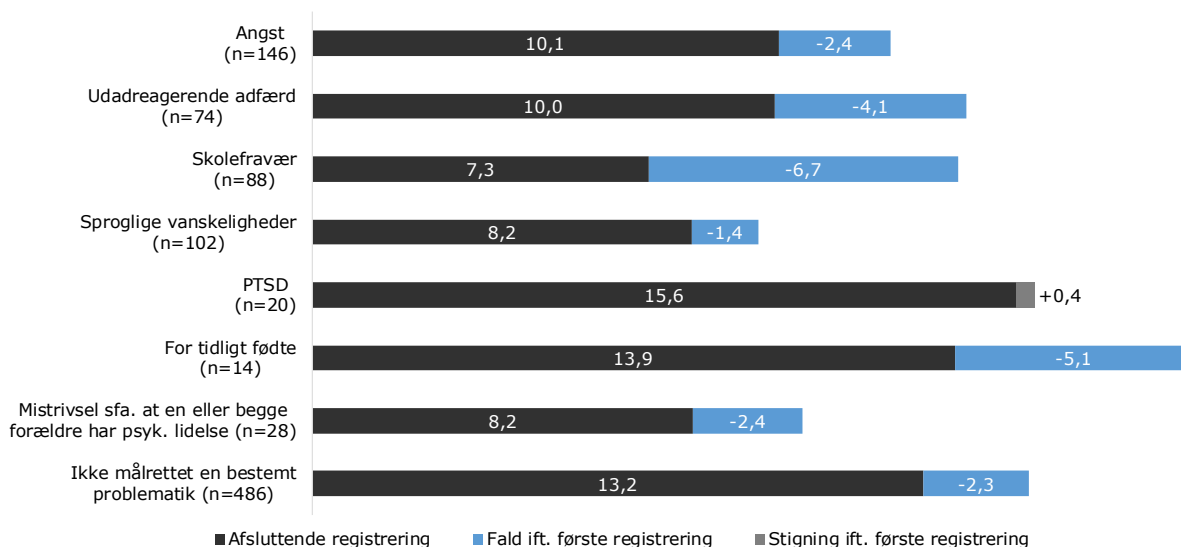
Note: Hvis observationer fra Holstebro fjernes, falder den gennemsnitlige problemscore for konsultative tilbud til -0,4 point før skolestart og -2,4 point efter skolestart.

5.5 Indsatsresultater fordelt på problematikker

Særligt indsats rettet mod skolefravær og udadreagerende adfærd bidrager til at øge trivslen blandt børn og unge.

I forhold til udviklingen i problemscoren observeres der en nedbringelse i mistrivsel for indsatser rettet mod alle typer problematikker bortset fra PTSD. Figur 24 viser en særlig stor udvikling i den gennemsnitlige problemscore for børn med problematikkerne *skolefravær* (et fald på 6,7 point), for *tidligt fødte* (et fald på 5,1 point) og *udadreagerende adfærd* (et fald på 4,1 point). *Sproglige vanskeligheder* er den problematik, hvor der er det mindste fald. Her bør det dog bemærkes, at problemscoren for denne problematik har et relativt lavt udgangspunkt.

Figur 24. Udvikling i problemscore på tværs af problematik

N: 958.

Tabel 14 viser overordnet samme udvikling som ovenstående figur. På tværs af stort set alle problematikker ses en tilgang til normalområdet og

en nedgang i antallet af personer udenfor normalområdet. Indsatser målrettet *skolefravær* og *udadreagerende adfærd* opnår igen nogle af de mest positive resultater.

Tabel 14. Samlede forskydninger mellem grupper på tværs af problematik

	Normalområdet	Gråzone	Udenfor normalområdet
Angst (n=146)	+11 (+26 %)	-7 (-47 %)	-4 (-27 %)
Udadreagerende adfærd (n=74)	+14 (+100 %)	-6 (-67 %)	-8 (-57 %)
Skolefravær (n=88)	+17 (+81 %)	-4 (-57 %)	-13 (-81 %)
Sproglige vanskeligheder (n=102)	+3 (+7 %)	+2 (+50 %)	-5 (-83 %)
PTSD (n=20)	-2 (-40 %)	+2	0
For tidligt fødte (n=14)	+3 (+300 %)	+1 (+100 %)	-4 (-80 %)
Mistrivsel som følge af, at en eller begge forældre har en psykisk lidelse (n=28)	+1 (+11 %)	-1 (-25 %)	0
Ikke målrettet en bestemt problematik (n=486)	+39 (+38 %)	-8 (-22 %)	-31 (-30 %)

N: 958.

Note: Tabellen viser den absolutte samt procentvise udvikling mellem grupperne fra første til afsluttende registrering; altså er der for eksempel yderligere 11 børn med angstproblematik i normalområdet i den afsluttende registrering i forhold til første registrering, svarende til en stigning på 26 procent.

Skolefraværproblematikken fordeler sig over ni forskellige indsatser, som varierer i indhold fra individuelle terapeutiske interventioner til klassebaserede indsatser. På trods af forskelligheden i indsatser fremhæver de kommuner, der arbejder med fraværsindsatserne, to faktorer, som har bidraget til opnåelsen af ovenstående positive resultater. For det første bekræfter kommunerne pointen relateret til fagligt pejlemærke 3, der beskriver positive resultater forbundet med helhedsorienterede indsatser, som inddrager barnets/den unges forældre, og som foregår i barnet/den unges hjem. For det andet pointerer kommunerne vigtigheden af et godt samarbejde med de involverede skoler og en tydelig ledelsesmæssig opbakning fra skoleledelsen til at gennemføre indsatsen.

6 Forløbsbeskrivelser af tre udvalgte indsatser

Tidligere i evalueringen er det blevet tydeliggjort, at PPR-indsatserne generelt viser gode resultater i forhold til nedbringelse af mistrivsel blandt børn og unge. Blandt andet har faktorer såsom et styrket tværfagligt samarbejde, en bedre inddragelse af relevante aktører i udformningen af indsatser samt en tydeligere faglig retning bidraget til de positive resultater. Dette kapitel dykker dybere ned i de enkelte indsatser og sætter fokus på indsatsernes virksomme mekanismer gennem tre forløbsbeskrivelser af tre udvalgte indsatser. Hvor tidligere kapitler i evalueringen har bidraget med et samlet overblik på tværs af indsatserne, bidrager forløbsbeskrivelserne med konkrete eksempler på, hvordan kommunerne har arbejdet med de faglige pejlemærker, og hvilke konkrete indsatstiltag og -mekanismer som bidrager til at skabe en positiv forskel for børn og unge i sidste ende.

De tre forløbsbeskrivelsesindsatser er udvalgt, da de hver især har vist gode resultater gennem en positiv udvikling i SDQ-målinger. Formålet med forløbsbeskrivelserne er i forlængelse heraf at synliggøre de indsatsselementer, som ligger bag de positive SDQ-resultater. De tre indsatser er:

- Holstebro Kommune – Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje
- Thisted Kommune – Øge børns deltagelse i skolelivet – Alle med!
- Greve Kommune – Pædagogisk familievejledning i hjemmet som forebyggende indsats.

Indenfor hver forløbsbeskrivelse beskrives og illustreres først indsatsernes kernelementer. Dernæst beskrives, hvordan konkrete indsatsselementer indenfor temaerne deltagelse og motivation, indsatsmetode, aktører samt rammer har bidraget til en positiv udvikling i målgruppen. Til sidst i hver forløbsbeskrivelse fremgår desuden en opsummering af de vigtigste virksomme mekanismer indenfor indsatsen.

Samlet viser data:

- Deltagelse og motivation: Frivillig deltagelse i indsatserne er afgørende for børns, unges og forældres motivation for at indgå i indsatserne.
- Indsatsmetode: Indsatsernes evne til at øge trivslen blandt børn og unge beror primært på at ændre børns, unges, forældres og fagpersonernes fokus på udfordringer til et fokus på børnenes og de unges ressourcer og behov for støtte. Hertil bidrager anerkendende og tydelig kommunikation overfor børn og unge samt tydeliggørelsen af strukturer og forventninger til børnene og de unge.
- Aktører: Inddragelse af forældre og daginstitutionspersonale omkring barnet bidrager til at skabe helhedsorienterede indsatser, hvor både hjemmet og daginstitutionen forpligter sig til at bidrage. Overlevering af viden om barnet til personer, som skal tage imod barnet

i ny institution/skole, kan ligeledes bidrage til at skabe gode overgange for barnet.

- Rammer: Indsatser, der foregår i barnets eller den unges vante miljø, giver mulighed for at løse konkrete konfliktsituationer i barnets eller den unges hverdag.

Forløbsbeskrivelser

Formålet med en forløbsbeskrivelse er at kortlægge de konkrete handlinger, rammer, aktører osv., som indgår i et sagsforløb fra opstart til afslutning med henblik på at identificere, hvilke særlige mekanismer der har haft en positiv virkning på barnet/den unge. Indenfor hver indsats er der udvalgt fem konkrete forløb, hvor barnet/den unge har oplevet en positiv udvikling i SDQ-problemscore.

Hver forløbsbeskrivelse baserer sig på interviews med de vigtigste aktører i indsatserne. For at belyse de virksomme mekanismer fra forskellige vinkler er der både foretaget interviews fra et borgerperspektiv (børn, unge og deres forældre) og fra et myndighedsperspektiv (PPR-medarbejdere, psykologer, pædagoger og undervisere). Metoden bag forløbsbeskrivelserne er nærmere beskrevet i bilag 1.

6.1 Holstebro Kommune - Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje

Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje er et tilbud for børn i 0-6-årsalderen, hvor en PPR-medarbejder yder rådgivning og sparring til personale og forældre, når der er bekymring for et barn eller en børnegrupper trivsel og udvikling. Formålet med indsatsen er at bidrage til den pædagogiske faglighed samt sikre, at færre børn kommer i mistrivsel.

Indsatsen indbefatter rådgivning og vejledning af personalet i vuggestuen/børnehaven, altid i tæt samarbejde med forældrene, og kan for eksempel indbefatte:

- Rådgivning/vejledning i forhold til håndtering af udfordringer med trivsel og/eller udvikling hos det enkelte barn eller en gruppe af børn
- At støtte pædagogerne fagligt i deres arbejde med enkelte børn og grupper
- Lytte til forældrenes bekymringer og udfordringer
- Hjælpe med forståelsen af barnet samt barnets behov for støtte og guidning
- Støtte forældrenes refleksion over egen forælderrolle.

Der tages udgangspunkt i metoden *De Utrolige År*, og udviklingsplanen herfra anvendes. Det er en fagperson fra et dagtilbud (daginstitution eller dagpleje), der kan indstille barnet til en indsats i samarbejde med en forælder, og indsatsen foregår i udgangspunktet i institutionen/hos dagplejeren samt hjemme hos de involverede familier.

Indsatsens positive indvirkning på børns trivsel illustreres af det betydelige fald i problemscore på tværs af deltagerne og en kraftig forøgelse af antal-

let af deltagere, som rykkes fra gråzonen og udenfor normalområdet til normalområdet. I alt sker der næsten en fordobling af antallet af børn i normalområdet fra indsatsens opstart til endt indsats, jf. Tabel 15.

Tabel 15. Indsatsresultater – Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje

	Første registrering	Afsluttende registrering	Difference
Gns. problemscore	15,8	12,3	-3,5
Normalgruppe	18	30	+12
Gråzonen	7	1	-6
Udenfor normalgruppe	20	14	-6

N: 90.

Ovenstående positive resultater skal i de fem undersøgte forløb genfindes gennem en roligere adfærd blandt de deltagende børn, som giver sig udslag i mindre konfliktfyldte relationer til forældre, daginstitutionspersonale og andre børn i daginstitutionen. I hovedparten af forløbene følger de deltagende børn i højere grad instruktioner fra både forældre og daginstitutionspersonale.

6.1.1 Deltagelse og motivation

Det, at daginstitution og forældre i samarbejde indstiller barnet til indsatsen, skaber fra starten af indsatsen et godt fundament for samarbejde mellem hjem og daginstitution og en mere helhedsorienteret indsats, jf. pejlemærke 3. I to ud af de fem undersøgte forløb giver forældrene dog udtryk for en indledende skepsis overfor at deltage i indsatsen. Skepsissen bunder primært i frygt for, at kommunen bedømmer forældrenes evne til at være forældre eller i manglende viden om indsatsens virkninger fra start. I begge tilfælde formår PPR-medarbejderen dog at styrke forældrenes motivation for at deltage i indsatsen. Dette gør PPR-medarbejderen ved at udvise forståelse for forældrenes situation og hjælpe forældrene videre ved hjælp af konkrete anvisninger, hvilket er med til styrke forældrenes motivation. Dette fører ifølge de interviewede forældre til, at forældrene oplever PPR-medarbejderen som åben og ikkedømmende. En medvirkende forælder nævner her PPR-medarbejderens ageren som afgørende for forældrerens engagement i indsatsen:

”Jeg tænkte, at nu havnede jeg i det her, og er man så en dårlig mor? Kommer kommunen ind over livet nu? Så jeg var lidt bange. Da vi så sad i det, var det supergodt. Og de kunne løfte en dernede. De var der for at hjælpe og ikke for at fortælle, at man var en dårlig mor. Det, de gjorde, var, at de fortalte, at de godt forstår, man har det sådan. De siger, det er flot, at man rækker en hånd ud.”

6.1.2 Indsatsmetode

Af indsatsens tilgang kan udledes tre virksomme mekanismer, som understøtter barnets udvikling:

- Opstilling af tydelige strukturer for barnet
- Tydelig kommunikation overfor barnet
- Verbal anerkendelse af barnets adfærd.

Indsatsen hjælper både forældre og daginstitutionspersonale til at opstille tydelige strukturer overfor barnet, som bidrager til at skabe større forudsigelighed for barnet. Dette understøttes af, at PPR-medarbejderen giver forældre og daginstitutionspersonale konkrete anvisninger i, hvordan de skaber bedre overgange for barnet og skærmer barnet fra andre børn i situationer, der tidligere har ført til overstimulering af barnet. En medvirkende pædagog beskriver her, hvordan afskærmningen kunne foregå:

“Når vi skulle nogle ting, så sørgede vi for, at X var den første, der kom ud. Når X holdt pause, så lavede vi en lille hule til X. Vi købte høretelefoner.”

I forhold til skabelsen af mindre konfliktfyldte overgange mellem aktiviteter har det ifølge PPR-medarbejderen hjulpet at markere overgangene mere tydeligt overfor barnet og på den måde gøre barnet mere opmærksom på strukturer i hverdagen. Et eksempel på en potentielt konfliktfyldt overgang er overgangen fra leg til spisning. En konkret måde at tydeliggøre overgangen for barnet, som PPR-medarbejderen instruerede forældrene i, var at sætte et æggeur til at ringe, når barnet skulle stoppe sin leg og komme ud og spise. Piktogrammer har ifølge de interviewede forældre og daginstitutionspersonalet været et effektivt middel til at synliggøre overgangen mellem aktiviteter for de deltagende børn.

Ligesom den mere bevidste opstilling af strukturer omkring barnet skulle bidrage med en forudsigelighed og tydelighed for barnet, har en tydeligere kommunikation overfor barnet bidraget til en større grad af forudsigelighed. Den tydeligere kommunikation kan handle om at gøre det sociale samspil med andre mere tydeligt overfor barnet, der ikke selv kan afkode dette, forklare præcist, hvordan man som forælder eller daginstitutionspersonale ønsker, at barnet udfører en handling, eller helt tydeligt snakke konfliktfyldte situationer igennem med barnet for at give barnet et sprog for, hvad der er udfordrende for barnet. PPR-medarbejderen nævner her, hvordan spil og øvelse i turtagning kan være et redskab til at tydeliggøre det sociale samspil med andre børn:

“Lave nogle øvelser med spil, hvor han øver sig i at vente på tur og tage. Hele tiden gå ind og benævne, at nu skal du vente, og gøre det sociale samspil tydeligt for X.”

Et kernelement i alle fem undersøgte forløb, som er relateret til den tydelige kommunikation, har været at udtrykke positivitet og anerkendelse overfor barnet. Arbejdet med positivitet og anerkendelse kan styrke barnets vurdering af egne ressourcer og er foregået gennem to mekanismer. Først er det ifølge PPR-medarbejderen vigtigt at bryde med forældres og daginstitutionspersonales fokus på barnets udfordringer og gøre dem mere bevidste om de ressourcer, som barnet besidder, samt den støtte, som barnet har behov for. PPR-medarbejderen beskriver her et eksempel på dette arbejde:

“Vi startede med på et whiteboard at tegne X op og snakke alle de positive ting frem omkring X. Det flyttede fokus fra alt det negative til, hvad X havde brug for hjælp til.”

Dernæst er det ifølge PPR-medarbejderen vigtigt at italesætte overfor barnet, præcis hvordan aktiviteter skal udføres, efterfulgt af anerkendelse, hvis instruktionerne følges. Dette greb kan medvirke til at vende konfliktfyldte situationer til positive oplevelser for barnet, hvilket illustreres i dette eksempel fra en af de medvirkende forældre:

“Opgaven kunne være, at når man vidste, X ville hælde vand ud, så være på og rose hende for at drikke af vandet og tage det, inden hun hælder det ud. “Hvor er du god til at sætte koppen på bordet.” Jeg skulle være et skridt foran.”

6.1.3 Aktører

En af nøglerne til en succesfuld indsats har været et godt samarbejde mellem PPR, familie og daginstitution. I alle fem forløb nævner forældre, daginstitutionspersonale og PPR-medarbejder et godt samarbejde mellem familie og daginstitutionspersonale som en forudsætning for en indsats, der peger i samme retning både derhjemme og i institutionen. Det ses med andre ord, hvordan inddragelse og et godt tværfagligt samarbejde, som beskrevet under pejlemærke 1 og 4, har bidraget til en fælles indsats overfor det enkelte barn.

Nøglen til at skabe fælles retning i indsatsen overfor barnet skal primært findes i de fælles møder, der afholdes mellem forældre, daginstitutionspersonale og PPR-medarbejder. Fra første opstartsmøde mødes de tre aktører, hvor forældre og daginstitution begge får mulighed for at sætte ord på de udfordringer, som de oplever, at barnet har. Dette medvirker til at skabe en fælles forståelse af situationen fra starten af indsatsen, som i sidste ende kan medvirke til en mere samlet indsats overfor barnet. En medvirkende pædagog beskriver her processen:

“Forældre, jeg og PPR-person hvor vi mødes ude på institutionen, hvor der var opstartsmøde. Der kommer jeg med mine bekymringer, og moren kom med sine observationer, og så bliver indsatsen tilrettelagt på baggrund af det. Så bliver vi konkret enige om, hvad vi skal gøre, både forældre og jeg.”

PPR-medarbejderen spiller her en vigtig rolle i arbejdet med at få skabt en fælles retning i indsatsen. Flere forældre og pædagoger nævner, at det, de manglede før indsatsen, var en udefrakommende person, der kunne sætte retning for indsatsen og komme med forslag til håndteringen af udfordringer. Det er derfor PPR-medarbejderens opgave at omdanne det fælles ståsted for forældre og daginstitution til en platform for fælles handling, hvor PPR-medarbejderen inspirerer både forældre og pædagoger. Dette citat fra en pædagog understreger behovet for en udefrakommende part:

“Det kan være svært for pædagogerne at hæve sig op i helikopterperspektiv og se tingene med nye øjne. Du bliver for involveret i barnets forældre og kan ikke se udenom det, når der ikke er personer udefra, som hjælper til.”

6.1.4 Rammer

Indsatsens arbejde i barnets vante rammer i barnets hjem og daginstitution giver PPR-medarbejderen mulighed for at tage udgangspunkt i kendte konfliktsituationer og vende dem til positive oplevelser for barnet. Denne pointe går igen i evalueringens afsnit 3.3 om pejlemærke 3, der illustrerer kommunernes positive erfaringer med gennemførelse af indsatser med udgangspunkt i barnets hverdagsliv.

Især muligheden for at observere barnets adfærd i dagligdagssituationer giver PPR-medarbejderen et indblik i, hvordan forældre og daginstitutionspersonalet oplever konfliktsituationer med barnet, og PPR-medarbejderen kan på den baggrund give vejledning, der er baseret på de samme oplevelser

som forældre og daginstitutionspersonale. I sidste ende bidrager dette til, at barnet modtager en indsats, som er afstemt til barnets behov. PPR-medarbejderen beskriver her, hvordan hun med indsigt i en almindelig hverdagsituation blev i stand til at give konkret sparring til forældrene i håndtering af spisesituationen:

”Hvad sidder X på? Hvad gør den voksen, som sidder ved siden af? Sørg for god understøttelse. Så sidder der en voksen, som kan æ X lidt, for at X kommer i ro. Bare have almindelig spisebordssnak. Lade det være, hvis X sad lidt uroligt. Undervejs fik X også lidt opgaver. X skulle hente en kop til lillebroren. Når X var færdig med at spise, så fik X lov til at få en pause.”

6.1.5 Opsummering

Holstebro Kommunes indsats er et eksempel på, hvordan arbejdet indenfor rammerne af pejlemærke 1, 3 og 4 har bidraget til at skabe en indsats overfor børn, som er afstemt til det enkelte barns behov, og hjælper til at løse konkrete konfliktsituationer i barnets hverdag.⁹ Indsatsens virkning beror blandt andet på en tæt inddragelse af og samarbejde med forældre og daginstitution. Derudover har arbejdet med udgangspunkt i barnets hverdagsliv været en medvirkende faktor til at nedbringe mistrivsel hos barnet, ligesom en indsatsmetode, der lægger vægt på tydelige strukturer og kommunikation samt anerkendelse af barnet, har bidraget til en roligere adfærd hos barnet.

6.2 Thisted Kommune - Øge børns deltagelse i skolelivet – Alle med!

Alle med! er en skolefraværsindsats for unge, der har op til tre års fravær fra skole. Målgruppen er typisk kendetegnet ved store sociale og faglige udfordringer og kan have diagnoser såsom angst og autismespektrumforstyrrelser. Indsatsen baserer sig på et tidligere forsøg med forårsopstart på Thisted kommunes 10-klasses tilbud (Campus10) og med at arbejde med de unges motivation og syn på egne udfordringer. Det overordnede formål med indsatsen er, at elever, der ikke har gået i skole, skal genfinde motivationen til at gå i skole.

Indsatsen indebærer, at de unge starter på Campus10 allerede om foråret – i stedet for efter sommerferien – og inddeles på små hold (fire-fem på hvert hold), som faciliteres af en underviser ansat gennem PPR. De unge mødes på skolen til undervisning to gange ugentligt indenfor almindelig skoletid. Derudover gennemfører en medarbejder fra PPR en opstartssamtale, to samtaler inden sommerferien samt to samtaler efter sommerferien (hvor de er startet i 10. klasse) med de unge.

Indsatsen fører, jf. Tabel 16, til et stort fald i problemscore blandt deltagerne. Samtidig overgår næsten alle unge, som der er foretaget registreringer for, til normalområdet efter endt indsats.

⁹ Fagligt pejlemærke 1: Løsninger udviklet i tæt samarbejde med barn, familie og netværk, så tæt som muligt på det almene hverdagsliv.

Fagligt pejlemærke 3: Kvalificerede og fleksible interventioner, der matcher behov og ressourcer hos barnet og i barnets kontekst.

Fagligt pejlemærke 4: Tværfagligt koordineret og målrettet praksis, som skaber overskuelighed, kontinuitet og sammenhæng for barn og familie.

Tabel 16. Indsatsresultater – Øge børns deltagelse i skolelivet – Alle med!

	Første registrering	Afsluttende registrering	Difference
Gns. problemscore	16,6	8,4	-8,1
Normalgruppe	5	13	+8
Midtergruppe	2	1	-1
Udenfor normalgruppe	9	2	-7

N: 32

Den øgede trivsel blandt deltagerne viser sig ved, at der efter indsats kan identificeres et lavere fravær i de fem undersøgte forløb. De fem unge går regelmæssigt i 10. klasse og har ikke fravær, der overstiger et kritisk niveau. Derudover oplever alle fem interviewpersoner, at de har fået styrket deres evne til at indgå i sociale fællesskaber. De fem har opbygget venskaber i 10. klasse, hvilket kan være en medvirkende faktor til at fastholde dem i deres skoleforløb. Samtidig oplever tre ud af de fem unge, at deres faglighed er blevet styrket som led i deres deltagelse i indsatsen, og at de dermed har opnået et alderssvarende fagligt niveau.

6.2.1 Deltagelse og motivation

En vigtig forudsætning for et vellykket forløb er, at de unge selv beslutter, at de vil være en del af indsatsen. Derfor iværksættes indsatsen udelukkende, hvis de unge selv tager initiativ til at deltage, hvilket er tilfældet i alle de fem forløb.

For at sikre at de unge er motiverede for at deltage, afholdes et informationsmøde om indsatsen, hvor de unge og deres forældre efterfølgende kan deltage i en individuel samtale med en medarbejder fra PPR. I tre ud af de fem undersøgte forløb besluttede den unge sig allerede på den individuelle samtale for at indgå i indsatsen. Motivationen for at deltage beror primært på ønsket om at styrke sociale og faglige kompetencer. I alle fem forløb valgte den unge at deltage i indsatsen for at opnå sociale relationer og kompetencer, mens tre nævner ønsket om at blive fagligt klædt på til en genoptaget skolestart.

I den individuelle samtale spørger PPR-medarbejderen indgående ind til, hvorfor den unge ønsker at deltage i indsatsen, og sørger for primært at holde øjenkontakt med den unge. Forælderen inddrages kun i samtalen, hvis den unge mangler ord. Ifølge PPR-medarbejderen fastholdes fokus på den unge for allerede inden indsatsen at fremme den unges agenthed og tro på indflydelse i eget liv.

6.2.2 Indsatsmetode

Et grundelement for at ruste de unge til at starte i 10. klasse har været at styrke deres agenthed og italesætte deres ressourcer i stedet for at fokusere på de barrierer, som de oplever. Fokusset på de unges ressourcer og agenthed skal især ses i sammenhæng med pejlemærke 3, hvor kommunerne opfordres til at tilrettelægge interventioner, der matcher barnets/den unges behov.

Agenthed består i at gøre den unge til den vigtigste aktør i sit eget liv og få den unge til at træffe valg for sig selv, som afspejler den unges egne mål og ønsker. De individuelle samtaler mellem medarbejderen fra PPR og den unge spiller en central rolle i at fremme agentheden hos deltagerne. PPR-

medarbejderen understøtter den unges agenthed ved at spørge ind til den unges egne mål, og hvad den unge motiveres af. PPR-medarbejderen lægger vægt på at lytte og ikke presse holdninger ned over de unge, hvilket PPR-medarbejderen beskriver her:

”Jeg skal ikke stille mig i en ekspertrolle. X er eksperten i sit liv, og jeg skal facilitere en proces, og så spørger jeg ind til, hvad X gerne vil.”

En af de deltagende unge nævner ligeledes, hvordan fokuset på agenthed har styrket vedkommendes refleksion omkring fremtidige valgfag og ønske om at præge egen skolegang:

”Det var rart at få indflydelse på tingene. Man kan få et overblik over hvad det hele er pludselig. Man kan spørge læreren ind til fag. Jeg havde spørgsmål meget til valgfagene. Jeg elsker valgfag, for der kan man få lov til selv at bestemme, hvad man lige vil lave. Jeg spurgte både lærerne og [PPR-medarbejderen red.]”

Tæt relateret til fokuset på de unges agenthed er indsatsens fremmelse af de unges bevidsthed om egne ressourcer fremfor barrierer. Ifølge PPR-medarbejderen var hendes rolle at lytte til de dårlige erfaringer, som de unge havde haft, give dem positiv feedback på deres handlinger og tale til deres ønsker for fremtiden. En mekanisme til at sætte fokus på de unges ressourcer kunne for eksempel være at rose de unge, hvis de kom i skole, håndterede konflikter med andre godt eller var kommet ind i en ny vennegruppe. Et konkret virkemiddel var at gøre de unges egne ressourcer så tydelige for dem som muligt. Her beskriver PPR-medarbejderen et eksempel herpå:

”Jeg bliver på et tidspunkt bedt om at lave statusudtalelse til familieafdelingen og i stedet for at bare at skrive om X, så skriver jeg det her som et brev til x, og det sender jeg så først til X og så bagefter til familieafdelingen. X bliver glad for brevet og siger noget om, at det var utroligt, at de andre så sådan på ham/hende.”

6.2.3 Aktører

En central virksom mekanisme i indsatsen er at få skabt en glidende overgang for de unge mellem forårsstart og 10. klasse. Dette sikres på to måder, som involverer inddragelse af fagpersoner omkring den unge, jf. pejlemærke 4. For det første får de unge mulighed for at mødes med deres fremtidige klasselærer før skolestart. Alle fem benyttede sig af denne mulighed. Tre af de unge nævner ydermere, at dette møde bidrog til at skabe større vished om, hvordan det kommende skoleår ville blive og forsikre dem om, at deres lærer var sød. Mødet med læreren øger de unges kendskab til uddannelsesstedet, og grundet de unges tidligere dårlige erfaringer med lærere kan mødet være en medvirkende faktor til at fastholde de unges motivation for at starte i 10. klasse.

Ligeledes for at skabe en god overgang for de unge til 10. klasse afholder medarbejderen fra PPR og det fremtidige lærerteam et møde, hvor PPR-medarbejderen overleverer information om de unge til lærerteamet. Eksempler på relevante informationer kan relatere sig til, hvordan de unge skal indgå i grupperelationer, hvilke af de unge der bryder sig om at blive valgt til at sige noget i timerne og lignende. En af de medvirkende unge beskriver

her, hvordan en af de overleverede informationer til læreren bidrog til, at den unge blev mere aktiv i undervisningen:

"Jeg var bange tidligere for at blive udpeget i klassen og skulle sige noget om en tekst. Det var jeg rædselsslagen for. Og min nye klasselærer var god til at springe over mig og ikke tvinge mig til noget – han valgte dem, der rakte hånden op. Det gjorde, at jeg sagde meget mere. Jeg fik selv lysten."

I de fleste tilfælde inviteres de unges forældre ligeledes til de samtaler, som afholdes mellem PPR-medarbejder og den unge. Forældrenes tilstedeværelse ved samtalerne kan medvirke til, at de bliver mere bevidste om deres barns ressourcer og kompetencer. Et virkemiddel, som PPR-medarbejderen anvender til at fremme den forståelse, er at få forældrene til at nævne de ting, de er stolte over ved deres barn, mens barnet er til stede. Det positive syn på den unge tages dermed videre fra undervisningslokalet og hjem til familien og er med til at skabe et mere ensartet fokus på den unge.

6.2.4 Rammer

Indsatsens rammer indeholder to komponenter, som ifølge de deltagende unge og medarbejderen fra PPR har været medvirkende til skabelsen af en succesrig indsats:

- Flexibilitet i forhold til tilrettelæggelsen af indsatsen overfor den enkelte unge
- Gennemførelse af indsatsen på samme lokation som 10.-klassen.

Et vigtigt princip for gennemførelsen af indsatsen har været, at PPR-medarbejderen har kunnet føje elementer til indsatsen overfor den enkelte unge og fjerne andre elementer fra den, så indsatsen har imødekommet den enkelte unges behov. Et eksempel er at gennemføre hjemmebesøg hos de unge, som før indsatsen er nervøse for at møde op til undervisningen med de andre i indsatsen. Et andet eksempel på den fleksible tilrettelæggelse af undervisningen er to andre unge, som blev tilbudt længere og flere individuelle samtaler med PPR-medarbejderen – den ene fordi han/hun ikke i lige så høj grad som de andre havde behov for at deltage i den fælles undervisning, og den anden fordi han/hun oplevede udfordringer relateret til sin familie. Eksemplerne understreger, hvordan Thisted Kommunes indsats i høj grad inkluderer principperne fra pejlemærke 3, der har til formål at fremme fleksible interventioner, som matcher den enkelte unges behov.

De fysiske rammer for gennemførelsen af indsatsen har ligeledes været en faktor, der har bidraget til indsatsens virkning. To af de unge nævner, at indsatsens gennemførelse på den 10.-klasseskole, som de skulle starte på efter sommerferien, gjorde, at de på forhånd kunne vænne sig til omgivelserne. På samme måde som det at møde klasselæreren på forhånd bidrog til at skabe større vished omkring den fremtidige skolegang, bidrog indsatsens lokation til at skabe en mere flydende overgang til 10. klasse for de unge.

6.2.5 Opsummering

Thisted Kommunes indsats eksemplificerer, hvordan arbejdet med fleksible interventioner, der matcher den unges behov og ressourcer, skaber et godt fundament for at fremme den unges agenthed og derigennem øge den unges deltagelse i skolelivet. Af centrale virkemidler i indsatsen kan nævnes informationsmøder og individuelle samtaler med de unge, hvor PPR-medarbejderen gennem interesse for den unge søger at fremme den unges tro på

at kunne opnå egne mål. Helt centralt i indsatsen er ligeledes skabelsen af en glidende overgang for den unge tilbage til skolelivet. Dette sker gennem møde med den unges lærer, undervisning på skolen inden skolestart samt overlevering af information om den unge til dennes fremtidige lærerteam.

6.3 Greve Kommune – Pædagogisk familievejledning i hjemmet som forebyggende indsats

Pædagogisk familievejledning er et praktisk pædagogisk vejledningsforløb, der foregår i familiens hjem og tager udgangspunkt i familiens hverdag. Indsatsen forløber typisk over tre-seks måneder og består primært af vejledningsmøder mellem familien og en medarbejder fra PPR.

Formålet med indsatsen er at udvikle forældrenes kompetencer i praksis for eksempel ved at hjælpe med at anvise nye handlemuligheder, så forældrene får konkrete redskaber til at skabe en hverdag i overensstemmelse med børnenes behov. Eksempler på dette kan være at planlægge og øve sengelægning, spisesituationen, at sige nej, at få børnene op om morgenen og i dagtilbud eller skole mv.

Udover den familierettede pædagogiske familievejledning foregår indsatsen i regi af dagtilbud/skole med henblik på at styrke den tværgående indsats og sammenhængen for barnet i hverdagen. Observationer af barnet gennemføres for at afkode barnets problematikker og kunne indgå i en kvalificeret sparring med personalet i skole eller dagtilbud.

Ligesom de to allerede beskrevne indsatser har Greve Kommunes indsats opnået et gennemsnitligt fald i problemscoren for deltagerne og en forøgelse af antallet af børn i normalområdet efter endt indsats, jf. Tabel 17.

Tabel 17. Indsatsresultater - Pædagogisk familievejledning i hjemmet som forebyggende indsats

	Første registrering	Afsluttende registrering	Difference
Gns. problemscore	12,8	11,3	-1,5
Normalgruppe	12	17	+5
Midtergruppe	3	2	-1
Udenfor normalgruppe	9	5	-4

N: 48

Ovenstående resultater kan hænge sammen med, at deltagerne efter indsatsen i højere grad følger instrukser både fra deres forældre og daginstitutionspersonale. I to ud af de fem undersøgte forløb opnår barnet desuden bedre sproglige kompetencer, hvilket også har medvirket til konfliktnedtrapning.

En afledt effekt af indsatsen har i enkelte tilfælde været øget opmærksomhed på tungere problematikker hos barnet, som ikke kan håndteres indenfor PPR. Dette har i et tilfælde gjort forældrene opmærksomme på valg af fremtidig skole for deres barn med særlige rammer, der imødekommer barnets behov. I ét enkelt tilfælde ledte problematikkerne til, at indsatsforløbet blev afbrudt undervejs.

6.3.1 Deltagelse og motivation

Kendetegnende for de familier og daginstitutioner, som har deltaget i indsatsen, har været, at de forud for indsatsen har udtrykt en tydelig motivation for at deltage, og at de på eget initiativ har valgt at deltage i indsatsen. Motivationen blandt forældrene til at takke ja til indsatsen baserer sig primært på ønsket om at få redskaber til at håndtere deres barns udadreagerende adfærd og få en mindre konfliktfyldt relation til deres barn. Både forældrenes og i dette tilfælde barnets eget ønske om at deltage illustreres i nedenstående citat fra en af de medvirkende forældre:

“Han glædede sig. Da vi startede med [indsatsen] fortalte vi ham, at vi gjorde det for at finde ud af at minimere alle vores konflikter, så vi kunne få det rarere sammen. Og det ville han gerne. For bedst muligt at kunne hjælpe ham.”

De deltagende børns daginstitutioner har ligeledes spillet en afgørende rolle i at få familierne til at deltage i indsatsen. I fire ud af de fem undersøgte forløb (i det sidste forløb gik det deltagende barn i skole) har familierne taget initiativ til at deltage i indsatsen efter opfordring fra deres barns daginstitution. På denne måde har daginstitutionerne bidraget til at påpege de udfordringer, som de så hos de udvalgte børn og har dermed rettet forældrenes fokus mod de udfordringer, som daginstitutionspersonalet har oplevet. Daginstitutionen er derfor inddraget i indsatsen fra start, hvilket kan skabe bedre muligheder for at inddrage daginstitutionen i løbet af indsatsen. Indsatsen understøtter dermed pejlemærke 4, der sigter mod at skabe en tværfagligt koordineret indsats.

6.3.2 Indsatsmetode

Indsatsens succes beror i høj grad på, hvorvidt medarbejderen fra PPR formår at bryde de hidtidige mønstre, som især familien har overfor det pågældende barn. En af de mest virksomme metoder til at ændre families adfærdsmønstre er at instruere dem i, hvordan de kan vende deres fokus på barnets udfordringer til et fokus på barnets ressourcer gennem tydelig positiv kommunikation og feedback til barnet.

I tre ud af de fem undersøgte forløb nævner forældre og PPR-medarbejder, at de oplevede egne/forældrenes adfærd overfor barnet som fastlåst, og at PPR-medarbejderens involvering bidrog til at bryde fastlåste handlingsmønstre hos dem. Forældrene nævner det, at der kommer en uvildig part udefra, som medvirkende til at bryde adfærdsmønstre. Derudover fortæller forældrene, at observationen af barnet i dagligdagssituationer gav forældrene en ny viden om barnets adfærd og på den baggrund et nyt syn på håndteringen af konflikter. Med andre ord forsøger indsatsen at tage udgangspunkt i situationer i barnets hverdagsliv, jf. pejlemærke 1. Møderne mellem forældre og PPR-medarbejder bidrager her til at bearbejde observationerne og anviser konkrete handlemuligheder for forældrene. En forælder udtaler:

“Ved møderne sad vi og snakkede om det, hun havde set. Hun fortalte, hvad hun havde observeret og gav råd til, hvad vi kunne gøre anderledes.”

I alle de fem undersøgte forløb nævner forældre eller PPR-medarbejder, at positiv feedback og tydeligere kommunikation bidrager til en mindre konfliktfyldt relation mellem forældre og barn. Ros af barnets adfærd, en tydelig kommunikation af, hvad barnet skal gøre gennem korte instrukser, samt en tydelig markering af overgange for eksempel ved benyttelse af et æggeur, er nogle af de virkemidler, som PPR-medarbejderen fik forældrene til

at benytte. En forælder beskriver her et eksempel på, hvordan en tidligere konfliktfyldt situation gennem indsatsen er blevet vendt til en positiv oplevelse for forældre og barn:

“X gemmer sig i nogle situationer. I stedet for at gøre det til et problem, bliver det hyggeligt, når X for eksempel gemmer sig.”

6.3.3 Aktører

Inddragelsen af de vigtigste aktører omkring barnet i form af familie og daginstitutionspersonale har bidraget til, at medarbejderen fra PPR har kunne arbejde med de samme konfliktmønstre fra forskellige vinkler. Dette har ifølge forældre og PPR-medarbejder været med til at skabe en helhedsorienteret indsats omkring barnet, der understøtter barnets udvikling både ude og hjemme, samt givet forældrene et bedre indblik i de udfordringer, som daginstitutionspersonalet oplever.

PPR-medarbejderen fremhæver, hvordan det faktum, at både familie og daginstitution er involveret giver en værdifuld viden om adfærd både i hjemmet og i daginstitution, som kan anvendes til at forstå de adfærdsmønstre, som barnet har. Her er et eksempel på, hvordan viden fra hjemmet tages med i daginstitutionen og bidrager til at give daginstitutionspersonalet konkrete handlingsanvisninger i forhold til, hvordan de skal agere overfor barnet:

“Det var noget, han havde med fra sin far den leg. Jeg spurgte vuggestuen, om det var i orden, at jeg kom i vuggestuen, og så hvordan X var, og om jeg viderefremmede hvad der skete i daginstitutionen. Så lavede jeg aftale om, at jeg kom og så X i en halv time. Jeg snakkede med pædagogen på stuen. Jeg var et par gange og observere. Jeg sagde til pædagogen, at de skulle stoppe, at X legede [den leg], og hvordan kunne man gøre, så X ikke løb afsted, når samling blev brudt”

6.3.4 Rammer

Gennemførelsen af indsatsen i hjemmet og i daginstitutionerne har bidraget til, at medarbejderen fra PPR har kunnet arbejde med udgangspunkt i de konkrete udfordringer, som både familie og daginstitutionspersonale oplever i dagligdagen. Igen er der lagt vægt på at strukturere indsatsen efter barnets hverdagsliv, hvilket skaber et fundament for en indsats, der afspejler barnets behov.

I alle fem undersøgte forløb har indsatsen foregået i hjemmet enten gennem møder mellem forældre og PPR-medarbejder og/eller observation af dagligdagssituationer, som forældrene oplever som udfordrende. I tillæg hertil indeholdt fire af de fem undersøgte forløb observation af, hvordan barnet håndterer udfordringer i daginstitutionen. Muligheden for observation bidrager ifølge de deltagende forældre og PPR-medarbejderen med to ting. For det første kan indsatsen tage udgangspunkt i kendte konfliktsituationer, hvor PPR-medarbejderen med egne øjne kan observere, hvordan barnet reagerer. Dette kan bidrage til at skabe en tillidsfuld relation mellem forældre og PPR-medarbejder, hvilket en forælder udtrykker nedenfor:

“Vi valgte så [indsatsen], fordi der kom de ud i hjemmet. En ting er at snakke med en pædagog i PPR, men de ser ikke, hvordan du er. Men de ser ikke situationerne. Et eksempel: Da X var lille, kunne han blive arrig over at skifte ble, og pigerne i

mødregruppen troede ikke på mig. Og jeg overdrev ikke. Folk tror, man overdriver."

For det andet kan forældrene selv observere, hvordan PPR-medarbejderen løser konflikter med barnet, og forældrene kan øve sig i håndteringen af konflikter for eksempel i forbindelse med afvikling af aftensmad, hente- og bringesituationer i daginstitution el.lign. PPR-medarbejderen påpeger ligeledes, at observationen i daginstitutionen bidrager til, at daginstitutionspersonalet kan modtage sparring i, hvordan de håndterer udfordringer med de deltagende børn. Dette kan for eksempel handle om at give barnet opgaver at løse ifm. samlinger med henblik på at holde barnet beskæftiget. PPR-medarbejderens besøg i hjemmet og daginstitutionen indeholder dermed et uddannende element for både forældre og daginstitutionspersonale, der ved selvsyn kan bevidne, hvordan PPR-medarbejderens tilgange virker på barnet.

6.3.5 Opsummering

Greve Kommune tydeliggør gennem deres indsats, hvordan en indsats, som tager udgangspunkt i barnets hverdagsliv, understøtter løsningen af konflikter mellem barn, forældre og daginstitutionspersonale. Særligt to mekanismer tjener dette formål. For det første gennemføres indsatsen i barnets hjem, hvilket giver mulighed for at tage udgangspunkt i kendte konfliktsituationer. For det andet anvender PPR-medarbejderen observation af barnet i hjem og institution til selv at få et indblik i adfærdsmønstre hos barnet. Observationen danner samtidig udgangspunkt for, at PPR-medarbejderen kan øve håndtering af konfliktsituationerne med aktørerne omkring barnet. Greve Kommunes indsats eksemplificerer fordelene ved hjemmebaserede indsatser, og indsatser der er koordineret med de mest centrale aktører i barnets liv, så barnet oplever at modtage en indsats præget af kontinuitet og sammenhæng.

7 Omkostninger og forventede økonomiske konsekvenser

Udover at bære en værdi i sig selv kan nedbringelsen af mistrivsel blandt børn og unge udløse budgetøkonomiske konsekvenser på længere sigt, som kommer samfundet til gode. For at forstå resultaterne af indsatserne er det derfor vigtigt at forstå dem i lyset af, hvad de koster, og hvilke budgetmæssige gevinster de kan medføre. Dette afsnit afdækker derfor omkostningerne forbundet med at implementere og drifte udvalgte PPR-indsatser samt de budgetøkonomiske konsekvenser forbundet med én indsats.

Socialstyrelsen har i samarbejde med Deloitte udvalgt fire indsatser til omkostningsvurderinger. Indsatserne er udvalgt, da de er målrettet forskellige målgrupper, og fordi PPR udfylder forskellige roller i indsatserne. De fire indsatser er (se beskrivelse af indsatserne i boks på næste side):

- Thisted Kommune – Familieklasser
- Thisted Kommune - Øge børns deltagelse i skolelivet – Alle med!
- Holstebro Kommune - Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje
- Holstebro Kommune - Udvidet vejledningsforløb

For Thisted Kommunes indsats *Familieklasser* har det desuden været muligt at lave en budgetøkonomisk analyse i form af en scenarieberegning. En scenarieberegning viser, hvad de budgetøkonomiske konsekvenser af en indsats er, forudsat at effekter og afledte konsekvenser er som forventet. De forventede effekter og afledte økonomiske konsekvenser baserer sig på resultater fra en anden lignende indsats, der er målrettet en lignende målgruppe.

Samlet viser data, at:

- To ud af de fire omkostningsvurderede indsatser placerer sig indenfor omtrentligt samme omkostningsniveau på cirka 6.100-7.000 kr. per deltager.
- Blandt andet omkostninger til ekstern supervision og et stort behov for erfaringsudveksling mellem indsatsens psykologer har medvirket til, at én indsats har en omkostning per deltager på cirka 9.500 kr.
- Thisted Kommunes indsats *Familieklasser* giver over en 10-årig periode et positivt budgetøkonomisk nettoresultat, hvilket primært skyldes færre udgifter i grundskolen og til sociale foranstaltninger.

Thisted Kommune – Familieklasser

Formål: at imødekomme udfordringer med elever, som har svært ved at følge skolens spilleregler.

Indsats: I indsatsen sammensættes grupper for op mod ni familier, hvor børnene er nogenlunde jævnaldrende, og der skønnes at være basis for relation mellem såvel børnene som de voksne. Udgangspunktet er, at forældrene ser de andre forældre agere i krisesituationer og hører hinandens refleksioner. Ved at reflektere over egne og andres følelser og handlinger kan forældrene se deres situation i et nyt perspektiv, og det kan føre til forandringer i relationen til deres børn.

Thisted Kommune - Øge børns deltagelse i skolelivet – Alle med!

Formål: genfinde motivationen til at gå i skole hos elever, der ikke har gået i skole.

Indsats: En skolefraværsindsats for unge, der har op til tre års fravær fra skole. Metoden indebærer, at de unge starter på Campus10 allerede i foråret – i stedet for efter sommerferien – og inddeles på små hold (fire på hver), og der opstilles delmål for hver enkelt ung. De unge mødes på skolen to gange ugentligt indenfor almindelig skoletid og indgår i et forløb, der er koordineret af PPR, skolen og forældrene.

Holstebro Kommune - Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje

Formål: bidrage til den pædagogiske faglighed samt sikre, at færre børn kommer i mistrivsel.

Indsats: Indsatsen er et tilbud for børn i 0-6-årsalderen, der går i dagtilbud, hvor en PPR-medarbejder yder rådgivning og sparring til personale og forældre, når der er en bekymring for et barn eller en børnegruppes trivsel og udvikling. Indsatsen indbefatter rådgivning og vejledning af personalet i vuggestuen/børnehaven, altid i tæt samarbejde forældrene.

Holstebro Kommune - Udvidet vejledningsforløb

Formål: tilrettelægge en hensigtsmæssig opfølgning, når et barn/en ung har gennemført en pædagogisk psykologisk vurdering (PPV) eller udredning/indsats fra Børne- og Ungdomspsykiatrien (BUA) efter indstilling fra PPR og praktiserende læger.

Indsats: Vejledningsforløbet varetages i et samarbejde mellem psykolog, pædagogisk psykologisk konsulent og ressourcepædagog (dagtilbud) eller inklusionsvejleder (skole). Der er i indsatsen fokus på tværsektorielle snitflader (for eksempel med Familiesektionen), herunder fokus på rolle- og ansvarsfordelinger i samarbejdet omkring sårbare og udsatte børn og unge i målgruppen for at skabe bedre sammenhæng i den kommunale indsats.

7.1 Omkostningsvurderinger

De fire omkostningsvurderede indsatser er eksempler på helhedsorienterede indsatser, som inddrager de vigtigste aktører omkring barnet i form af familie, daginstitutioner- og skolepersonale. Alligevel kan der på tværs af de fire indsatser identificeres forskellige omkostningsniveauer, hvis der ses på de samlede omkostninger, jf. Tabel 18.

Hvis der fokuseres på omkostningerne per deltager, placerer de fire indsatser sig indenfor et interval på cirka 1.600-9.500 kr. per deltager, hvoraf de to af indsatserne ligger omtrentligt indenfor samme omkostningsniveau i et interval på cirka 6.100-7.000 kr. Omkostningerne er opgjort i NNV.

Holstebro Kommunes indsatser *Udvidet vejledningsforløb* og *Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje* skiller sig ud ved et henholdsvis højere og lavere omkostningsniveau per deltager end de to andre indsatser. Det høje omkostningsniveau i *Udvidet vejledningsforløb* skal primært findes i en større omkostning under øvrige omkostninger, som dækker over engangsudgifter til ekstern supervision og løbende supervision. Forklaringen på de relativt lave omkostninger per deltager i *Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje* skyldes primært metoden til opgørelse af antal deltagere,

som adskiller sig fra de andre tre indsatser (se metode i fuld omkostningsvurdering i bilag 3c).

Fælles for de fire omkostningsvurderede indsatser er, at hovedparten af indsatsernes omkostninger går til drift af indsatserne – dog med forskellig vægt i indsatserne. Drift dækker over udgifter til gennemførelsen af indsatsens aktiviteter, herunder afholdelse af indsats-sessioner og -møder. Derudover observeres der forskellige allokeringer af omkostningerne til forberedelse, uddannelse og øvrige omkostninger. Omkostninger til forberedelse varierer alt efter, om der er tale om en ny eller tidligere afprøvet indsats. Varierende øvrige omkostninger kan ses som et udtryk for varierende omkostninger forbundet med supervision og administration af indsatserne.

Tabel 18. Overblik over samlede omkostninger for omkostningsvurderede indsatser

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	Samlede omk. i NNV	Per deltager
Familieklasser	6.658 (3 %)	0 (0 %)	209.541 (96 %)	2.203 (1 %)	218.403	6.186
Øge børns deltagelse i skolelivet – Alle med!	31.534 (8 %)	17.910 (4 %)	311.289 (75 %)	53.676 (13 %)	414.410	7.037
Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje	50.761 (6 %)	17.744 (2 %)	811.809 (88 %)	40.366 (4 %)	920.680	1.581
Udvidet vejledningsforløb	40.920 (3 %)	51.920 (4 %)	806.363 (67 %)	308.473 (26 %)	1.207.676	9.510

Til alle omkostningsvurderinger anvendes Socialstyrelsens model for omkostningsvurderinger. Modellen er udviklet med det formål at kunne udregne implementerings- og driftsudgifter til sociale indsatser og metoder for dermed at skabe viden om de økonomiske forudsætninger for at implementere en given indsats. Som det ses ovenfor, kan indsatsernes omkostninger opdeles på 1) forberedelse, der indeholder udgifter til planlægning, udvikling af indsats og udbredelse af viden om indsats, 2) uddannelse, der indeholder udgifter til kompetenceudvikling, 3) drift, der indeholder udgifter til gennemførelsen af indsatsernes aktiviteter og 4) øvrige omkostninger. Det er her værd at bemærke, at Tabel 18 udelukkende inkluderer de omkostninger, der kan opgøres kvantitativt. De yderligere omkostninger, som kun kan opgøres kvalitativt, beskrives i de fire omkostningsvurderinger nedenfor.

De fire nedenstående beskrivelser af omkostningsvurderinger er forkortede udgaver af de fulde omkostningsvurderinger, som kan findes i bilag 3a-d.

7.1.1 Thisted Kommune – Familieklasser

Det samlede resultat af omkostningsvurderingen viser, at *Familieklasser* koster kommunen 218.000 kr. at udvikle og drifte i to år, svarende til 6.200 kr. per deltager. Omkostningerne til *Familieklasser* vurderes at være en meromkostning til den eksisterende drift, da *Familieklasser* er et supplement til den samlede indsats i PPR.

Langt hovedparten af udgifterne er forbundet med drift, da der ikke er udgifter forbundet med uddannelse og relativt få omkostninger forbundet med

forberedelse. Dette hænger sammen med, at *Familieklasser* er en videreførelse af en lignende indsats, som Thisted Kommune har afprøvet i 2014. Thisted Kommune har i vid udstrækning kunnet drage nytte af de tidligere udviklede koncepter og erfaringer, hvilket har betydning for antallet af timer, der har været benyttet til at forberede selve indsatsen (se "Forberedelse" i bilag 3a). Andre kommuner, der ikke allerede har implementeret en lignende indsats vil skulle tage højde for yderligere omkostninger til uddannelse og forberedelse.

Tabel 19. Omkostninger for Familieklasser

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
Omkostninger i NNV	6.658 (3 %)	0 (0 %)	209.541 (96 %)	2.203 (1 %)	218.403
Per deltager	189	0	5.935	62	6.186
Aktiviteter	- Afholdelse af afklarings- og indsatsmøde - Informationsmøde for skolepersonale og forældre.		- Gennemførelse af sessioner med familier - Opfølgning - Transporttid.	- Administrative opgaver for den pædagogisk-psykologiske konsulent, der er tovholder for projektet.	

Kilde: beregning i Socialstyrelsens omkostningsmodel

I de anvendte timer er der ikke indregnet ressourcetrækket på øvrige parter, for eksempel skoleleder og AKT-medarbejdere, der er med til infomøderne, ligesom der har deltaget en psykolog ved afklaringsmødet, der ikke er del af medarbejderteamet for indsatsen (se "Forberedelse" i bilag 3a).

I relation til driftsomkostninger er der desuden ikke indregnet omkostninger til visitation og elektronisk udstyr (se "Drift af indsatsen" i bilag 3a). Det skyldes, at:

- visitation til indsats ikke sker blandt indsatsens medarbejdere, men hos skoleleder på deltagende skoler
- i Thisted Kommune har elektronisk udstyr været til stede inden påbegyndelse af indsatsen.

Samtidig er det en afgørende forudsætning for de øvrige omkostninger, at det i projektet har været de deltagende skoler, der har afholdt udgifter til lokaler, forplejning og lignende udgifter (se "Øvrige omkostninger" i bilag 3a).

7.1.2 Thisted Kommune - Øge børns deltagelse i skolelivet – Alle med!

Det samlede resultat af omkostningsvurderingen viser, at *Alle med!* koster kommunen cirka 414.000 kr. at udvikle og drifte i fire år, svarende til cirka 7.000 kr. per deltager. Omkostningerne til *Alle med!* udgør en meromkostning til den eksisterende drift i PPR.

Sammenlignet med de andre omkostningsvurderede indsatser, udgør forberedelse en relativt stor andel af de samlede omkostninger, samtidig med at øvrige omkostninger udgør en relativt større andel af de samlede omkostninger i forhold til *Familieklasser* og *Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje*.

Thisted Kommune vurderer samtidig, at en afgørende forudsætning for at kunne gennemføre indsatsen er, at minimum én medarbejder har faglige redskaber til at kunne gennemføre indsatsen med en narrativ tilgang (se "Uddannelse" i bilag 3b). I Thisted har der derfor dels været engangsudgifter til et kortere narrativt kursus, dels er der afsat timer til at gennemføre kurset. Kommuner, som allerede har medarbejdere, der kan gennemføre indsatsen med en narrativ tilgang, kan se bort fra udgiften til uddannelse.

 Tabel 20. Omkostninger for *Alle med!*

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
Omkostninger i NNV	31.534 (8 %)	17.910 (4 %)	311.289 (75 %)	53.676 (13 %)	414.410
Per deltager	535	304	5.286	911	7.037
Aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> - Udvikling af indsatsmodel - Målgruppeafklaring og opsporing - Planlægning og administrative opgaver, herunder informationsoverlevering til deltagende skole. 	<ul style="list-style-type: none"> - Engangsudgifter til et kortere narrativt kursus samt afsatte timer til at gennemføre kurset. 	<ul style="list-style-type: none"> - Infomøder til personale og visitation af unge til indsatsen - Gennemførelse af selve forløbet med 23 sessioner af 1,5 timer - Løbende opfølgning blandt medarbejdere, unge og familier og justering af videre forløb. 	<ul style="list-style-type: none"> - Administrative opgaver for den pædagogisk-psykologiske konsulent, der er tovholder for projektet, supervision og overdragelse af hver ung og familie efter endt forløb. 	

Kilde: beregning i Socialstyrelsens omkostningsmodel

Det skal desuden bemærkes, at indsatsen er placeret og gennemføres på én skole (Campus10 i Thisted), der er lokaliseret tæt på arbejdsstedet for PPR. Der er derfor ikke medregnet udgifter til kørsel (se "Drift af indsatsen" i bilag 3b). Derudover er der afsat i alt 3.000 kr. til forplejning i indsatsperioden, mens der ikke er anvendt midler til lokaler mv., da udgifter hertil medfinansieres af skolen uden for projektets indsats (se "Øvrige omkostninger" i bilag 3b).

7.1.3 Holstebro Kommune - Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje

Omkostningsvurderingen viser, at det samlet set koster cirka 920.000 kr. at drive *Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje* i indsatsens toårige indsatsperiode. Dette svarer til cirka 1.600 kr. per deltager. Den lave omkostning per deltager skyldes primært måden, hvorpå det samlede antal af deltagere i indsatsen er optalt.¹⁰ Omkostningerne til *Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje* vurderes at være en meromkostning til den eksisterende drift, da indsatsen er en ny indsats, der ikke har til formål at erstatte den øvrige indsats i regi af PPR.

Langt hovedparten af indsatsomkostningerne er forbundet med driften af indsatsen. Derudover er det værd at bemærke, at der er meget få uddan-

¹⁰ Indenfor denne indsats inkluderer antallet af deltagere både børn, der har været en henvendelse på ifm. med indsatsen, og børn, der reelt har deltaget i et indsatsforløb (se metode i indsatsens omkostningsvurdering i bilag 3c).

nellesomkostninger forbundet med indsatsen. Holstebro Kommune vurderer i denne sammenhæng, at der er en række afgørende forudsætninger for at kunne gennemføre indsatsen:

- Opkvalificering i DUÅ-uddannelsen
- Solidt kendskab til udviklingspsykologien
- Konsultative kompetencer
- Specialpædagogisk viden og erfaring.

Disse kompetencer har i vid udstrækning været til stede i Holstebro, hvorfor yderligere opkvalificering ikke har været relevant. Andre kommuner, hvor disse kompetencer ikke er til stede, vil dog skulle indregne omkostninger til uddannelse.

Tabel 21. Omkostninger for Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
Omkostninger i NNV	50.761 (6 %)	17.744 (2 %)	811.809 (88 %)	40.366 (4 %)	920.680
Per deltager	87	30	1.394	69	1.581
Aktiviteter	- Kommunikation målrettet 46 institutioner, der skal visitere til indsatsen og derfor skal kende indsatsens formål og indhold.		- Koordinering samt gennemførelse af et afklaringsmøde i forhold til, hvorvidt der skal iværksættes et forløb - Gennemførelse af konkrete forløb - Øvrige administrative opgaver.	- Timer til udgifter til supervision for alle medarbejdere.	

Kilde: beregning i Socialstyrelsens omkostningsmodel

Det har ikke været muligt at specificere konkret antal kørte kilometer i forbindelse med gennemførelse af indsatsen, men ud fra en gennemsnitsbetragtning er der blevet kørt cirka 120 kilometer i forbindelse med hvert forløb. Det svarer til cirka 21.300 kr. med den statslige takst i 2019 (se "Drift af indsatsen" i bilag 3c).

7.1.4 Holstebro Kommune – Udvidet vejledningsforløb

Det samlede resultat af omkostningsvurderingen viser, at *Udvidet vejledningsforløb* koster kommunen cirka 1.205.000 kr. at udvikle og drifte i tre år. Når de samlede udgifter fordeles per deltager i indsatsen, er udgiften på cirka 9.500 kr. per deltager. Omkostningerne til *Udvidet vejledningsforløb* udgør en meromkostning til den eksisterende drift, da *Udvidet vejledningsforløb* er et supplement til den samlede indsats i PPR.

Sammenlignet med de andre omkostningsvurderede indsatser, er *Udvidet vejledningsforløb* en relativt dyrere indsats både på målt på samlede omkostninger og omkostninger per deltager. Dette hænger primært sammen med et stort omfang af øvrige omkostninger i form af supervision sammenlignet med de øvrige indsatser. Øvrige omkostninger dækker ligeledes over afholdelsen af statusmøder mellem indsatsens psykologer. Dette skal ses i lyset af, at der i Holstebro Kommune er ansat 10 psykologer, der hver har et vist antal vejledningsforløb. Det betyder, at der kan være et større behov for sparring, opfølgning og statusmøder, end hvis alle vejledningsforløb blev

varetaget af samme psykolog (se "Øvrige omkostninger" i bilag 3d). En kommune, der involverer færre psykologer i indsatsen, vil sandsynligvis ikke skulle dække samme omkostninger til afholdelse af statusmøder.

Samtidig ses det, at omkostningerne til forberedelse af indsatsen er relativt små, da indsatsen er en videreudvikling af en allerede afprøvet indsats i Holstebro Kommune. Andre kommuner, der ikke allerede har implementeret en lignende indsats vil skulle tage højde for yderligere omkostninger til forberedelse.

Tabel 22. Omkostninger for Udvidet vejledningsforløb

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
Omkostninger i NNV	40.920 (3 %)	51.920 (4 %)	806.363 (67 %)	308.473 (26 %)	1.207.676
Per deltager	322	409	6.350	2.429	9.510
Aktiviteter	- Indledende planlægning - Målgruppespecifikation.	- Todagskursus – vejledning til børn med ADHD ind i familier - Todagskursus – håndtering af depression.	- Forberedelse og efterarbejde - Gennemførelse af vejledningsmøder - Kørsel.	- Engangsudgifter til ekstern supervision og løbende supervision og sparring i projektet - Statusmøder og opsamling.	

Kilde: beregning i Socialstyrelsens omkostningsmodel

I beregningen af omkostningsniveau for driften er sekretærtid og projektledertid, der ligger ud over selve driften af indsatsen, ikke medregnet, men der må forventes både ledelsesmæssige og administrative opgaver relateret til indsatsen. Det har ligeledes ikke være muligt at specificere konkret antal kørte kilometer i forbindelse med gennemførelse af indsatsen, men ud fra en gennemsnitsbetragtning er der blevet kørt cirka 120 kilometer i forbindelse med hvert af de 44 forløb. Det svarer til cirka 18.000 kr. med den statslige takst i 2019 (se "Drift af indsatsen" i bilag 3d).

7.2 Økonomisk scenarieberegning: Thisted Kommune – Familieklasser

Omkostningerne forbundet med de fire indsatser udtrykker den investering, det vil kræve for at opnå de forventede positive konsekvenser af indsatserne. En opgørelse af de samlede budgetøkonomiske konsekvenser af indsatserne kræver enten, at der foreligger effektestimater for indsatserne, eller at der kan lokaliseres lignende målgrupper og indsatser, hvorfra effektestimater kan trækkes. Dette er kun i begrænset omfang tilfældet for de fire analyserede indsatser.

Indsatsen *Familieklasser* opfylder dog i hovedtræk ovenstående kriterier, hvorfor det er muligt at foretage en budgetøkonomisk scenarieberegning af indsatsen i SØM. Den fulde scenarieberegning fremgår af bilag 4, mens dette afsnit opsummerer de vigtigste resultater af scenarieberegningen.

Scenariet for beregningen er, at *Familieklasser* etableres i en kommune, og at der over to år gennemføres seks gruppeforløb, der hver rummer seks familier (i alt 36 familier), hvilket har været tilfældet i Thisted Kommune.

Scenarieberegningen for indsatsen *Familieklasser* viser et positivt økonomisk nettoresultat for det offentlige på mellem cirka 85.000 og 1.880.000 kr. alt efter valget af succesrate for indsatsen. Dette svarer til cirka 2.000-

52.000 kr. per deltager på 10 års sigt. Det betyder, at de samlede økonomiske konsekvenser for det offentlige opvejer de omkostninger, der er forbundet med at tilbyde indsatsen. Det skyldes primært færre udgifter til sociale foranstaltninger til børn og unge under 18 år og et reduceret forbrug af specialskole.

Der er dog stor usikkerhed omkring valget af succesrate i analysen, idet der kun er delvist overlap mellem målgruppe og effektmål for *Familieklasser* og målgruppe og succesmål i SØM. Derfor udregnes nettoresultatet både med udgangspunkt i en succesrate på 79 procent, som er baseret på andelen af deltagere i *Familieklasser*, der oplever øget trivsel efter endt indsats, og en succesrate på 12 procent, som udgør den gennemsnitlige succesrate for den valgte målgruppe i SØM. Valget af succesrater er uddybet i afsnit 7.2.3 og i bilag 4's afsnit "Effekt".

For at tage yderligere forbehold for usikkerheden relateret til succesraten, er der gennemført en følsomhedsanalyse, der viser det økonomiske nettoresultat ved forskellige succesrater. For hver reduktion i succesraten med 10 procentpoint falder det samlede nettoresultat med cirka 270.000 kr. Samtidig viser analysen, at en succesrate på 9 procent giver et nettoresultat på 0 kr.

I nedenstående afsnit opsummeres først *Familieklassers* samlede omkostninger efterfulgt af en gennemgang af det budgetøkonomiske nettoresultat af indsatsen. Til sidst fokuseres på de vigtige antagelser og forudsætninger, der ligger bag analysens resultater.

7.2.1 Omkostninger

En mere uddybende gennemgang af omkostningerne forbundet med *Familieklasser* er gennemgået i evalueringens afsnit om omkostningsvurderinger og kan derfor læses i afsnit 7.1.1 eller bilag 3.

Opsummeret viser det samlede resultat af omkostningsvurderingen, at *Familieklasser* i NNV koster kommunen cirka 218.000 kr. at udvikle og drifte i to år, svarende til cirka 6.200 kr. per deltager.

7.2.2 Resultater

Det samlede budgetøkonomiske nettoresultat forbundet med *Familieklasser*, ved drift i to år er cirka 85.000 kr. ved en succesrate på 12 procent og cirka 1.880.000 kr. ved en succesrate på 79 procent. Det samlede nettoresultat svarer til en nettogevinst per deltager på cirka 2.000-52.000 kr. per deltager. Resultatet kan give en indikation af, at der, udover de trivselsmæssige gevinster for indsatsdeltagerne, er et økonomisk potentiale i at tilbyde *Familieklasser* til målgruppen.

Resultatfordelt på år

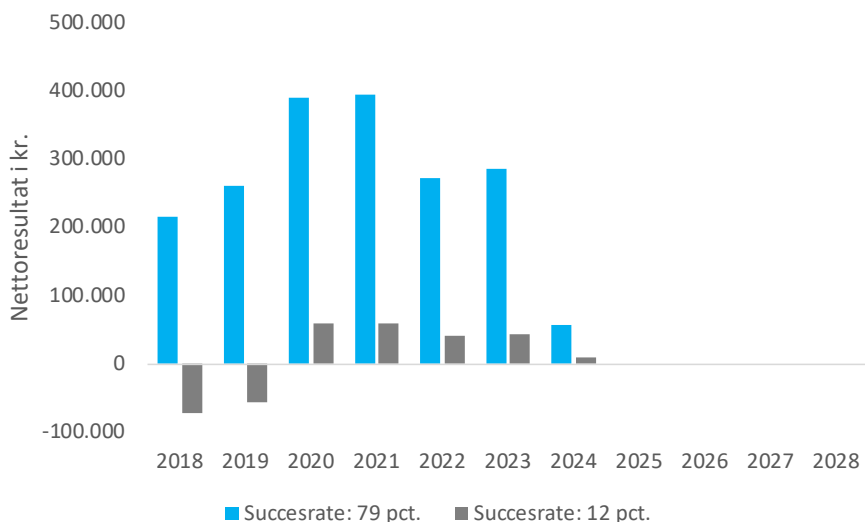
Ses der på de budgetøkonomiske konsekvenser over en 10-årig periode med udgangspunkt i en succesrate på 79 procent, er det tydeligt, at de er størst i de første fem år af indsatsen. Således er nettoresultatet per år i denne periode på over 200.000 kr. og maksimalt i nærheden af 400.000 kr. i 2021.

Der tegner sig et andet billede af de budgetøkonomiske konsekvenser, hvis der tages udgangspunkt i en mere konservativ succesrate på 12 procent. Ved denne succesrate viser analysen først et positivt budgetøkonomisk resultat fra 2020. Med andre ord overstiger omkostningerne de økonomiske

gevinster i de to første år af den 10-årige periode. Det maksimale nettoresultat nås i 2020 og 2021 med cirka 60.000 kr. per år.

Efter de første syv år kan der ikke identificeres budgetøkonomiske konsekvenser af indsatsen for nogen af succesraterne.

Budgetøkonomiske konsekvenser fordelt over en 10-årig periode

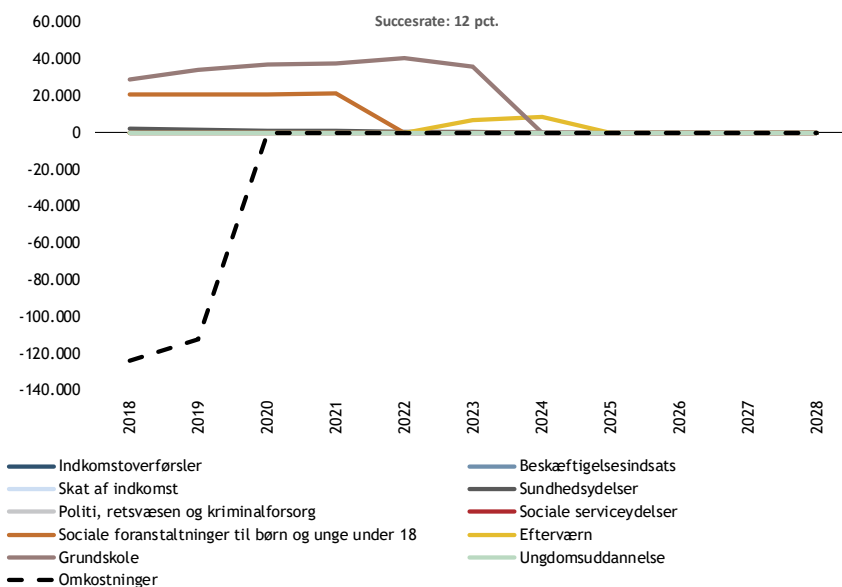
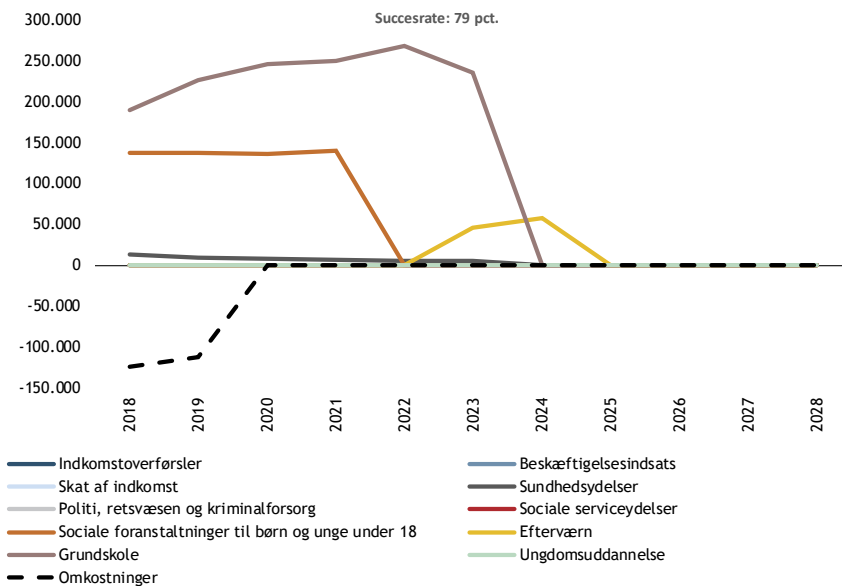
Resultat fordelt på hovedområder

De budgetøkonomiske konsekvenser skyldes primært færre udgifter til grundskolen og sociale foranstaltninger til børn og unge under 18.

Indenfor området grundskole dækker besparelserne over færre omkostninger til specialskole. De færre udgifter til specialskole medfører dog, at der sker en lille stigning i omkostningerne forbundet med den almene grundskole, der skal rumme elever, som ellers var placeret i specialskole. Besparelserne indenfor sociale foranstaltninger til børn og unge under 18 dækker over hjemmebaserede foranstaltninger.

Derudover kan der identificeres en lille reduktion i udgifter indenfor sundhedsydelse og efterværn. Indenfor førstnævnte område vil der dels være færre udgifter forbundet med psykiatrisk ambulante forløb, mens besparelser i efterværn omfatter en lille reduktion i udgifterne til hjemmebaserede foranstaltninger.

Budgetøkonomiske konsekvenser fordelt på hovedområder

7.2.3 Forudsætninger og antagelser

En central forudsætning for at kunne gennemføre den budgetøkonomiske scenarieberegning er, at målgruppen i *Familieklasser* ligner en målgruppe i SØM’s videndatabase, og at indsatsens effektmål ligner succesmålet for de SØM-effektestimater, der anvendes i scenarieberegningen. Dette skyldes, at der ikke er indsamlet effektdata fra deltagerne i *Familieklasser*, og at der ikke er nogen viden om de afledte konsekvenser forbundet med indsatsen.

Forudsætninger og antagelser relateret til målgruppe og succesmål er præsenteret nedenfor. På baggrund af dette afsnits forudsætninger og antagelser er det vigtigt at tage nedenstående forbehold i betragtning, når resultaterne af den budgetøkonomiske analyse tolkes.

Målgruppe

Det vurderes, at målgruppen i *Familieklasser* stemmer overens med målgruppen ”Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelse: 6-13 år” i SØM’s videndatabase. Dette understøttes af to faktorer:

- Overensstemmelse mellem indsatsmålgruppens og videndatabase-målgruppens aldre
- Overensstemmelse mellem indsatsmålgruppens og videndatabase-målgruppens udfordringer i form af manglende vedholdenhed af fokus eller koncentrationsbesvær, hvilket fører til adfærd der er i modstrid med skolens fastsatte rammer.

Et væsentligt forbehold i sammenligningen af de to målgrupper er dog, at deltagerne i *Familieklasser* ikke nødvendigvis er kendetegnet ved at lide af opmærksomhedsforstyrrelser, såsom ADHD eller ADD. Målgruppen "Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelse: 6-13 år" i SØM's videndatabase er derfor kendetegnet ved flere udfordringer end målgruppen i *Familieklasser*.

Succesmål

Succesmålet for SØM-målgruppen "Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelse: 6-13 år" er, at disse børn og unge har mindre kontakt med psykiatrien. Dette stemmer ikke overens med det formål, der er angivet for *Familieklasser*, nemlig at imødekomme udfordringer med elever, som har svært ved at følge skolens spilleregler. Selvom effektmålet for *Familieklasser* og succesmålet for SØM's estimerer ikke ligner hinanden, kan man argumentere for, at en øget trivsel for indsatsdeltagerne kan lede til mindre brug af psykiatrien for de indsatsdeltagere, der er i kontakt med psykiatrien.

Samlet vurdering

Set i lyset af at SØM's målgruppe har flere problemstillinger end indsatsens målgruppe, og at SØM's succesmål måler på tungere problemstillinger, end det forventes, at hele indsatsens målgruppe har, er resultatet af SØM-beregningen angivet som et interval. Intervallets maksimum er som tidligere nævnt udregnet med udgangspunkt i en succesrate på 79 procent og et minimum på 12 procent.

En succesrate på 79 procent afspejler andelen af deltagere i *Familieklasser*, som oplever øget trivsel efter indsatsen. Valget af en succesrate på 79 procent kan dog anses som en relativt høj succesrate baseret på viden om målgruppen. Studier af indsatser rettet mod målgruppen "Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelse: 6-13 år", der findes i SØM's videndatabase, viser en gennemsnitlig effektstørrelse på 0,27, hvilket svarer til en succesrate på 12 procent. Beregningen af effekt gennemføres derfor ligeledes med udgangspunkt i en succesrate på 12 procent, som afspejler den gennemsnitlige succesrate indenfor den valgte SØM-målgruppe.

Bilag 1. Datagrundlag og metode

I forbindelse med evalueringen er der indsamlet en lang række data af både kvantitativ og kvalitativ karakter. Nedenstående tabel illustrerer, hvordan de anvendte datakilder føder ind i evalueringens forskellige temaer. En beskrivelse af datakilderne og dertilhørende metodiske overvejelser fremgår under tabellen.

Tema	Datakilder
Tema 1. Faglige pejlemærker	<ul style="list-style-type: none"> Survey blandt projektledere Survey blandt PPR-medarbejdere Input fra evalueringsworkshops med kommuner.
Tema 2. Resultater for børn og unge	<ul style="list-style-type: none"> SDQ-registreringer.
Tema 3. Indsatsernes resultater og organisering	<ul style="list-style-type: none"> SDQ-registreringer Input fra evalueringsworkshops med kommuner.
Tema 4. Forløbsbeskrivelser af tre udvalgte indsatser	<ul style="list-style-type: none"> Interviews med børn, forældre, pædagoger, psykologer og andre fagpersoner omkring indsatserne.
Tema 5. Omkostninger og forventede økonomiske konsekvenser	<ul style="list-style-type: none"> Skriftligt materiale om indsatser Fokusgruppeinterviews med medarbejdere i indsatser Effekt- og konsekvensestimater fra SØM's videndatabase.

Survey blandt projektledere og PPR-medarbejdere

Surveydata er indsamlet i forbindelse med en før- (2018), midtvejs- (2019) og eftermåling (2020). Ved hver måling er der udsendt et spørgeskema til de 11 projektledere i kommunerne og et spørgeskema til PPR-medarbejderne i kommunerne.

Spørgeskemaet til projektlederne har primært haft til formål at afdække, hvor mange børn og unge der modtager en indsats i regi af PPR, og hvilke specifikke og evidensbaserede indsatser PPR tilbyder. Spørgeskemaet til medarbejderne har målt kommunernes udvikling indenfor arbejdet med de fem faglige pejlemærker. Projektlederspørgeskemaet indeholder dermed overvejende objektive data, mens medarbejderspørgeskemaet i højere grad har indsamlet subjektive data, der har skullet afspejle en vurdering af kommunernes udviklingsarbejde indenfor PPR. I tolkningen af resultater der bygger på medarbejdersurveyen, er det derfor værd at holde sig for øje, at disse data baserer sig på vurderinger fra kommunernes PPR-medarbejdere og ikke er udtryk for en objektiv opgørelse af kommunernes udvikling i forhold til arbejdet med de faglige pejlemærker.

Derudover gøres der opmærksom på, at en del af de indsamlede surveydata ikke alene påvirkes af investeringen i og omlægningen af PPR-indsatsen. Udviklingerne, der spores i surveydata, kan være afhængige af andre forhold i kommunerne, som ikke er relateret til dette initiativ.

Evalueringsworkshops

Som led i afslutningen af initiativet blev der gennemført evalueringsworkshops i initiativets 11 kommuner. Formålet med evalueringsworkshops var at indsamle gode erfaringer fra kommunernes udviklingsarbejde og viden om udfordringer ved implementeringen af kommunernes indsatser. Ligesom med surveydata er data indsamlet på evalueringsworkshops udtryk for kommunernes egne vurderinger.

SDQ-registreringer

Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) er et værktøj til at screene og monitorere udsatte børn og unges sociale og psykiske trivsel. I denne evaluering anvendes tre SDQ-baserede resultatparametre. Disse er:

- **Problemscore:** Problemscoren beregnes på baggrund af 20 spørgsmål og placerer sig i et interval fra 0 til 40. En høj score indikerer en lav trivsel hos barnet og omvendt.
- **Målgruppevurderinger:** På baggrund af de udregnede problemscorer kan det vurderes, om barnet befinder sig indenfor, på kanten af (gråzonen) eller udenfor normalområdet i forhold til trivsel. En problemscore på 0-13 er udtryk for, at barnet ligger i et trivselsmæssigt normalområde, mens en score på henholdsvis 14-16 og 17 eller derover placerer barnet i gråzonen og udenfor normalområdet.
- **Vurdering af barnets samlede vanskeligheder:** I SDQ-skemaet indgår spørgsmålet "Synes du samlet set barnet har vanskeligheder på et eller flere af følgende områder: følelser, koncentration, adfærd eller samspil med andre mennesker?". Svaret på spørgsmålet angiver, om barnet har ingen, mindre, tydelige eller alvorlige vanskeligheder indenfor de nævnte områder.

I alt er der indsamlet 1.497 SDQ-registreringer, hvoraf 990 af registreringerne er gyldige. SDQ-registreringerne skal opfylde følgende kriterier for at være gyldige:

- Alle spørgsmål i SDQ-skemaet skal være besvaret.
- Der skal forefindes både en første og en afsluttende registrering for den samme person, før begge registreringer kan erklæres gyldige.
- SDQ-registreringerne skal være foretaget før 12. marts 2020, da indsamlingen af SDQ-registreringer blev lukket herefter grundet situationen med COVID-19.

Herudover er det værd at bemærke, at Holstebro Kommunes SDQ-registreringer udgør 432 af de 990 samlede registreringer, og Holstebros registreringer har derfor potentialet til at trække data i en bestemt retning. Hvor dette er tilfældet, vil det fremgå af figuren for de pågældende data.

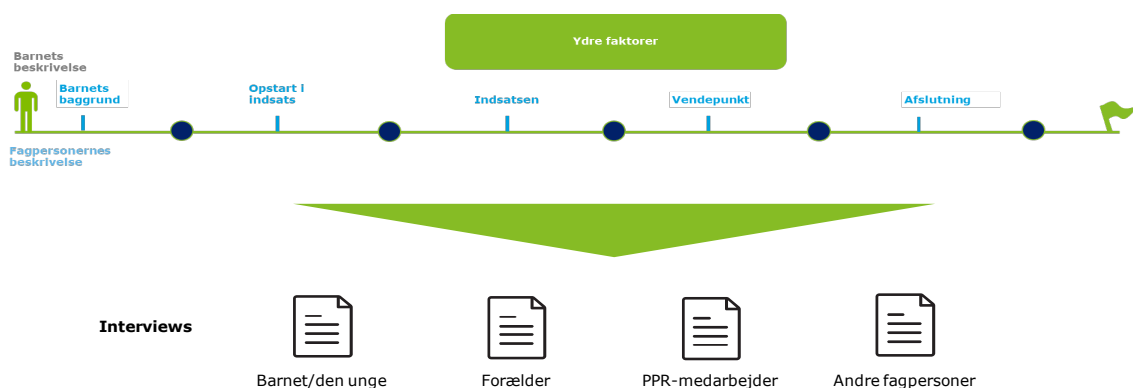
Forløbsanalyseinterviews

Evalueringens tre forløbsbeskrivelser bygger på 23 interviews med unge, forældre, PPR-medarbejdere, skole- og daginstitutionspersonale samt andre fagpersoner, der har været en del af de tre indsatser, som forløbsbeskrivelserne omhandler. De tre indsatser er udvalgt, da de har vist lovende resultater i forhold til nedbringelse af deltagernes problemscore. Blandt de indsatsdeltagere, der har opnået et fald i problemscore, er der indenfor hver

indsats udvalgt fem konkrete indsatsforløb, som bliver kortlagt gennem forløbsbeskrivelserne.

Formålet med en forløbsbeskrivelse er at kortlægge de konkrete handlinger, rammer, aktører osv., som indgår i et sagsforløb fra opstart til afslutning med henblik på at identificere, hvilke særlige mekanismer der har haft en positiv virkning på barnet/den unge. Forløbsbeskrivelser forholder sig derfor til faktiske hændelser i indsatserne i modsætning til holdninger til og vurderinger af indsatserne. Som det illustreres i nedenstående figur, følger den interviewbaserede metode en fast struktur, hvor interviewpersonerne spørges ind til forskellige faktorer på forskellige tidspunkter i indsatsforløbet.

Hver forløbsbeskrivelse baserer sig på interviews med de vigtigste aktører i indsatserne. For at belyse de virksomme mekanismer fra forskellige vinkler er der således både foretaget interviews fra et borgerperspektiv (børn, unge og deres forældre) og fra et myndighedsperspektiv (PPR-medarbejdere, psykologer, pædagoger og undervisere).

Interviewdataene er systematiseret i kodningsprogrammet NVivo. Med afsæt i kodningen er det muligt at vurdere både styrken af udsagnene fra interviewpersonerne op mod, om de bliver bekræftet fra flere vinkler, og om de bliver bekræftet i flere indsatsforløb. Med udgangspunkt i denne metode kan der identificeres virksomme mekanismer, som ikke bare er gældende i et enkelt indsatsforløb, men som er generelt gældende for hovedparten af forløbene indenfor samme indsats.

Økonomiske data og effektdata

Metoden bag behandlingen af de økonomiske data og effektdata, der indgår i evalueringens omkostningsvurderinger og budgetøkonomiske scenariebe-
regning, er beskrevet uddybende i bilag 3 og 4.

Bilag 2. Beskrivelse af faglige pejlemærker

Faglige pejlemærker for den tidlige forebyggende indsats i PPR

Baggrund

Faglige pejlemærker for den tidlige forebyggende¹¹ indsats i PPR er en overordnet konceptuel beskrivelse af centrale elementer af faglig og strategisk karakter, der har til hensigt at danne en faglig og strategiske ramme og retning for den tidligere forebyggende indsats for børn og unge i sårbare og udsatte positioner i PPR i landets kommuner.

De faglige pejlemærker er udviklet i et partnerskab mellem Socialstyrelsen og de 11 kommuner, der har deltaget i projektet: Investering i den tidlige forebyggende indsats i PPR i perioden fra 2017-2020. Projektet havde til formål at styrke den tidlige forebyggende indsats i PPR over for børn og unge, som mistrives eller er psykisk sårbare.

Formålet med at udarbejde de faglige pejlemærker var i sin tid at skitsere det konceptuelle afsæt for udviklingsarbejdet i partnerskabskommunerne. Hensigten var, at de faglige pejlemærker skulle fungere som et fælles retningsgivende dialog- og styringsredskab for udviklingsarbejdet internt i kommunen, på tværs af kommuner og i samarbejdet med Socialstyrelsen.

Produktet er løbende kvalificeret på baggrund af input fra partnerskabskommunerne. Dette med henblik på at opnå et slutprodukt, der beskriver en relevant og tilgængelig faglig og strategisk ramme og retning, som kan omsættes i lokal kommunal praksis.

Det er hensigten, at de faglige pejlemærker kan inspirere øvrige danske kommuner, der ønsker at arbejde med den tidlige forebyggende indsats i PPR. Pejlemærkerne er dermed målrettet chefer, ledere, konsulenter og medarbejdere i PPR og tværfaglige samarbejdspartnere på tilgrænsende områder i landets kommuner.

Der skal lyde en stor tak til alle involverede kommuner i partnerskabet: Brønderslev Kommune, Frederiksberg Kommune, Frederikshavn Kommune, Greve Kommune, Hillerød Kommune, Hjørring Kommune, Holstebro Kommune, Ishøj/Vallensbæk Kommune, Kolding Kommune, Randers Kommune og Thisted Kommune.

---

¹¹ Forståelsen af tidlig forebyggende indsats baserer sig på konceptet: *Strategisk ramme & Faglig retning. Koncept for omlægning til en tidligere forebyggende indsats for børn og unge i udsatte positioner, Socialstyrelsen, 2019.*

De faglige pejlemærker

I det følgende præsenteres de 5 faglige pejlemærker for den tidlige forebyggende indsats i PPR. Hvert pejlemærke udgøres af en overordnet overskrift, der beskriver en faglig retning, der har til hensigt at guide udviklingsarbejde på området. I relation til hvert pejlemærke er der under overskriften: *Hvordan får vi det til at lykkes* formuleret nogle supplerende faglige konkretiseringer, som kan være med til at understøtte en bevægelsen i den ønskede faglige retning i praksis.

De 5 faglige pejlemærker skal forstås som sammenhængende, idet de gensidigt spiller sammen og påvirker hinanden på tværs. I praksis er det muligt at fokusere sit udviklingsarbejde på et eller flere udvalgte pejlemærke. Her bør man samtidig have øje for sammenhængen til de øvrige pejlemærker.

Som ordet signalerer, så udgør pejlemærker en faglig retning, som det er relevant at orientere sig mod og lade sig inspirere af ved udvikling på området. Med inspiration fra pejlemærkerne kan den enkelte kommune tilrettelægge og tilpasse en udvikling af området med afsæt i deres lokale kontekst og deres aktuelle praksis på området.

Pejlemærke 1:

Skab løsninger der er udviklet i tæt samarbejde med børn, familie og netværk, så tæt som muligt på det almene hverdagsliv.

Hvordan får vi det til at lykkes:

- PPR understøtter og fastholder løsninger så tæt på det almene hverdagsliv som muligt.
- I arbejdet med og omkring barnet fokuserer PPR både på barnet og konteksten og på barnet i konteksten.
- I arbejdet med og omkring børnegrupper fokuserer PPR både på gruppen og konteksten og på gruppen i konteksten.
- PPR bringer aktivt barnets perspektiv i spil i afdækningen af ressourcer og vanskeligheder, i udviklingen af løsninger, og i opfølgningen på dem.
- PPR samarbejder relevant med familien og det faglige og sociale netværk omkring barnet under hele forløbet, med henblik på, at de opnår ejerskab og aktivt kvalificerer og indgår i løsninger.

Pejlemærke 2:

Skab en videnbaseret og systematisk opmærksomhed på alle børns trivsel, udvikling og læring, og følg op på bekymring.

Hvordan får vi det til at lykkes:

- PPR understøtter en fælles videnbaseret tilgang til opfølgning på alle børns trivsel, udvikling og læring for at sikre systematisk opsporing af børn i sårbare og udsatte positioner, særligt ved overgange og skift.
- PPR bidrager systematisk med faglig sparring i tværfaglige fora vedrørende tidlig opsporing og tidlig intervention målrettet børn, børnefællesskaber og deres kontekst.

- PPR understøtter systematisk kompetenceudvikling blandt fagprofessionelle med henblik på at understøtte identificering af støttebehov og systematisk opfølgning på bekymring i nærmiljøet.

Pejlemærke 3:

Hav helhedsorienterede interventioner, der matcher behov og ressourcer hos barnet eller børnefællesskabet og konteksten.

Hvordan får vi det til at lykkes:

- PPR forestår interventioner, der supplerer og bygger bro til kommunens øvrige tilbudsvifte på social-, sundheds- og almenområdet.
- PPR forestår videnbaserede interventioner¹², der dækker forskellige behov eller grader af problemudvikling hos barnet, børnefællesskabet og konteksten.
- PPR matcher fleksibelt interventioner til behov og ressourcer hos barnet, børnefællesskabet og konteksten.
- PPR sikrer, at specialiseret viden oversættes og omsættes til praksis i barnets nærmiljø, herunder ved at understøtte fagprofessionelle i at forestå interventioner i nærmiljøet.
- PPR sikrer eller understøtter systematisk opfølgning på, om iværksatte interventioner fører til den ønskede udvikling hos barnet, i børnefællesskabet og konteksten, særligt ved overgange og skift.

Pejlemærke 4:

Skab en tværfagligt koordineret praksis, som skaber overskuelighed og kontinuitet for barn og familie.

Hvordan får vi det til at lykkes:

- PPR's virke baseres på en fælles forståelse på tværs af aktører i kommunen og en fælles overordnet faglig retning i det tværfaglige samarbejde.
- PPR's virke baseres på, at alle aktører kender egen og andres rolle, kompetencer og ansvar.
- PPR's virke baseres på, at en systematisk praksis, for det tværfaglige samarbejde i konkrete forløb, understøtter tæt koordinering og løbende opfølgning.
- PPR understøtter en kontinuerlig aktiv inddragelse af barn og familie i det tværfaglige samarbejde herunder at fælles mål opstilles i samarbejde med barnet og familien.
- PPR bidrager til at fastholde et helhedsorienteret perspektiv på tværs af specialiserede fagligheder.

---

¹² Den viden, en intervention baseres på, bør være undersøgt, i forhold til om der er viden om målgruppe, metode, effekt, implementering og økonomi. *Vidensdeklarationen af sociale indsatser og metoder, Socialstyrelsen 2017* kan anvendes til vurdering af videngrundlaget i en intervention. Alternativt bør man sikre, at interventionerne er baseret på en systematisk udvikling af videnbaseret praksis. *Indkredsning af lovende praksis på det specialiserede socialområde, Socialstyrelsen, 2016* kan her anvendes.

Pejlemærke 5:

Skab en høj faglighed og tydelig faglig retning i PPR's virke.

Hvordan får vi det til at lykkes:

- PPR's virke baseres på et tydeligt beskrevet styringsgrundlag, der sætter mål, rammer og faglig retning for PPR's praksis i sammenhæng med kommunens samlede forebyggende indsats for børn og unge i sårbare og udsatte positioner.
- PPR har tydelige arbejdsgange samt rolle- og ansvarsfordeling internt i PPR og i det tværfaglige samarbejde, som understøtter, at den faglige retning omsættes i praksis.
- PPR's virke baseres på, at kvalificeret og kontinuerlig faglig ledelse og sparring understøtter den faglige retning og skaber rum for individuel og fælles faglig refleksion.
- PPR's virke baseres på, at kompetencerne i PPR samlet set imødekommer målgruppens behov, samt at individuel og fælles kompetenceudvikling sker på baggrund af målgruppens behov og med afsæt i den faglige retning for arbejdet i PPR.
- PPR's virke baseres på, at organiseringen af PPR imødekommer målgruppens behov i relation til tilgængelighed og ydelsestyper.

Bilag 3. Omkostningsvurderinger

På de næste sider er indsat de fulde udgaver af de fire omkostningsvurderinger. De fire omkostningsvurderede indsatser er:

- Thisted Kommune – Familieklasser
- Thisted Kommune - Øge børns deltagelse i skolelivet – Alle med!
- Holstebro Kommune - Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje
- Holstebro Kommune - Udvidet vejledningsforløb

Bilag 3a. Omkostningsvurdering af indsats 'Familieklasse for børn, som styrker inklusionen'

Omkostningsvurderingen fremlægger et estimat for omkostninger forbundet med implementering og drift af indsatsen Familieklasse for børn, som styrker inklusionen, som er udviklet og implementeret i Thisted Kommune.

Indledning og formål med omkostningsvurderingen

Som led i satspuljeaftalen for 2017 er projektet *Investering i den tidlige, forebyggende indsats i PPR* igangsat. I projektet har 11 kommuner indgået et partnerskab med Socialstyrelsen og Deloitte om at omlægge deres PPR-indsatser. De 11 kommuner arbejder med flere forskellige typer af indsatser for flere forskellige målgrupper, herunder både konsultative, konsultativt støttende og lettere behandlende.

Med det formål at give indblik i, hvad det koster at implementere og drifte udvalgte indsatser, der er afprøvet af de 11 kommuner, har Socialstyrelsen i samarbejde med Deloitte udvalgt enkelte indsatser til omkostningsvurdering. Indsatserne er udvalgt på følgende parametre:

- Der er spredning mellem konsultative, konsultativt støttende og lettere behandlende indsatser
- Indsatserne er målrettet forskellige målgrupper
- Det er muligt at bryde indsatserne ned i delaktiviteter
- Indsatserne er velbeskrevne og forløbene ligner hinanden

Til alle omkostningsvurderinger anvendes Socialstyrelsens model for omkostningsvurderinger og bygges på Socialstyrelsens principper og vejledning til gennemførelse af en omkostningsvurdering. Modellen er udviklet med det formål at kunne udregne implementerings- og driftsudgifter til sociale indsatser og metoder for dermed at skabe viden om de økonomiske forudsætninger for at implementere en given indsats.

Kort om denne omkostningsvurdering

Denne omkostningsvurdering beregner et estimat for omkostninger til implementering og drift af indsatsen 'Familieklasse for børn, som styrker inklusionen', der er udviklet og aktuelt driftes i Thisted Kommune. I vurderingen opgøres omkostningerne som budgetøkonomiske omkostninger, herunder eventuelle omkostninger der direkte bortfalder som konsekvens af

indsatsen. Dette omfatter de faktiske udgifter for de involverede medarbejdertyper, men ikke afledte velfærdsøkonomiske effekter eller privates forbrug af tid og andre afledte konsekvenser.

Omkostningsvurderingen er gennemført som en kvantitativ beregning ud fra de gennemsnitlige omkostninger, som kommunen forventes at have til indsatsen per deltagerforløb baseret på deres hidtidige erfaringer med indsatsen. Den kvantitative beregning suppleres af en beskrivelse af eventuelle forudsætninger, der påvirker kommunens ressourceforbrug samt øvrige kvalitative elementer, der ikke kan værdisættes eller kvantificeres.

Omkostningsvurdering

I det følgende beskrives det først kortfattet, hvad indsatsens formål og elementer består af. Herefter følger en beskrivelse af omkostningsvurderingens input og antagelser, hvilket efterfølges af et afsnit om resultaterne af omkostningsvurderingen.

Kort om 'Familieklasse for børn, som styrker inklusionen'

Thisted kommune har igangsat indsatsen for at imødekomme udfordringer for med elever, som oplever sig udfordret i forhold til skolegang. Familieklassen er et gruppeforløb, som afholdes i et samarbejde mellem hjem, skole, familieafdelingen og PPR. Der er tale om en ny indsats, der ikke har til formål at erstatte den øvrige indsats i regi af PPR.

Der sammensættes grupper for op mod 9 familier, hvor børnene er nogenlunde jævnaldrende og der skønnes at være basis for relation mellem såvel børnene som de voksne. Fælles for familierne er udfordringer omkring børnenes skolegang og at hjemmet har et ønske om at bakke op, men er i tvivl om hvordan eller har vanskeligt ved dette. Udgangspunktet er, at forældrene lærer at se de andre forældre agere i forskellige situationer og høre hinandens refleksioner og erfaringer. Ved at reflektere over egne og andres følelser og handlinger, kan forældrene se deres situation i et nyt perspektiv, og det kan føre til forandringer i relationen til deres børn. Et familieklasseforløb strækker sig typisk over otte sessioner a tre timers varighed (inklusive en opfølgingsgang).

Input og antagelser

Kilder til omkostningsvurderingen

Omkostningsvurderingen er foretaget på baggrund af:

1. Skriftligt materiale om indsatsen udarbejdet og fremsendt af Thisted Kommune.
2. Fokusgruppeinterview med projektleder og pædagogisk-psykologisk konsulent, der er tovholder på indsatsen.

Oplysningerne er indsamlet i 2019 og de nævnte priser og omkostninger er de gældende i 2019.

Scenariet

I forbindelse med at gennemføre en omkostningsvurdering er det nødvendigt at skitsere en række rammer, der har betydning for omkostningsvurderingen:

- Indsatsen har en samlet tidshorisont på to år (projektperioden) og påbegyndes i 2018.
- Der kan gennemføres 2-3 forløb med familieklasser per år. I hvert forløb kan der deltage op til 9 børn/unge samt deres familie.
- Hvert forløb varer 14 uger og består af i alt 7 sessioner med de involverede medarbejdere og de unge.

I beregningen tages afsæt i, at der gennemføres 3 forløb årligt med deltagelse af 6 børn i hvert forløb. Dette valg er truffet med afsæt i de faktiske erfaringer fra Thisted.

Tabel 1. Oversigt over rammerne for indsatsen

<i>Indsatsperiode</i>	2 år
<i>Forløbsvarighed</i>	14 uger
<i>Antal forløb i alt</i>	6 forløb
<i>Antal deltagere i alt</i>	36 børn

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Medarbejdersammensætning

Til at varetage indsatsen har Thisted sammensat **et** tværfagligt team bestående af en **pædagogisk-psykologisk konsulent**, en **lærer/pædagog** og en **socialrådgiver/familiekonsulent**. Nedenfor er skitseret de tre forskellige medarbejdertyper samt deres års- og timeløn baseret på KL's lønstatistik for de respektive medarbejdertyper.

Tabel 1. Oversigt over medarbejdertyper i indsatsen

Stillingsbetegnelse	Antal medarbejdere per team	Årsløn	Timeløn
Medarbejdere, type 1Pædagogisk-psykologisk konsulent	1	442.444	312
Medarbejdere, type 2Lærer/pædagog	1	435.084	307
Medarbejdere, type 3Socialrådgiver/familiekonsulent	1	385.272	272

Kilde: KL's lønstatistik

Omkostningstyper og forudsætninger for omkostningsniveau

I omkostningsvurderingen kategoriseres omkostningerne inden for fire omkostningstyper:

1. Omkostninger til forberedelse af forløb eller indsats inden påbegyndelse
2. Omkostninger til nødvendig eller relevant uddannelse for medarbejdergruppen
3. Omkostninger til at drive selve indsatsen
4. Øvrige omkostninger

I de følgende afsnit vil der for hver kategori kortlægges omkostninger samt hvilke konkrete forudsætninger – såsom organisering – der har betydning for Thistedes konkrete omkostninger.

Forberedelse

Forberedelse omfatter tidsforbrug og aktiviteter, som skal afholdes, inden indsatsen kan påbegyndes.

I Thisted er indsatsen en videreførelse af indsatsen, de har været afprøvet i 2014. Thisted har i vid udstrækning kunnet drage nytte af de tidligere udviklede koncepter og erfaringer, hvilket har betydning for antallet af timer,

der har været benyttet til at forberede selve indsatsen. Det må derfor forventes, at øvrige kommuner vil have flere omkostninger til forberedelse af indsatsen, hvis den skal iværksættes.

Konkret har Thisted haft et fælles afklarings- og indsatsmøde med medarbejderne, der skal varetage indsatsen og gennemført informationsmøder hos målgruppen for indsatsen. Det er aktiviteter som for eksempel indledende planlægning og målgruppespecifikation.

Før indsatsen igangsættes afholdes der et informationsmøde med skolens berørte personale af 1,5 time, hvor skolens og PPR's medarbejdere i familieklassen deltager. Der afholdes derudover eventuelt en temapakke omkring den narrative tilgang på 1,5 time for skolens berørte personale, hvor alle familieklassens medarbejdere deltager (første gang der køres familieklasse i forbindelse med et lærerteam).

Der afholdes derudover et informationsmøde for forældrene på 2 timer, hvor de tre medarbejdere i familieklassen deltager. Udgangspunktet for arbejdet i familieklassen er den narrative tilgang og for at kunne afholde familieklasse indsatser med en narrativ faglighed, som vil kunne skabe agenticitet i familierne, kræver dette at mindst en i personalet har basis i en narrativ tilgang.

I alt er der anvendt **18** timer til forberedelse af indsatsen, jf. tabellen nedenfor.

Tabel 2. Oversigt over anvendte timer til forberedelse af indsatsen blandt de tre medarbejdertyper

Medarbejdertype	Timer
Pædagogisk-psykologisk konsulent	15
Lærer/pædagog	1,5
Socialrådgiver/familiekonsulent	1,5
I alt	18

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

I de anvendte timer er der ikke indregnet ressourcetrækket på øvrige parter, for eksempel skoleleder og AKT-medarbejdere, der er med til infomøderne, ligesom der har deltaget en psykolog ved afklaringsmødet, der ikke er del af medarbejderteamet for indsatsen.

Uddannelse

Uddannelse omfatter tidsforbrug af aktiviteter forbundet med at uddanne og kompetenceudvikle medarbejdere til at kunne varetage indsatsen.

I Thisted har der ikke været omkostninger til uddannelse eller opkvalificering af medarbejdere i forbindelse med at gennemføre indsatsen.

Dog vurderer Thisted, at en afgørende forudsætning for at kunne gennemføre indsatsen er, at minimum én medarbejder har kompetence og faglige redskaber inden for en narrativ tilgang. Det kan eksempelvis opbygges via kortere eller længere kurser (for eksempel Narrativ Familierapiuddan-

nelse), men da disse har været tilstede i Thisted før påbegyndelse af indsatsen har yderligere opkvalificering ikke har været relevant. En anden kommune, der måtte ønske at implementere og drifte indsatsen skal i vurderingen af omkostninger således tage højde for, om deres medarbejdere har kompetence og faglige redskaber indenfor en narrativ tilgang.

Drift af indsatsen

Drift af indsatsen dækker over medarbejdernes tidsforbrug til at drive indsatsen inkl. overhead på 20 procent af den angivne medarbejdløn.

Indsatsen består af 7 sessioner for hvert forløb. Til hver session er der følgende aktiviteter:

- Forberedelse (dagsorden, program og videre behov)
- Afholdelse af selve sessionen
- Opfølgning per gang session
- Kørsel¹³

Tabel 3. Oversigt over anvendte timer til drift af indsatsen per session fordelt på aktiviteter og medarbejdere

Medarbejdertype	Forberedelse	Afholdelse af session	Opfølgning per session	Kørsel	I alt
Pædagogisk-psykologisk konsulent	1,5	3	0,5	1,1	6,1
Lærer/pædagog	3,5	3	0,5	1,1	8,1
Socialrådgiver/familiekonsulent	0,5	3	0,5	1,1	5,1
I alt	5,5	9	1,5	3,3	19,3

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Efter hvert forløb er der desuden behov for **1,5** timer til evaluering (og eventuelt justering i forhold til næste forløb) og **1,5** timer til efterarbejde i form mulige møder efter behov for hver medarbejder.

Samlet set betyder det, at der anvendes i alt **144,1** timer per forløb, jf. tabellen nedenfor.

¹³ Det har ikke været muligt at opgøre præcist antal kørte kilometer i forbindelse med gennemførelse af indsatsen. Ud fra en gennemsnitsbetragtning har der været kørt 20 kilometer i forbindelse med hver session, hvilket svarer til 1.680 kilometer. Med den statslige takst for kørsel i 2019 har der således været udgifter for 5.981 kr. til kørsel.

Tabel 4. Samlet anvendte timer til at gennemføre ét forløb fordelt på medarbejdere

Medarbejdertype	7 sessioner	Evaluering og efterarbejder	Samlet anvendte timer til ét forløb
Pædagogisk-psykologisk konsulent	42,7	3	45,7
Lærer/pædagog	56,7	3	59,7
Socialrådgiver/familiekonsulent	35,7	3	38,7
I alt	135,9	9	144,1

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Konkret medfører gennemførelse af indsatsen, at der samlet set anvendes **288,2** timer til at drive indsatsen (to forløb) på tværs af alle medarbejdertyper per år, jf. tabellen nedenfor.

Tabel 5. Anvendt timeforbrug til at drive indsatsen fordelt på medarbejdertyper per år ved gennemførelse af to forløb.

Medarbejdertype	Timer
Pædagogisk-psykologisk konsulent	91,4
Lærer/pædagog	119,4
Socialrådgiver/familiekonsulent	77,4
I alt	288,2

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Der er dog en række forudsætninger indlejret i Thistedes anvendte timer:

- Visitation til indsats sker ikke blandt indsatsens medarbejdere, men hos for eksempel skoleleder på deltagende skoler. Timer til at visitere til indsatsen er derfor ikke indregnet i det anvendte timeforbrug
- Det er en forudsætning for gennemførelse af forløbet, at der er videooptager (iPad eller lignende) samt udstyr til at vise film (for eksempel smartboard), så sessionerne kan optages og evalueres. I Thisted har begge dele været til stede inden påbegyndelse af indsatsen.

En anden kommune, der måtte ønske at implementere og drifte indsatsen skal i vurderingen af omkostninger således tage højde for, om visitation til indsatsen skal hjemtages til indsatsen medarbejdere og om det nødvendige udstyr er til rådighed. Der må forventes flere udgifter til drift af indsatsen, hvis visitationen gennemføres af projektets medarbejdere. Ligeledes må det forventes at medføre flere engangsomkostninger, hvis det nødvendige udstyr skal indkøbes til brug for driften af indsatsen.

Øvrige omkostninger (for eksempel lokaleleje, forplejning)

Øvrige omkostninger dækker timer til administrative timer for den pædagogisk-psykologiske konsulent, der er tovholder for projektet. Der anvendes i alt 6 timer, og det er de eneste øvrige omkostninger i projektet, jf. tabellen nedenfor.

Tabel 6. Oversigt over anvendte timer under øvrige omkostninger i alt i indsatsen fordelt på medarbejdertype

Medarbejdertype	Timer
Pædagogisk-psykologisk konsulent	6
Lærer/pædagog	-
Socialrådgiver/familiekonsulent	-
I alt	6

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Det er dog en afgørende forudsætning for de øvrige omkostninger, at det i projektet har været de deltagende skoler, der har afholdt udgifter til lokaler, forplejning og lignende udgifter.

Konkret har skolerne for hvert år i indsatsen afsat:

- 1.400 kr. til mødeforplejning
- 750 kr. til materiale

Resultater

Tabellen nedenfor viser scenariet, som omkostningsvurderingen bygger på. Hvis nogle af forudsætningerne ændres, vil det påvirke det samlede resultat.

Omkostningsvurderingen baseres derfor på, at der i alt gennemføres **seks** forløb med maksimalt **36** deltagere i den toårige indsatsperiode. Der er ét team, der som tidligere nævnt består af en pædagogisk-psykologisk konsulent, en lærer og en skoleleder.

Tabel 7. Forudsætninger for omkostningsvurderingen

Indsatsperiode	2 år
Forløbsvarighed	14 uger
Antal teams i alt	1
<i>Teamet består af:</i>	
Pædagogisk-psykologisk konsulent	1
Lærer/pædagog	1
Socialrådgiver/familiekonsulent	1
Antal forløb i alt	6
Antal deltagere i alt	36

Med afsæt i de fire omkostningstyper og de konkrete aktiviteter er det muligt at beregne dels de samlede udgifter i nettonutidsværdi (NNV) og per deltager, jf. tabellen nedenfor.

Omkostningsmodellen er således et redskab til at opgøre omkostningerne ved en given social indsats.

Modellen viser, at det samlet set koster **218.403 kr.** at drive indsatsen i den toårige indsatsperiode. Konkret baseres den samlede udgift sig på, at

der gennemføres to forløb per år med ni børn/unge i hvert forløb. I alt vil der således være 36 børn/unge, der deltager i indsatsen i den toårige periode.

Det betyder samtidig, at udgiften per deltager er **6.186 kr.**

Tabel 8. Omkostninger fordelt på typer i NNV og per deltager

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
NNV*	6.658	0	209.541	2.203	218.403
Per deltager	189	0	5.935	62	6.186

Kilde: beregning i Socialstyrelsens model til omkostningsvurdering. *Nettonutidsværdi er et beregnet tal, der viser summen af alle fremtidige ydelser på eksempelvis en investering omregnet til dagens priser

Beregningen viser ligeledes, at der er flest omkostninger forbundet med at drive selve indsatsen. Det har en naturlig sammenhæng med, at der i denne omkostningstype lægges flest timer på tværs af alle medarbejder-type i indsatsen.

Når der ses på fordelingen af udgifter i to år, så er der udgifter for 6.658 kr. i det første år end i det andet år, jf. tabellen nedenfor.

Det hænger sammen med, at det er i første år selve indsatsen forberedes, hvorfor der ekstra omkostninger til forberedelsen.

Tabel 9. Omkostninger fordelt per år

	År 1	År 2
Samlet udgift	114.606	107.948

Kilde: beregning i Socialstyrelsens model til omkostningsvurdering

Følsomhedsanalyse

Der kan være ofte usikkerhed forbundet med vurderingen af en social indsats' omkostninger, da omkostninger for eksempel kan være specifikke for en bestemt kommune, type af medarbejder, tidshorisont mv. Det kan således være relevant at opstille en række alternative, men fagligt realistiske scenarier for den omkostninger ved at udvikle og gennemføre indsatsen. De alternative scenarier anvendes derfor som input til at foretage en såkaldt følsomhedsanalyse.

Deloitte har nedenfor skitseret et alternativt scenarie for indsatsen samt foretaget en omkostningsvurdering, hvor resultatet her præsenteres.

Scenarie I – Udvidelse af antallet af forløb fra 6 til 7

I første scenarium vil indsatsen bestå af syv gruppeforløb, men med samme medarbejdersammensætning mv. I dette scenarium antages det for eksempel, at der i en kommune er et større behov for at gennemføre gruppeforløbene, og at der derfor er behov for flere.

Modellen i første scenarium viser, at det samlede set koster **253.326 kr.** at drive indsatsen i den toårige indsatsperiode.

Tabel 10. Følsomhedsanalyse for scenarie I

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
NNV*	6.658	0	244.465	2.203	253.326
Per deltager	189	0	6.924	62	7.175

Kilde: beregning i Socialstyrelsens model til omkostningsvurdering

Scenarie II – Involvering af psykolog i stedet for pædagogisk-psykologisk konsulent

I andet scenarium vil de originale forudsætninger for indsatsen fastholdes, men sammensætningen i teamet ændres. I stedet for at en pædagogisk-psykologisk konsulent er en stor del af indsatsen, vil disse opgaver i stedet varetages af en psykolog.

Modellen i andet scenarium viser, at det samlede set koster **221.594 kr.** at drive indsatsen i den toårige indsatsperiode.

Tabel 11. Følsomhedsanalyse for scenarie II

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
NNV*	6.896	0	212.430	2.295	221.594
Per deltager	195	0	6.017	65	6.276

Kilde: beregning i Socialstyrelsens model til omkostningsvurdering

Bilag 3b. Omkostningsvurdering af indsats *Alle med!*

Omkostningsvurderingen fremlægger et estimat for omkostninger forbundet med implementering og drift af indsatsen *Alle med!*, som er udviklet og implementeret i Thisted Kommune.

Indledning og formål med omkostningsvurderingen

Som led i satspuljeaftalen for 2017 er projektet *Investering i den tidlige, forebyggende indsats i PPR* igangsat. I projektet har 11 kommuner indgået et partnerskab med Socialstyrelsen og Deloitte om at omlægge deres PPR-indsatser. De 11 kommuner arbejder med flere forskellige typer af indsatser for flere forskellige målgrupper, herunder både konsultative, konsultativt støttende og lettere behandlende.

Med det formål at give indblik i, hvad det koster at implementere og drifte udvalgte indsatser, der er afprøvet af de 11 kommuner, har Socialstyrelsen i samarbejde med Deloitte udvalgt enkelte indsatser til omkostningsvurdering. Indsatserne er udvalgt på følgende parametre:

- Der er spredning mellem konsultative, konsultativt støttende og lettere behandlende indsatser
- Indsatserne er målrettet forskellige målgrupper
- Det er muligt at bryde indsatserne ned i delaktiviteter
- Indsatserne er velbeskrevne og forløbene ligner hinanden

Til alle omkostningsvurderinger anvendes Socialstyrelsens model for omkostningsvurderinger og bygges på Socialstyrelsens principper og vejledning til gennemførelse af en omkostningsvurdering. Modellen er udviklet med det formål at kunne udregne implementerings- og driftsudgifter til sociale indsatser og metoder for dermed at skabe viden om de økonomiske forudsætninger for at implementere en given indsats.

Kort om denne omkostningsvurdering

Denne omkostningsvurdering beregner et estimat for omkostninger til implementering og drift af indsatsen *Alle med!*, der er udviklet og aktuelt driftes i Thisted Kommune. I vurderingen opgøres omkostningerne som budgetøkonomiske omkostninger. Dette omfatter de faktiske udgifter for de involverede medarbejdertyper, men ikke afledte velfærdsøkonomiske effekter eller privates forbrug af tid og andre afledte konsekvenser. Hvis indsatsen medfører, at omkostninger til øvrige indsatser bortfalder, så vil det fremgå af vurderingen.

Omkostningsvurderingen er gennemført som en kvantitativ beregning ud fra de gennemsnitlige omkostninger, som kommunen forventes at have til indsatsen per deltagerforløb baseret på deres hidtidige erfaringer med indsatsen. Den kvantitative beregning suppleres af en beskrivelse af eventuelle

forudsætninger, der påvirker kommunens ressourceforbrug samt øvrige kvalitative elementer, der ikke kan værdisættes eller kvantificeres.

Omkostningsvurdering

I det følgende beskrives det først kortfattet, hvad indsatsens formål og elementer består af. Herefter følger en beskrivelse af omkostningsvurderingens input og antagelser, hvilket efterfølges af et afsnit om resultaterne af omkostningsvurderingen.

Kort om *Alle med!*

Alle med! er en skolefraværsindsats for unge, der har op til 3 års fravær fra skole. Indsatsen baserer sig på et tidligere forsøg med forårsopstart på Thisted kommunes 10-klasses tilbud (campus10) og med at arbejde med de unges motivation og syn på egne udfordringer. Der er således tale om en videreførelse af et tidligere forsøg, der ikke har til formål at erstatte den øvrige indsats i regi af PPR. Det overordnede formål med indsatsen er, at elever, der ikke har gået i skole, skal genfinde motivationen til at gå i skole. Dette sker i samarbejde med den unge gennem opstillingen af en række individuelle mål og delmål for eleven (startende med 'små' delmål, for eksempel at eleven skal komme hjemmefra og få indblik i, hvad det vil sige at komme på Campus10).

Målgruppen er unge med stort skolefravær (op til 3 år). Derudover har en stor del af de unge forskellige diagnoser (angst, depression, ADHD og autismespektrumforstyrrelser) og faglige og sociale udfordringer. En stor del af dem har kontakt til eller modtager foranstaltninger fra Familieafdelingen.

Metoden indebærer, at den unge starter på Campus10 allerede om foråret - i stedet for efter sommerferien - og inddeles på små hold (fire personer på hvert hold) og der opstilles personlige delmål for hver enkelt ung. De unge mødes på skolen to gange ugentligt inden for almindelig skoletid og indgår i et forløb, der er koordineret af PPR, skolen og forældrene, der hver især har følgende opgaver:

- **PPR** er tovholder på indsatsen og koordinerer alle tiltag. Herudover er de ansvarlige for kompetenceudvikling af skolens personale og samarbejdet omkring den konkrete undervisning. PPR slipper ikke den unge, før de har gennemført skoleåret og er godt i gang med en ungdomsuddannelse
- **Campus10** deltager i alle opstartsmøder og stiller en underviser til rådighed, når de unge er på skolen. Derudover er det skolens opgave at imødekomme den unges særlige behov, når det 'rigtige' skoleår starter og holde PPR ajour, hvad angår status på fravær samt social og faglig trivsel
- **Forældre** skal støtte op om planen for at få den unge i skole, hvilket foregår gennem individuelle aftaler. Samarbejdet med forældrene foregår altid på den unges præmisser.
- **Den unge** skal være motiveret for at indgå i samarbejdet og udvise vilje til at samarbejde.

Alle professionelle omkring den unge arbejder ud fra en narrativ tilgang og med at skabe agenthed hos den unge og familien, og der oparbejdes løbende en handleplan for barnet med delmål for den kommende skolestart. Der følges systematisk op med spørgeskemaer til den unge og forældrene

samt ved at følge fraværsprocenten hos den unge og ved brug af handleplanen.

Input og antagelser

Kilder til omkostningsvurderingen

Omkostningsvurderingen er foretaget på baggrund af:

3. Skriftligt materiale om indsatsen udarbejdet og fremsendt af Thisted Kommune.
4. Fokusgruppeinterview med underviser, skoleleder, pædagogisk konsulent (tovholder) og projektleder på det samlede projekt.

Oplysningerne er indsamlet i juni 2019 og de nævnte priser og omkostninger er de gældende i 2019.

Scenariet

I forbindelse med at gennemføre en omkostningsvurdering er det nødvendigt at skitsere en række rammer, der har betydning for omkostningsvurderingen, jf. tabellen nedenfor.

Konkret er indsatsperioden på fire år, og hvert forløb varer cirka seks måneder. Et forløb består af fem unge, og der kan gennemføres tre forløb hvert år. Det medfører, at der samlet set kan deltage 60 unge på i alt 12 forløb i indsatsperioden.

Tabel 1. Rammer for indsatsen

<i>Indsatsperiode</i>	4 år
<i>Forløbsvarighed</i>	Cirka 6 måneder
<i>Antal forventede forløb på de fire år i alt</i>	12 forløb (3 forløb om året)
<i>Antal forventede deltagere på de fire år i alt</i>	60 unge

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Medarbejdersammensætning

Til at varetage indsatsen har Thisted sammensat **et** tværfagligt team bestående af en **pædagogisk-psykologisk konsulent/psykolog**, en **lærer** og en **skoleleder fra den aktuelle skole**.

Nedenfor er skitseret de tre forskellige medarbejdertyper samt deres års- og timeløn baseret på KL's lønstatistik for de respektive medarbejdertyper. Den endelige beregning af omkostninger ved indsatsen tager afsæt i de oplysninger.

Tabel 2. Oversigt over medarbejdersammensætning i indsatsen

Stillingsbetegnelse	Antal medarbejdere per team	Årsløn	Timeløn
Pædagogisk-psykologisk konsulent/psykolog*	1	451.388	318
Lærer	1	435.084	307
Skoleleder	1	600.600	424

Kilde: KL's lønstatistik. *Stillingen varetages af både psykolog og pædagogisk-psykologisk konsulent, hvor den angivne års- og timeløn er et gennemsnit af de to medarbejdertypers gennemsnitlige lønindtægt

Omkostningstyper

I omkostningsvurderingen kategoriseres omkostningerne inden for fire omkostningstyper:

5. Omkostninger til **forberedelse** af forløb eller indsats inden påbegyndelse
6. Omkostninger til nødvendig eller relevant **uddannelse** for medarbejdergruppen
7. Omkostninger til **drift af indsatsen**
- 8. Øvrige omkostninger**

I de følgende afsnit skitseres anvendte timer og øvrige omkostninger ved aktiviteter under hver omkostningstype med henblik på at synliggøre ressourcecrækket ved at udvikle og gennemføre indsatsen i praksis. Ressourcecrækket anvendes efterfølgende til at beregne de samlede kommunale omkostninger ved indsatsen.

Forberedelse

Forberedelse omfatter tidsforbrug og aktiviteter, som skal afholdes, inden indsatsen kan påbegyndes. Forberedelsen består for Alle *med!*-indsatsen af:

- Udvikling og konkretisering af indsatsmodel
- Målgruppeafklaring og opsporing
- Planlægning og administrative opgaver, herunder informationsoverlevering til deltagende skole.

I alt er der brugt **70** timer på forberedelse af indsatsen, jf. tabellen nedenfor.

Tabel 3. Oversigt over omkostninger til forberedelse fordelt på medarbejdertyper i alt

Stillingsbetegnelse	Antal timer
Pædagogisk-psykologisk konsulent	35
Lærer	6
Skoleleder	29
I alt	70

Kilde: fokusgruppesamtale og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Uddannelse

Uddannelse omfatter tidsforbrug og aktiviteter forbundet med at uddanne og kompetenceudvikle medarbejdere til at kunne varetage indsatsen.

Thisted vurderer, at en afgørende forudsætning for at kunne gennemføre indsatsen er, at minimum én medarbejder har faglige redskaber til at kunne gennemføre indsatsen med en narrativ tilgang

I Thisted har derfor dels været engangsudgifter til et kortere narrativt kursus samt afsat timer til at gennemføre kurset.

Konkret har der samlet været engangsudgifter på **8.750 kr.** til kurset, der omfatter dels deltagergebyr og udgifter transport og overnatning. Desuden er der afsat **22,5** timer til gennemførelse af kurset, jf. tabellen nedenfor.

Tabel 4. Oversigt over anvendte timer til uddannelse fordelt på medarbejdertyper i alt

Stillingsbetegnelse	Antal timer
Pædagogisk-psykologisk konsulent	22,5
Lærer	0
Skoleleder	0
I alt	22,5

Kilde: fokusgruppinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Drift af indsatsen

Drift af indsatsen dækker over medarbejdernes tidsforbrug til at drive indsatsen inkl. overhead på 20 procent af den angivne medarbejdløn.

I hvert forløb er der en række konkrete aktiviteter, der skal gennemføres:

- Forberedelse af forløbsstart, herunder infomøder til personale og visitation af unge til indsatsen.
- Forberedelse af konkret forløb, herunder gennemførelse af selve forløbet med 23 sessioner af 1,5 timer, der varetages af underviseren.
- Løbende opfølgning blandt medarbejdere, unge og familier og justering af videre forløb.

Ovenstående aktiviteter medfører, at der anvendes **68** timer per forløb til drift, jf. tabellen nedenfor.

Tabel 5. Oversigt over anvendte timer per forløb fordelt på medarbejdertyper

Stillingsbetegnelse	Antal timer per enkelte forløb
Pædagogisk-psykologisk konsulent	23
Lærer	39
Skoleleder	6
I alt	68

Kilde: fokusgruppinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Som angivet i rammerne for indsatsen kan der gennemføres tre forløb hvert år i den samlede periode på fire år. Det betyder, at det kan gennemføres i alt 12 forløb i den fireårige periode.

Det betyder, at der samlet set anvendes i alt **823,5** timer til at drifte indsatsen i indsatsperioden, jf. tabellen nedenfor.

Tabel 6. Oversigt over anvendte timer samlet set i indsatsperioden fordelt på medarbejdertyper i alt

Stillingsbetegnelse	Antal timer i alt
Pædagogisk-psykologisk konsulent	277,5
Lærer	474
Skoleleder	72
I alt	823,5

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Det skal desuden bemærkes, at indsatsen er placeret og gennemføres på én skole (Campus10 i Thisted), der er lokaliseret tæt arbejdsstedet for PPR. Der er derfor ikke udgifter til for eksempel kørsel. Der vil dog fremadrettet være udgifter til kørsel, hvis indsatsen udvides til flere skoler, da eventuel transport for den pædagogisk-psykologiske konsulent vil afhænge af skolens placering.

Øvrige omkostninger

Øvrige omkostninger dækker timer til administrative opgaver for den pædagogisk-psykologiske konsulent, der er tovholder for projektet, supervision og overdragelse af hver ung og familie efter endt forløb. Samlet set anvendes i alt **144** timer, jf. tabellen nedenfor, hvoraf 40 timer (fordelt ligeligt på den pædagogisk-psykologiske konsulent og læreren) er allokeret til supervision i den samlede indsatsperiode.

Tabel 7. Oversigt over anvendte timer til øvrige omkostninger fordelt på medarbejdertype i alt

Stillingsbetegnelse	Antal timer
Pædagogisk-psykologisk konsulent	124
Lærer	20
Skoleleder	0
I alt	144

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Det skal bemærkes, at der foruden anvendelse af timer er afsat i alt **3.000 kr.** til forplejning i indsatsperioden, mens der ikke er anvendt midler til lokaler mv, da udgifter hertil medfinansieres af skolen uden for projektets indsats.

Resultater

Tabellen nedenfor viser scenariet som omkostningsvurderingen bygger på. Hvis nogle af forudsætningerne ændres, vil det påvirke det samlede resultat.

Omkostningsvurderingen baseres derfor på, at der i alt gennemføres **12** forløb med maksimalt **60** deltagere i den fire-årige indsatsperiode. Der er ét team, der som tidligere nævnt består af en pædagogisk-psykologisk konsulent, en lærer og en skoleleder.

Tabel 8. Forudsætninger for omkostningsvurderingen

Indsatsperiode	4 år
Forløbsvarighed	Cirka 6 måneder
Antal teams i alt	1
<i>Teamet består af:</i>	
Pædagogisk-psykologisk konsulent	1
Lærer	1
Skoleleder	1
Antal forløb i alt	12
Antal deltagere i alt	60

Det samlede resultat af omkostningsvurderingen viser, at *Alle med!* samlet set koster kommunen cirka **414.410 kr.** at udvikle og drifte i de fire år, svarende til cirka **7.037 kr.** per deltager, jf. tabel 9 nedenfor.

Fordelingen af de samlede omkostninger på fire omkostningstyper (forberedelse, uddannelse, drift og øvrige omkostninger) viser endvidere, at hovedparten af omkostningerne går til drift, der for denne indsats primært dækker over løn til medarbejderne.

Tabel 9. Oversigt over økonomiske udgifter fordelt på de fire omkostningstyper i kroner

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
NNV*	31.534	17.910	311.289	53.676	414.410
Per deltager	535	304	5.286	911	7.037

Kilde: beregning i Socialstyrelsens omkostningsmodel. *Nettonutidsværdi er et beregnet tal, der viser summen af alle fremtidige ydelser på eksempelvis en investering omregnet til dagens priser

Tabellen nedenfor viser de årlige omkostninger. Udgifterne er på cirka **139.367 kr.** i det første år og falder derefter til cirka **92.239 kr.** i de efterfølgende tre år. Det skyldes, at udgifterne til uddannelse og indledende forberedelse af forløbet ligger i det første år, hvilket kræver yderligere udgifter for cirka **49.000 kr.**

Tabel 10. Oversigt over økonomiske udgifter per år i kroner

	År 1	År 2	År 3	År 4
Samlet udgift	140.502	92.959	92.959	92.959

Kilde: beregning i Socialstyrelsens omkostningsmodel

Følsomhedsanalyse

Der kan ofte være usikkerhed forbundet med vurderingen af en social indsats' omkostninger, da omkostninger for eksempel kan være specifikke for en bestemt kommune, medarbejdertype, tidshorisont mv. Det kan således

være relevant at opstille en række alternative, men fagligt realistiske, scenarier for omkostningerne forbundet med at udvikle og gennemføre indsatsen. De alternative scenarier anvendes derfor som input til at foretage en såkaldt følsomhedsanalyse.

Deloitte har nedenfor skitseret et alternativt scenarie for indsatsen samt foretaget en omkostningsvurdering, hvor resultatet her præsenteres.

I Thisted er opgaverne i forbindelse med indsatsen delt mellem en pædagogisk-psykologisk konsulent og en psykolog. Det antages, at det for lang en række kommuner ikke vil være relevant at dele opgaverne mellem disse to medarbejdertyper, dog under forudsætning af at de nødvendige faglige kompetencer er til stede.

Deloitte har derfor foretaget to nye beregninger, hvor opgaverne, der p.t. deles, varetages helt af en pædagogisk-psykologisk konsulent og en psykolog.

Scenarie I – fokusering af teamsammensætning til pædagogisk-psykologisk konsulent

Modellen i det første scenarium viser, at hvis opgaverne ikke deles mellem en pædagogisk-psykologisk konsulent og en psykolog, men det udelukkende er en pædagogisk-psykologisk konsulent, der tilknyttes, så er de samlede udgifter på **411.145 kr.**, jf. beregningen nedenfor.

Tabel 11. Følsomhedsanalyse for scenarie I

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
NNV*	31.272	17.744	309.328	52.800	411.145
Per deltager	531	301	5.253	897	6.981

Kilde: beregning i Socialstyrelsens omkostningsmodel

Scenarie II – fokusering af teamsammensætning til psykolog

Modellen i det første scenarium viser, at hvis opgaverne ikke deles mellem en pædagogisk-psykologisk konsulent og en psykolog, men det udelukkende er en psykolog, der tilknyttes, så er de samlede udgifter på **418.220 kr.**, jf. beregningen nedenfor.

Tabel 12. Følsomhedsanalyse for scenarie II

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
NNV*	31.840	18.104	313.577	54.698	418.220
Per deltager	541	307	5.325	929	7.102

Bilag 3c. Omkostningsvurdering af indsats *Konsultative rådgivninger i daginstitutioner og dagpleje*

Omkostningsvurderingen fremlægger et estimat for omkostninger forbundet med implementering og drift af indsatsen *Konsultative rådgivninger i daginstitutioner og dagplejere*, som er udviklet og implementeret i Holstebro Kommune.

Indledning og formål med omkostningsvurderingen

Som led i satspuljeaftalen for 2017 projektet *Investering i den tidlige, forebyggende indsats i PPR* igangsat. I projektet har 11 kommuner indgået et partnerskab med Socialstyrelsen og Deloitte om at omlægge deres PPR-indsatser. De 11 kommuner arbejder med flere forskellige typer af indsatser for flere forskellige målgrupper, herunder både konsultative, konsultativt støttende og lettere behandlende.

Med det formål at give indblik i, hvad det koster at implementere og drifte udvalgte indsatser, der er afprøvet af de 11 kommuner, har Socialstyrelsen i samarbejde med Deloitte udvalgt enkelte indsatser til omkostningsvurdering. Indsatserne er udvalgt på følgende parametre:

- Der er spredning mellem konsultative, konsultativt støttende og lettere behandlende indsatser
- Indsatserne er målrettet forskellige målgrupper
- Det er muligt at bryde indsatserne ned i delaktiviteter
- Indsatserne er velbeskrevne og forløbene ligner hinanden

Til alle omkostningsvurderinger anvendes Socialstyrelsens model for omkostningsvurderinger og bygges på Socialstyrelsens principper og vejledning til gennemførelse af en omkostningsvurdering. Modellen er udviklet med det formål at kunne udregne implementerings- og driftsudgifter til sociale indsatser og metoder for dermed at skabe viden om de økonomiske forudsætninger for at implementere en given indsats.

Kort om denne omkostningsvurdering

Denne omkostningsvurdering beregner et estimat for omkostninger til implementering og drift af indsatsen 'Konsultative rådgivninger i dagpleje og daginstitutioner', der er udviklet og aktuelt driftes i Holstebro Kommune. Omkostningerne er beregnet som de gennemsnitlige omkostninger per deltagersforløb i et specificeret scenarie og tager udgangspunkt i et kvantitativt

estimat. Den kvantitative beregning suppleres af en beskrivelse af eventuelle forudsætninger, der påvirker kommunens ressourceforbrug samt øvrige kvalitative elementer, der ikke kan værdisættes eller kvantificeres.

Omkostningsvurdering

I det følgende beskrives det først kortfattet, hvad indsatsens formål og elementer består af. Herefter følger en beskrivelse af omkostningsvurderingens input og antagelser, hvilket efterfølges af et afsnit om resultaterne af omkostningsvurderingen.

Kort om indsatsen

Konsultativ rådgivning for daginstitutioner og dagtilbud er et tilbud for børn i 0-6 års-alderen, der går i dagtilbud, hvor en PPR-medarbejder yder rådgivning og sparring til personale og til forældre, når der er en bekymring for et barn eller en børnegruppes trivsel og udvikling. Formålet med indsatsen er at bidrage til den pædagogiske faglighed samt sikre, at færre børn kommer i mistrivsel. Indsatsen er en ny indsats, der ikke har til formål at erstatte den øvrige indsats i regi PPR.

Indsatsen indbefatter individuel rådgivning og vejledning af personalet i vuggestuen/børnehaven, altid i tæt samarbejde forældrene og kan for eksempel indbefatte:

- Rådgivning/vejledning i forhold til håndtering af udfordringer med trivsel og/eller udvikling hos det enkelte barn eller en gruppe af børn
- At støtte pædagogerne fagligt i deres arbejde med enkelte børn og grupper
- Lytte til forældrenes bekymringer og udfordringer
- Hjælpe i forståelsen af barnet samt barnets behov for støtte og guidning
- Støtte forældrenes refleksion over egen forælderrolle.

Der tages altid udgangspunkt i metoden De Utrolige År, og udviklingsplanen herfra anvendes. Det er en fagperson fra et dagtilbud (daginstitution eller dagplejer), der kan indstille barnet til en indsats i samarbejde med en forælder og indsatsens foregår i udgangspunktet i institutionen/hos dagplejeren.

Input og antagelser

Kilder til omkostningsvurderingen

Omkostningsvurderingen er foretaget på baggrund af:

5. Skriftligt materiale om indsatsen udarbejdet og fremsendt af Holstebro Kommune.
6. Fokusgruppeinterview med projektleder og pædagogisk-psykologisk konsulent, psykolog og ressourcepædagog.

Oplysningerne er indsamlet i 2019 og de nævnte priser og omkostninger er de gældende i 2019.

Scenariet

I forbindelse med at gennemføre en omkostningsvurdering er det nødvendigt at skitsere en række rammer, der har betydning for omkostningsvurderingen:

- Indsatsen har en samlet tidshorisont på tre år (projektperioden) og påbegyndes i 2018.

- Der kan reageres på 144 henvendelser per år (såkaldte opgaver), hvoraf 50 af henvendelse munder ud i et konkrete forløb. I hvert forløb afholdes tre-fem konsultative møder, hvor en familie deltager.

I tabellen nedenfor er opridset det forventede antal forløb, deltagere mv. baseret på Holstebros erfaringer med at drive indsatsen. Det er disse estimater, der lægges til grund for vurderingen.

Tabel 1. Oversigt over rammerne for indsatsen

<i>Indsatsperiode</i>	3 år
<i>Forløbsvarighed</i>	Cirka 4 måneder
<i>Forventet antal opgaver i alt</i>	432 opgaver
<i>Forventet antal forløb i alt</i>	150 forløb
<i>Forventet antal deltagere i alt</i>	150 børn

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Medarbejdersammensætning

Til at varetage indsatsen har Holstebro sammensat et tværfagligt team bestående af en **psykolog**, en **pædagogisk-psykologisk konsulent** og en **ressourcepædagog**. Nedenfor er skitseret de tre forskellige medarbejdertyper samt deres års- og timeløn baseret på KL's lønstatistik for de respektive medarbejdertyper.

Tabel 2. Oversigt over medarbejdertyper i indsatsen

Stillingsbetegnelse	Antal medarbejdere per team	Årsløn	Timeløn
Medarbejdere, type 1 Psykolog	1	460.332	325
Medarbejdere, type 2 Pædagogisk-psykologisk konsulent	1	442.444	312
Medarbejdere, type 3 Ressourcepædagog	1	385.272	272

Kilde: KL's lønstatistik

Omkostningstyper

I omkostningsvurderingen kategoriseres omkostningerne inden for fire omkostningstyper:

9. Omkostninger til **forberedelse** af forløb eller indsats inden påbegyndelse
10. Omkostninger til nødvendig eller relevant **uddannelse** for medarbejdergruppen
11. Omkostninger til **drift af indsatsen**
- 12. Øvrige omkostninger**

I de følgende afsnit skitseres anvendte timer og omkostninger ved aktiviteter under hver omkostningstype med henblik på at synliggøre ressource-

trækket ved at udvikle og gennemføre indsatsen i praksis. Ressourcetrækket anvendes efterfølgende til at beregne de samlede kommunale omkostninger ved indsatsen.

Forberedelse

Forberedelse omfatter tidsforbrug og aktiviteter, som skal afholdes, inden indsatsen kan påbegyndes.

I Holstebro har det primært omhandlet kommunikation målrettet 46 institutioner, der skal visitere til indsatsen og derfor skal kende indsatsen formål og indhold. Konkret er selve indsatsen – rådgivning og sparring til personale og til forældre, når der er en bekymring for et barn eller en børnegrupes trivsel og udvikling – en integreret del af PPR's eksisterende funktion, så i forberedelsesfasen har de primære aktiviteter været ekstern kommunikation.

Konkret har der været gennemført 44 møder a én times varighed i institutioner med deltagelse af to medarbejdere fra indsatsen samt været anvendt 20 timer til forberedelse af møderne samt 25 timer til øvrig administration.

I alt er der anvendt **133** timer til forberedelse af indsatsen, jf. tabellen nedenfor.

Tabel 3. Oversigt over anvendte timer til forberedelse af indsatsen blandt de tre medarbejdertyper

Medarbejdertype	Informationsmøder	Forberedelse af møder	Øvrig administration	Timer
Psykolog	29,3	-	-	29,3
Pædagogisk-psykologisk konsulent	29,3	20	25	74,3
Ressourcepædagog	29,3			29,3
I alt	88	20	25	133

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Uddannelse

Uddannelse omfatter tidsforbrug og aktiviteter forbundet med at uddanne og kompetenceudvikle medarbejdere til at kunne varetage indsatsen.

I Holstebro har der ikke været omkostninger til uddannelse eller opkvalificering af medarbejdere i forbindelse med at gennemføre indsatsen.

Dog vurderer Holstebro, at der er en række afgørende forudsætninger for at kunne gennemføre indsatsen er:

- Opkvalificeret i DUÅ uddannelsen
- Solidt kendskab til udviklingspsykologien
- Konsultative kompetencer
- Specialpædagogisk viden og erfaring

Disse kompetencer har været til stede i Holstebro, hvorfor yderligere opkvalificering ikke har været relevant. Det må derfor forventes, at øvrige kommuner vil have flere omkostninger til forberedelse af indsatsen, hvis indsatsen skal iværksættes i andre kommuner, der ikke har de forudsatte kompetencer til at drive indsatsen.

Drift af indsatsen

Drift af indsatsen dækker over medarbejdernes tidsforbrug til at drive indsatsen inkl. overhead på 20 procent af den angivne medarbejderløn.

Det dækker dels over den indledende reaktion på henvendelser fra pædagoger i institutionerne – de såkaldte opgaver – og dels gennemførelse af de konkrete forløb.

For hver henvendelse skal der således koordineres et besøg (15 min) samt gennemføres et indledende afklaringsmøde – i praksis vil det være første konsultative rådgivning – i forhold til, hvorvidt der skal iværksættes et forløb (75 minutter). Den pædagogisk psykologiske konsulent står for det administrative, mens de indledende afklaringsmøder kan varetages af alle medarbejdere i teamet. Den pædagogisk-psykologiske konsulent anvender desuden 30 minutter per uge til at øvrige administrative opgaver forbundet med de indledende afklaringsmøder.

Tabel 4. Oversigt over anvendte timer til opgaver per år ved 144 opgaver

Medarbejdertype	Koordination per opgave	Afklaringsmøde per opgave	Øvrige administration*	Timer i alt til 144 opgaver
Psykolog	-			60
Pædagogisk-psykologisk konsulent	0,25	1,25 ¹⁴	0,18	122
Ressourcepædagog	-			60
I alt	0,25			242

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder. *Der anvendes 30 minutter per uge til øvrig administration. Der anvendes derfor samlet 26 timer årligt til administration, eller hvad der svarer til 12 minutter per opgave

De 144 opgaver per år munder i 50 forløb per år.

Et forløb består af tre-fem konsultative møder (der anvendes i beregningen et gennemsnit på fire konsultative møder), der kan varetages af alle medarbejdere i indsatsen. Samlet set anvendes 5 timer til forberedelse og gennemførelse af et forløb. Derudover er der kørsel (60 minutter per møde) samt efterfølgende registrering (15 minutter per forløb). Forløbene fordeles på tværs af de tre medarbejdertyper. Der anvendes således i alt 10 timer til hvert forløb.

Samlet set betyder det, at der anvendes i alt **500** timer per år til at gennemføre 50 forløb, jf. tabellen nedenfor.

¹⁴ Det samlede antal timer i alt til 144 opgaver er 60 timer for psykologen og resourcepædagogen, da det antages, at de hver især varetager en tredjedel af afklaringsmøderne.

Tabel 5. Samlet anvendte timer til at gennemføre 1 og 50 forløb fordelt på medarbejdere

Medarbejdertype	Konsultative møder	Kørsel	Registrering	Samlet anvendte timer per forløb	Samlet anvendte timer til 50 forløb
Psykolog	1,67	1,33	0,33	3,33	166,67
Pædagogisk-psykologisk konsulent	1,67	1,33	0,33	3,33	166,67
Ressourcepædagog	1,67	1,33	0,33	3,33	166,67
I alt	5	4	1	10	500

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Det har ikke været muligt at specificere konkret antal kørte kilometer i forbindelse med gennemførelse af indsatsen, men ud fra en gennemsnitsbetragtning har der været kørt cirka 120 kilometer i forbindelse med hvert af de 50 forløb. Det svarer til cirka 21.300 kr. med den statslige takst i 2019.

Øvrige omkostninger (for eksempel lokaleleje, forplejning)

Øvrige omkostninger dækker timer til udgifter til supervision for alle medarbejdere, der afholdes lokalt på de respektives medarbejders arbejdsplads. Der er engangsudgifter til ekstern supervision på i alt **5.000 kr.** samt i alt 6 timer til modtagelse af supervision for medarbejderne, og det er de eneste øvrige omkostninger i projektet, jf. tabellen nedenfor.

Tabel 6. Oversigt over anvendte timer under øvrige omkostninger fordelt på medarbejdertype

Medarbejdertype	Timer
Psykolog	2
Pædagogisk-psykologisk konsulent	2
Ressourcepædagog	2
I alt	6

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Resultater

Tabellen nedenfor viser de væsentligste forudsætninger og rammer, som omkostningsvurderingen bygger på. Hvis nogle af forudsætningerne ændres, vil det påvirke det samlede resultat.

Omkostningsvurderingen baseres derfor på, at der i alt gennemføres 150 forløb med 150 deltagere i den treårige indsatsperiode. Der er ét team, der som tidligere nævnt består af en psykolog, en pædagogisk-psykologisk konsulent og en ressourcepædagog.

Tabel 7. Forudsætninger for omkostningsvurderingen

Indsatsperiode	3 år
Forløbsvarighed	4 måneder
Antal teams i alt	1
<i>Teamet består af:</i>	
Psykolog	1
Pædagogisk-psykologisk konsulent	1
Ressourcepædagog	1
Antal forløb i alt	150
Antal deltagere i alt	150

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Med afsæt i de fire omkostningstyper og de konkrete aktiviteter er det muligt at beregne dels de samlede udgifter i nettonutidsværdi (NNV) og per deltager, jf. tabellen nedenfor.

Omkostningsmodellen er således et redskab til at opgøre omkostningerne ved en given social indsats.

Modellen viser, at det samlet set koster **920.680 kr.** at drive indsatsen i den treårige indsatsperiode. Konkret baseres den samlede udgift sig på, at der gennemføres 150 forløb med i 150 børn som deltagere.

Det betyder samtidig, at udgiften per deltager er **1.581 kr.**

Tabel 8. Omkostninger fordelt på typer i NNV og per deltager

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
NNV	50.761	17.744	811.809	40.366	920.680
Per deltager	87	30	1.394	69	1.581

Kilde: beregning i Socialstyrelsens model til omkostningsvurdering baseret på alle de beskrevne udgifter til henholdsvis forberedelse, uddannelse, drift og øvrige omkostninger, herunder den indledende håndtering af henvendelser. *Nettonutidsværdi er et beregnet tal, der viser summen af alle fremtidige ydelser på eksempelvis en investering omregnet til dagens priser

Beregningen viser ligeledes, at der er flest omkostninger forbundet med at drive selve indsatsen. Det har en naturlig sammenhæng med, at der i denne omkostningstype lægges flest timer på tværs af alle medarbejder-typen i indsatsen.

Når der ses på fordelingen af udgifter i to år, så er der udgifter for 65.870 kr. i det første år end i det andet og tredje år, jf. tabellen nedenfor.

Det hænger sammen med, at det er i første år selve indsatsen forberedes, hvorfor der ekstra omkostninger til forberedelsen.

Tabel 9. Omkostninger fordelt per år

	År 1	År 2	År 3
Samlet udgift	349.783	283.913	283.913

Kilde: beregning i Socialstyrelsens model til omkostningsvurdering

Følsomhedsanalyser

I forbindelse med udarbejdelsen af omkostningsvurderingen er der gennemført en række konkrete følsomhedsanalyser. Der kan være ofte usikkerhed forbundet med vurderingen af en social indsats' omkostninger, da omkostninger for eksempel kan være specifikke for en bestemt kommune, medarbejdertype, tidshorisont mv. Det kan således være relevant at opstille en række alternative, men fagligt realistiske scenarier for omkostningerne forbundet med at udvikle og gennemføre indsatsen. De alternative scenarier anvendes derfor som input til at foretage en såkaldt følsomhedsanalyse.

Deloitte har nedenfor skitseret et alternativt scenarie for indsatsen samt foretaget en omkostningsvurdering, hvor resultatet her præsenteres.

Scenarie I – Ændret antal forløb

I Holstebro munder de 144 opgaver i 50 forløb, men udfaldet kan i andre kommuner se anderledes ud.

Deloitte har derfor foretaget en beregning, hvor der fastholdes samme antal opgaver (144), men der gennemføres 40 forløb per år.

Modellen i det scenarium viser lavere omkostninger til at drive indsatsen, og det samlede omkostningsniveau er på **811.542 kr.**

Tabel 10. Følsomhedsanalyse i scenarie I

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
NNV	50.761	17.744	702.671	40.366	811.542
Per deltager	87	30	1.207	69	1.394

Kilde: beregning i Socialstyrelsens model til omkostningsvurdering

Scenarie II – Ændret medarbejdersammensætning

I Holstebro er der tilknyttet en pædagogisk-psykologisk konsulent til indsatsen, men i scenarie II vil de opgaver i stedet varetages af ressourcepædagogen. Det oprindelige scenarie, hvor 144 opgaver munder ud i 50 forløb fastholdes, men der den pædagogisk-psykologiske konsulent udelades.

I det scenarie viser modellen, at de samlede omkostninger er lavere end det oprindelige scenarie, men samtidig, at der er flere omkostninger ved scenarium II i forhold til scenarium I, hvor der er færre forløb.

Tabel 11. Følsomhedsanalyse af scenarie II

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
NNV	47.052	17.744	770.220	39.736	874.751
Per deltager	81	30	1.323	68	1.502

Kilde: beregning i Socialstyrelsens model til omkostningsvurdering

Bilag 3d. Omkostningsvurdering af indsats 'Udvidet vejledningsforløb'

Omkostningsvurderingen fremlægger et estimat for omkostninger forbundet med implementering og drift af indsatsen 'Udvidet vejledningsforløb', som er udviklet og implementeret i Holstebro Kommune.

Indledning og formål med omkostningsvurderingen

Som led i satspuljeaftalen for 2017 er projektet *Investering i den tidlige, forebyggende indsats i PPR* igangsat. I projektet har 11 kommuner indgået et partnerskab med Socialstyrelsen og Deloitte om at omlægge deres PPR-indsatser. De 11 kommuner arbejder med flere forskellige typer af indsatser for flere forskellige målgrupper, herunder både konsultative, konsultativt støttende og lettere behandlende.

Med det formål at give indblik i, hvad det koster at implementere og drifte udvalgte indsatser, der er afprøvet af de 11 kommuner, har Socialstyrelsen i samarbejde med Deloitte udvalgt enkelte indsatser til omkostningsvurdering. Indsatserne er udvalgt på baggrund af følgende parametre:

- Der er spredning mellem konsultative, konsultativt støttende og lettere behandlende indsatser
- Indsatserne er målrettet forskellige målgrupper
- Det er muligt at bryde indsatserne ned i delaktiviteter
- Indsatserne er velbeskrevne og forløbene ligner hinanden

Til alle omkostningsvurderinger anvendes Socialstyrelsens model for omkostningsvurderinger og bygges på Socialstyrelsens principper og vejledning til gennemførelse af en omkostningsvurdering. Modellen er udviklet med det formål at kunne udregne implementerings- og driftsudgifter til sociale indsatser og metoder for dermed at skabe viden om de økonomiske forudsætninger for at implementere en given indsats.

Kort om denne omkostningsvurdering

Denne omkostningsvurdering beregner et estimat for omkostninger til implementering og drift af indsatsen 'Udvidet vejledningsforløb', der er udviklet og aktuelt driftes i Holstebro. I vurderingen opgøres omkostningerne som budgetøkonomiske omkostninger. Dette omfatter de faktiske udgifter for de involverede medarbejdertyper, men ikke afledte velfærdsøkonomiske effekter eller privates forbrug af tid og andre afledte konsekvenser.

Omkostningsvurderingen er gennemført som en kvantitativ beregning ud fra de gennemsnitlige omkostninger, som kommunen forventes at have til

indsatsen per deltagerforløb baseret på deres hidtidige erfaringer med indsatsen. Den kvantitative beregning suppleres af en beskrivelse af eventuelle forudsætninger, der påvirker kommunens ressourceforbrug samt øvrige kvalitative elementer, der ikke kan værdisættes eller kvantificeres.

Omkostningsvurdering

I det følgende beskrives det først kortfattet, hvad indsatsens formål og elementer består af. Herefter følger en beskrivelse af omkostningsvurderingens input og antagelser, hvilket efterfølges af et afsnit om resultaterne af omkostningsvurderingen.

Kort om 'Udvidet vejledningsforløb'

Indsatsen tager udgangspunkt i, at mange forældre og primæraktører omkring barnet/den unge giver udtryk for at 'stå alene' med at følge op i hjem og institution/skole efter en pædagogisk psykologisk vurdering eller udredning/indsats fra Børne- og Ungdomspsykiatrien. Der er tale om en ny indsats, der ikke har til formål at erstatte den øvrige indsats i regi af PPR.

Derfor er formålet med de udvidede vejledningsforløb, at der skal tilrettelægges en hensigtsmæssig opfølgning, når et barn/ung har gennemført en pædagogisk psykologisk vurdering (PPV) eller udredning/indsats fra Børne- og Ungdomspsykiatrien (BUA) efter indstilling fra PPR og praktiserende læger. Hvert vejledningsforløb er målrettet forældrene til barn, der har gennemført hhv en PPV eller BUA. Det er således forældre, der modtager vejledningsforløbet.

Vejledningen varetages i et samarbejde mellem psykolog, pædagogisk psykologisk konsulent og ressourcepædagog (dagtilbud) eller inklusionsvejleder (skole). De enkelte vejledningsforløb er med til at understøtte det tidligt forebyggende tværfaglige samarbejde. Derudover er der i udviklingsinitiativet fokus på tværsektorielle snitflader (f.eks. med Familiesektionen), herunder fokus på rolle- og ansvarsfordelinger i samarbejdet omkring sårbare og udsatte børn og unge i målgruppen for at skabe bedre sammenhæng i den kommunale indsats.

Input og antagelser

Kilder til omkostningsvurderingen

Omkostningsvurderingen er foretaget på baggrund af:

7. Skriftligt materiale om indsatsen udarbejdet og fremsendt af Holstebro Kommune
8. Fokusgruppinterview med projektleder og tre udførende psykologer, der er henholdsvis tovholder og nøglemedarbejdere

Oplysningerne er indsamlet i 2019 og de nævnte priser og omkostninger er de gældende i 2019.

Scenariet

I forbindelse med at gennemføre en omkostningsvurdering er det nødvendigt at skitsere en række rammer, der har betydning for omkostningsvurderingen:

- Indsatsen har en samlet tidshorisont på tre år (projektperioden) og blev påbegyndt i 2018.
- Hvert udvidede vejledningsforløb varer mellem 1-9 måneder. Det varierer med afsæt i, hvorvidt det er en opfølgning på PPV (typisk kortere tid) eller BUA (typisk længere tid). I beregningen er anvendt en forløbsvarighed på seks måneder, da erfaringerne fra Holstebro er, at der iværksættes flest forløb efter gennemførelse af

BUA og gennemsnitstiden per vejledningsforløb er cirka seks måneder.

- Et vejledningsforløb kan maksimalt strække sig over fem møder. Omkostningsvurderingen er beregnet ud fra et gennemsnit på fire møder per forløb, uanset om det er opfølgning på PPV eller BUA.
- Det forventes, at der hvert år kan gennemføres i alt 44 udvidede vejledningsforløb med de allokerede timer og det medarbejderteam, der er nedsat.

Tabel 1. Oversigt over rammer for indsatsen

<i>Indsatsperiode</i>	3 år
<i>Forløbsvarighed</i>	6 måneder
<i>Antal forventede forløb på tre år i alt</i>	132 forløb
<i>Antal forventede deltagere på tre år i alt</i>	132 unge

Kilde: interview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Medarbejdersammensætning

Til at varetage indsatsen har Holstebro sammensat et tværfagligt team bestående af **psykolog**, en **pædagogisk-psykologisk konsulent**, en **ressourcepædagog** og en **inklusionsvejleder**.

I praksis er der 10 psykologer ansat, der alle deltager i indsatsen og deler forløbene mellem sig, mens der er ansat én pædagogisk-psykologisk konsulent, én ressourcepædagog og én inklusionsvejleder. Gennemførelse af indsatsen forudsætter dog kun, at der er én af hver medarbejdertype til rådighed.

Nedenfor er skitseret de fire forskellige medarbejdertyper samt deres års- og timeløn baseret på KL's lønstatistik for de respektive medarbejdertyper.

	Stillingsbetegnelse	Antal medarbejdere per team	Årsløn	Timeløn
Medarbejdere, type 1	Psykolog	1	460.332	325
Medarbejdere, type 2	Pædagogisk, psykologisk konsulent	1	442.444	312
Medarbejdere, type 3	Ressourcepædagog	1	385.272	272
Medarbejdere, type 4	Inklusionsvejledning	1	376.596	266

Kilde: KL's lønstatistik

Omkostningstyper

I omkostningsvurderingen kategoriseres omkostningerne inden for fire omkostningstyper:

13. Omkostninger til **forberedelse** af forløb eller indsats inden påbegyndelse
14. Omkostninger til nødvendig eller relevant **uddannelse** for medarbejdergruppen
15. Omkostninger til **drift af indsatsen**
16. **Øvrige omkostninger**

I de følgende afsnit skitseres anvendte timer og øvrige omkostninger ved aktiviteter under hver omkostningstype med henblik på at synliggøre ressourcetrækket ved at udvikle og gennemføre indsatsen i praksis. Ressource-trækket anvendes efterfølgende til at beregne de samlede kommunale omkostninger ved indsatsen

Forberedelse

Forberedelse omfatter tidsforbrug og aktiviteter, som skal afholdes, inden indsatsen kan påbegyndes. Det er aktiviteter som for eksempel indledende planlægning og målgruppespecifikation.

Det er i alt brugt 114 timer på at forberede indsatsen, jf. tabellen nedenfor.

Tablet 2. Oversigt over antal timer brugt til forberedelse fordelt på medarbejdertyper

Medarbejdertype	Indledende planlægning	Målgruppespecifikation	Øvrig administration	Timer
Psykolog	39	15	10	64
Pædagogisk, psykologisk konsulent	-	-	-	-
Ressourcepædagog	-	-	-	-
Inklusionsvejleder	25	15	10	50
I alt	64	30	20	114

Kilde: interview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Det samlede tidsforbrug skal ses i lyset af, at der i forberedelsen af indsatsen har været videreudvikling og tilpasning til behovet i Holstebro kommune. Selve konceptet er således relativt velafprøvet og defineret i Holstebro nu. Det må således forventes, at der ved eventuel iværksættelse af indsatsen vil være behov for at allokere et betydeligt større antal timer til at forberede indsatsen. Det skal ses i lyset af, at Holstebro har kunnet anvende eksisterende viden og erfaringer til for eksempel at målrette aktivitetsbeskrivelse, endelig specifikation af målgruppe mv.

Uddannelse

Uddannelse omfatter tidsforbrug og aktiviteter forbundet med at opkvalificere medarbejdere til at kunne varetage indsatsen.

I Holstebro har det vurderes relevant at opkvalificere medarbejdere med to kurser:

1. Vejledning til børn med ADHD ind i familier
  - a. Endagskursus med udgifter – udover løn til medarbejdere – på 20.000 kr.
2. Håndtering af depression
  - a. Endagskursus med udgifter – udover løn til medarbejdere – på 15.000 kr.

Kurset har været relevant for alle medarbejdere i indsatsen, og derfor har alle medarbejdere deltaget. Der har ikke været transportudgifter forbundet med gennemførelsen af kurset, da det er gennemført lokalt i Holstebro. Det medfører, at der er brugt 12 timer per medarbejder, jf. tabellen nedenfor.

Tabel 3. Anvendt timer til uddannelse fordelt på medarbejdertype

Medarbejdertype	Timer til ADHD-kursus	Timer til depressionskursus	I alt anvendt per medarbejder*
Psykolog*	60	60	120*
Pædagogisk, psykologisk konsulent	6	6	12
Ressourcepædagog	6	6	12
Inklusionsvejleder	6	6	12
I alt	78	78	156*

Kilde: interview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder*. Det skal bemærkes, at der er ansat 10 psykologer ind i projektet i Holstebro, der alle er blevet opkvalificeret, hvorfor anvendte timer er højere for denne medarbejdergruppe

Omkostningerne til at opkvalificere medarbejdere skal tolkes i relation til behovet blandt de aktuelle medarbejdere i Holstebro Kommune. Det skal således ses i lyset af, at Holstebro løbende har opkvalificeret medarbejderne til at kunne håndtere elementerne i indsatsen forinden, jf. nedenstående eksempler på tidligere opkvalificeringskurser eller uddannelse, de deltagende medarbejdere har gennemført.

Tabel 4. Eksempler på tidligere gennemført opkvalificering fordelt på medarbejdertyper

Medarbejdertype	Eksempler på tidligere gennemført opkvalificering
Psykolog og pædagogisk-psykologisk konsulent	<ul style="list-style-type: none"> • LP-uddannelse • DUÅ-uddannelse • 2-årig uddannelse i kognitiv adfærdsterapi • 2-årig uddannelse i narrativ systemisk psykoterapi • Cool Kids uddannede
Ressourcepædagog	<ul style="list-style-type: none"> • DUÅ • ICDP • Familieterapi
Inklusionsvejleder	<ul style="list-style-type: none"> • Co-teaching • KRAP

Kilde: interview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Det må således forventes, at der vil være et yderligere behov for forudgående opkvalificering i øvrige kommuner, hvis medarbejderne ikke har tilsvarende kvalifikationer og kompetencer som de allokerede medarbejdere i Holstebro.

Drift af indsatsen

Drift af indsatsen dækker over medarbejdernes tidsforbrug til at drive indsatsen inkl. overhead på 20 procent den angivne medarbejderløn.

Kernen i driften er gennemførelse af møder, hvor det er oplyst, at der i gennemsnit gennemføres fire møder per forløb. Det er Holstebro Kommunes vurdering, at der med den nuværende medarbejderallokering kan gennemføres 44 forløb per år.

Der er dog forskel på kompleksiteten af forløbene afhængigt af, om de er opfølgning på PPV eller BUA. Forløb, der er opfølgning på PPV, vurderes derfor at medføre 10,5 timer per psykolog, mens BUA-opfølgningsforløb vurderes at medføre 17,5 timer per psykolog.

Ud over omkostninger til en psykolog, kan der tilknyttes en pædagogisk-psykologisk konsulent til at drive indsatsen.

Tabel 5. Oversigt over anvendte timer til én session i et vejledningsforløb

Medarbejdertype	Forberedelse	Gennemførelse af vejledningssession	Efterarbejde	Kørsel	Anvendte timer til én vejledningssession
Psykolog	0,5	1,5	0,5	1	3,5
Pædagogisk, psykologisk konsulent	-	0,5	-	-	0,5
Ressourcepædagog	-	-	-	-	-
Inklusionsvejleder	-	-	-	-	-
I alt					4

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

I tabellen nedenfor er de anvendte timer til at gennemføre et forløb efter **PPV** fordelt på de fire medarbejdertyper. Et vejledningsforløb efter PPV består, jf. Holstebros egne vurderinger, af tre konkrete vejledningssessioner.

Tabel 6. Oversigt over anvendte timer til at gennemføre forløb efter PPV fordelt på medarbejdertyper

Medarbejdertype	Forberedelse	Gennemførelse af vejledningsforløb	Efterarbejde	Kørsel	Anvendte timer til ét forløb efter PPV
Psykolog	1,5	4,5	1,5	3	10,5
Pædagogisk, psykologisk konsulent	-	1,5	-	-	1,5
Ressourcepædagog	-	-	-	-	-
Inklusionsvejleder	-	-	-	-	-
I alt					12

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

I tabellen nedenfor er de anvendte timer til at gennemføre et forløb efter **BUA** fordelt på de fire medarbejdertyper. Et vejledningsforløb består efter BUA, jf. Holstebros egne vurderinger, af fem konkrete vejledningssessioner.

Tabel 7. Oversigt over anvendte timer til at gennemføre forløb efter BUA fordelt på medarbejdertyper

Medarbejdertype	Forberedelse	Gennemførelse af vejledningsforløb	Efterarbejde	Kørsel	Anvendte timer til ét forløb efter BUA
Psykolog	2,5	7,5	2,5	5	17,5
Pædagogisk, psykologisk konsulent		2,5			2,5
Ressourcepædagog					-
Inklusionsvejleder					-
I alt					20

Den psykologiske konsulent er dels involveret i forberedelsen og enkelte gange i den direkte vejledning.

Det samlede omkostningsniveau er beregnet ud fra, at de 44 årlige forløb består af 20 opfølgingsforløb efter PPV og 24 efter BUA. Beregningen er gennemført med afsæt i den nuværende fordeling af de gennemførte vejledningsforløb i praksis.

Der anvendes således i alt **718** timer til at drive indsatsen i ét år, jf. nedenstående tabel. Af de 718 timer er **630** allokeret til psykologerne, mens **88** timer er allokeret til den pædagogisk-psykologiske konsulent, jf. medarbejderallokering til at gennemføre forløbene ovenfor.

Tabel 8. Oversigt over anvendte timer til at drive indsatsen i ét år fordelt på medarbejdertyper

Medarbejdertype	Samlet anvendte timer til 20 forløb efter PPV	Samlet anvendte timer til 24 forløb efter BUA	Samlet anvendt tid
Psykolog	210	420	630
Pædagogisk, psykologisk konsulent	30	60	90
Ressourcepædagog	-	-	-
Inklusionsvejleder	-	-	-
I alt	240	480	720

Kilde: fokusgruppeinterview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

I beregningen af omkostningsniveau for driften er sekretærtid og projektlejertid, der ligger ud over selve driften af indsatsen, ikke medregnet, men der må forventes både ledelsesmæssige og administrative opgaver relateret til indsatsen. Der har ikke været muligt at estimere anvendte timer til disse omkringliggende opgaver, men de er en forudsætning for at kunne drive indsatsen med de antagelser, der er lagt ned i beregningen. Det har ligeledes ikke været muligt at specificere konkret antal kørte kilometer i forbindelse med gennemførelse af indsatsen, men ud fra en gennemsnitsbetragtning har der været kørt cirka 120 kilometer i forbindelse med hvert af de 44 forløb. Det svarer til cirka 18.000 kr. med den statslige takst i 2019

Øvrige omkostninger (for eksempel lokaleleje, forplejning)

Øvrige omkostninger dækker dels engangsudgifter til ekstern supervision og den løbende supervision og sparring i projektet.

I Holstebro er det vurderet relevant at købe ekstern supervision:

1. Ekstern supervision. Udgiften er 5.000 kr. samt lønudgifter til de deltagende medarbejdere. Supervisionen er henvendt til alle medarbejdere, der forventeligt kan superviseres i to timer hver per år.

Desuden er der månedlige statusmøder for alle medarbejdere, der varer 1 time. Én psykolog forbereder mødet (1 time), og der er efterfølgende opsamling (30 min.). Desuden er der – foruden den eksterne supervision – intern supervision i form af sidemandsoplæring og sparring psykologerne imellem. Der anvendes i alt seks timer til intern supervision blandt psykologerne. De månedlige aktiviteter er nedenfor fordelt på medarbejdertype og de konkrete anvendte timer.

Tabel 9. Øvrige omkostninger fordelt på månedlige aktiviteter i indsatsen

Medarbejdertype	Forberedelse af statusmøde	Månedligt statusmøde a en times varighed	Opsamling per statusmøde	Anvendte timer til supervision	Anvendte timer per måned
Psykolog	1	1	0,5	8	10,5
Pædagogisk, psykologisk konsulent	-	1	-	2	3
Ressourcepædagog	-	1	-	2	3
Inklusionsvejleder	-	1	-	2	3
I alt	1	4	0,5	14	19,5

Kilde: interview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Med afsæt i de anvendte timer per måned er det muligt at udlede, hvad det årlige tidsforbrug er til øvrige omkostninger i relation til indsatsen, jf. tabellen nedenfor.

Nedenstående skal ses i lyset af, at der i Holstebro er ansat i alt 10 psykologer, der hver har et vist antal vejledningsforløb. Det betyder, at der kan være et større behov for sparring, opfølgning og statusmøder end hvis alle vejledningsforløb blev varetaget af samme psykolog.

Tabel 10. Oversigt over omkostninger til øvrige fordelt på aktivitet og timeantal per år.

Medarbejder- type	Forbere- delse af sta- tustmøder	Anvendte timer til statusmøder i alt	Løbende opsamling per år	Anvendte ti- mer til super- vision*	An- vendte timer i alt
Psykolog	6	120	6	80	212
Pædagogisk, psykologisk konsulent		12		2	14
Ressourcepæ- dagog		12		2	14
Inklusionsvej- leder		12		2	14
I alt	6	156	6	86	254

Kilde: interview og supplerende skriftligt materiale fra projektleder

Resultater

Tabellen nedenfor viser de væsentligste forudsætninger og rammer, som omkostningsvurderingen bygger på. Hvis nogle af forudsætningerne ændres, vil det påvirke det samlede resultat.

Omkostningsvurderingen baseres derfor på, at der i alt gennemføres **132** forløb med **132** deltagere i den treårige indsatsperiode. Der er ét team, der som tidligere nævnt består af en psykolog, en pædagogisk-psykologisk konsulent, en ressourcepædagog og en inklusionsvejleder.

Tabel 11. Forudsætninger for omkostningsvurderingen

Indsatsperiode	3 år
Forløbsvarighed	6 måneder
Antal teams i alt	1
<i>Teamet består af:</i>	
Psykolog	1
Pædagogisk, psykologisk konsulent	1
Ressourcepædagog	1
Inklusionsvejleder	1
Antal forløb i alt	132
Antal deltagere i alt	132

Med afsæt i de fire omkostningstyper og de konkrete aktiviteter er det muligt at beregne dels de samlede udgifter i nettonutidsværdi (NNV) og per deltager, jf. tabellen nedenfor.

Tabel 12. Omkostninger fordelt på omkostningstyper i NNV og per deltager i kroner

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
NNV*	40.920	51.920	806.363	308.473	1.207.676
Per deltager	322	409	6.350	2.429	9.510

Kilde: beregning i Socialstyrelsens model til omkostningsvurdering. *Nettonutidsværdi er et beregnet tal, der viser summen af alle fremtidige ydelser på eksempelvis en investering omregnet til dagens priser

Tabellen viser, at Holstebro samlet set afholdte udgifter for **1.207.676 kr.** i den treårige tidshorisont for projektet. Når de samlede udgifter fordeles per deltager i projektet, er udgiften på **9.510 kr.** per deltager. Langt størstedelen af udgifterne går til driften af indsatsen.

Der er naturlig asymmetri i udgiftsallokeringen af udgifter i de tre år, da udgifterne til uddannelse er afholdt i starten af projektperioden. Det betyder, at der af brugt flere omkostninger i det første år sammenlignet med andet og tredje år, jf. tabellen nedenfor.

Tabel 13. Fordeling af udgifter i den treårige projektperiode

	År 1	År 2	År 3
Samlet udgift	482.386	384.546	384.546

Kilde: beregning i Socialstyrelsens model til omkostningsvurdering

Følsomhedsanalyse

Der kan være usikkerhed forbundet med vurderingen af en social indsats' omkostninger, da omkostninger for eksempel kan være specifikke for en bestemt kommune, medarbejdertype, tidshorisont mv. Det kan således være relevant at opstille en række alternative, men fagligt realistiske scenarier for omkostningerne forbundet med at udvikle og gennemføre indsatsen. De alternative scenarier anvendes derfor som input til at foretage en såkaldt følsomhedsanalyse.

Deloitte har nedenfor skitseret et alternativt scenarie for indsatsen samt foretaget en omkostningsvurdering, hvor resultatet her præsenteres.

Scenarie I – Ændret medarbejdersammensætning

I det første scenarie vil der ikke være tilknyttet en ressourcepædagog til indsatsen, men de opgaver, der varetages af denne medarbejder, vil i stedet blive varetaget af en pædagogisk psykologisk konsulent.

Modellen viser i det scenarie en begrænset stigning af de samlede omkostninger, så der således nu er omkostninger for i alt **1.210.192 kr.**

Tabel 14. Følsomhedsanalyse for scenarie I

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
NNV*	40.920	52.496	806.363	310.412	1.210.192
Per deltager	322	413	6.350	2.444	9.530

Kilde: beregning i Socialstyrelsens model til omkostningsvurdering

Scenarie II – Ændret fordeling af BUA/PPV-forløb i indsatsen

I det oprindelige scenarie gennemføres der 20 forløb efter PPV og 24 forløb efter BUA. Med henblik på at belyse konsekvenserne ved, at netop denne fordeling ikke nødvendigvis er gældende for alle landets kommuner, har Deloitte foretaget en beregning med afsæt i en justeret fordeling.

I scenarie II gennemføres således 10 forløb efter PPV og 34 forløb efter BUA. Modellen viser i det scenarie en stigning af driftsomkostninger, så der nu er omkostninger for i alt **1.297.272 kr.**

Tabel 15. Følsomhedsanalyse for scenarie 2

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
NNV*	40.920	51.920	895.959	308.473	1.297.272
Per deltager	322	409	7.055	2.429	10.216

Kilde: beregning i Socialstyrelsens model til omkostningsvurdering

Bilag 4. Budgetøkonomisk analyse af *'Familieklassemøder for børn med udadreagerende adfærd'*

Thisted Kommunes indsats *Familieklassemøder for børn med udadreagerende adfærd* (fremover Familieklassemøder) er et gruppeforløb for forældre og børn, som afholdes i et samarbejde mellem hjem, skole, familieafdelingen og PPR. Formålet med Familieklassemøder er at imødekomme udfordringer med elever, som har svært ved at følge skolens spilleregler.

I denne økonomiske analyse af Familieklassemøder er anvendt Socialstyrelsens Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM). Beregninger og fremgangsmåde er baseret på Socialstyrelsens retningslinjer for økonomiske analyser af sociale indsatser.

Der er gennemført en scenarieberegning, som tager udgangspunkt i den eksisterende viden om implementeringen af Familieklassemøder. Scenariet for beregningen er, at Familieklassemøder etableres i en kommune, og at der over to år gennemføres seks gruppeforløb, der hver rummer seks familier (i alt 36 familier), hvilket har været tilfældet i Thisted Kommune.

Scenarieberegningen for indsatsen Familieklassemøder viser et positivt økonomisk nettoresultat for det offentlige på mellem cirka 85.000 kr. og 1.880.000 kr. alt efter valget af succesrate for indsatsen. Dette svarer til cirka 2.000-52.000 kr. per deltager på 10 års sigt. Det betyder, at de samlede økonomiske konsekvenser for det offentlige opvejer de omkostninger, der er forbundet med at tilbyde indsatsen. Det skyldes primært færre udgifter til sociale foranstaltninger til børn og unge under 18 år og et reduceret forbrug af specialskole.

Der er stor usikkerhed omkring valget af succesrate i analysen, idet der kun er delvist overlap mellem målgruppe og effektmål for Familieklassemøder og målgruppe og succesmål i SØM. Derfor udregnes nettoresultatet både med udgangspunkt i en succesrate på 79 procent, som er baseret på andelen af deltagere i Familieklassemøder, der oplever øget trivsel efter endt indsats, og en succesrate på 12 procent, som udgør den gennemsnitlige succesrate for den valgte målgruppe i SØM. Valget af succesrate er uddybet i dette bilags afsnit "Effekt".

For at tage yderligere forbehold for usikkerheden relateret til succesraten, er der gennemført en følsomhedsanalyse, der viser det økonomiske nettoresultat ved forskellige succesrater. For hver reduktion i succesraten med 10

procentpoint falder det samlede nettoresultat med cirka 270.000 kr. Samtidig viser analysen, at en succesrate på 9 procent giver et nettoresultat på 0 kr.

Økonomisk analyse af Familieklasser

Dette bilag indeholder en økonomisk analyse af indsatsen Familieklasser, jf. boksen nedenfor.

Thisted Kommune – Familieklasser

Thisted kommune har igangsat indsatsen for at imødekomme udfordringer med elever, som har svært ved at følge skolens spilleregler. Familieklassen er et gruppeforløb, som afholdes i et samarbejde mellem hjem, skole, familieafdelingen og PPR.

Der sammensættes grupper for op mod ni familier, hvor børnene er nogenlunde jævnaldrende, og der skønnes at være basis for relation mellem såvel børnene som de voksne. Fælles for familierne er udfordringer omkring børnenes skolegang, og at hjemmet har et ønske om at bakke op, men er i tvivl om hvordan eller har vanskeligt ved dette. Udgangspunktet er, at forældrene ser de andre forældre agere i krisesituationer og hører hinandens refleksioner. Ved at reflektere over egne og andres følelser og handlinger kan forældrene se deres egen situation i et nyt perspektiv, og det kan føre til forandringer i relationen til deres børn. Et familieklasserforløb strækker sig typisk over otte sessioner a tre timers varighed (inklusive en opfølgningssgang).

Analysen tager udgangspunkt i et scenarie, hvor Familieklasser etableres i en kommune, og der over to år gennemføres seks gruppeforløb, der hver rummer seks familier (i alt 36 familier). Der er derfor ikke tale om en økonomisk evaluering af Familieklasser i en konkret kommune, men en beregning baseret på et scenarie.

Beregningen er lavet ved hjælp af den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM) og viser blandt andet, hvordan SØM's videndatabase kan anvendes til at få indblik i de forventede økonomiske konsekvenser forbundet med Familieklasser. Beregninger og fremgangsmåde i analysen er baseret på Socialstyrelsens retningslinjer for økonomiske analyser af sociale indsatser.

SØM forudsætter en række input fra brugeren, som danner grundlaget for beregningen af det budgetøkonomiske nettoresultat for det offentlige ved en social indsats, jf. figuren nedenfor.

SØM-beregning

I det følgende beskrives Familieklassers målgruppe, omkostningerne forbundet med indsatsen, effekten af indsatsen og til sidst de økonomiske konsekvenser forbundet med indsatsen. Afslutningsvis beskrives resultatet af SØM-beregningen for Familieklasser.

Målgruppe

Målgruppen for Familieklasser er familier, der oplever udfordringer omkring børnenes skolegang, og hvor forældrene har et ønske om at bakke op om at skabe struktur i deres barns skolegang, men er i tvivl om hvordan eller har vanskeligt ved dette.

I SØM's videndatabase indgår målgruppen "Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelse: 6-13 år". I målgruppebeskrivelsen fremgår det, at gennemsnitsalderen for denne SØM-målgruppe er cirka ni år. SØM-målgruppen er desuden kendetegnet ved, at 13 procent modtager hjemmebaserede foranstaltninger efter serviceloven, 28 procent går i specialklasse eller specialskole og 43 procent får specialundervisning i almenskolen.

For at vurdere om de to målgrupper ligner hinanden tilstrækkeligt til, at det er meningsfuldt at gennemføre en SØM-beregning med udgangspunkt i målgruppen fra SØM, gennemføres her en sammenligning af de to målgrupper. Det vurderes, at målgruppen i Familieklasser stemmer overens med målgruppen "Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelse: 6-13 år" i SØM's videndatabase. Dette understøttes af to faktorer:

- Overensstemmelse mellem indsatsmålgruppens og videndatabasemålgruppens aldre
- Overensstemmelse mellem indsatsmålgruppens og videndatabasemålgruppens udfordringer i form af manglende vedholdenhed af fokus eller koncentrationsbesvær, hvilket fører til adfærd der er i modstrid med skolens fastsatte rammer.

Et væsentligt forbehold i sammenligningen af de to målgrupper er dog, at deltagerne i Familieklasser ikke nødvendigvis er kendetegnet ved opmærksomhedsforstyrrelser såsom ADHD eller ADD. Målgruppen "Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelse: 6-13 år" i SØM's videndatabase er derfor kendetegnet flere udfordringer end målgruppen i Familieklasser.

På baggrund af ovenstående overvejelser kan det samlet konkluderes, at der er tilstrækkelig, men ikke fuldstændig overensstemmelse mellem karakteristika for målgruppen i Familieklasser og målgruppen "Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelse: 6-13 år".

Omkostninger

Som nævnt tidligere baseres omkostningsvurderingen af Familieklasser på, at der i alt gennemføres seks forløb med maksimalt 36 deltagere i den toårige indsatsperiode. Dette scenarie baserer sig på antallet af gennemførte forløb og antallet af deltagende familier i Thisted Kommunes gennemførelse af indsatsen. Der er ét indsatssteam, som består af en pædagogisk-psykologisk konsulent, en lærer og en skoleleder.

Med afsæt i de konkrete indsatsaktiviteter er det muligt at beregne dels de samlede udgifter i nettonutidsværdi (NNV) og per deltager, jf. tabellen nedenfor. Modellen viser, at det i nettonutidsværdi koster cirka 218.000 kr. at drive indsatsen i den toårige indsatsperiode. Det betyder, at udgiften per deltager er cirka 6.200 kr.

Omkostninger fordelt på typer i NNV og per deltager

	Forberedelse	Uddannelse	Drift	Øvrige omkostninger	I alt
NNV	6.658	0	209.541	2.203	218.403
Per deltager	189	0	5.935	62	6.186

Kilde: beregning i Socialstyrelsens model til omkostningsvurdering

Beregningsen viser ligeledes, at der er flest omkostninger forbundet med drift af indsatsen. Det har en naturlig sammenhæng med, at der i forbindelse med denne omkostningstype lægges flest timer på tværs af alle medarbejdertyper i indsatsen.

Når der ses på fordelingen af udgifter over to år, er der lidt flere udgifter i første end i andet år, jf. tabellen nedenfor. Det hænger sammen med, at selve indsatsen forberedes i første år, hvorfor der er ekstra omkostninger til forberedelsen.

Omkostninger fordelt per år

	År 1	År 2
Samlet udgift	114.606	107.948

Kilde: beregning i Socialstyrelsens model til omkostningsvurdering

Omkostningerne til Familieklasser vurderes at være en meromkostning til den eksisterende drift, da Familieklasser er et supplement til den samlede indsats i PPR. Indsatsen erstatter med andre ord ikke en anden indsats, og i SØM-beregningen tages der derfor udgangspunkt i nettoomkostninger svarende til omkostningerne i omkostningstabellen ovenfor.

Effekt

Formålet med Familieklasser er at imødekomme udfordringer med elever, som har svært ved at følge skolens spilleregler. I forbindelse med evalueringen af Familieklasser er der ikke gennemført en undersøgelse af, om de deltagende børn og unge i højere grad end før indsatsen formår at følge skolens spilleregler. Der kan med andre ord ikke udregnes en succesrate målt på, hvor stor en andel af indsatsdeltagerne som opnår indsatsens formål.

Derimod er der gennemført SDQ-målinger blandt indsatsens deltagere i forbindelse med indsatsens opstart og afslutning. SDQ-målinger kan indikere,

hvorvidt deltagerne i indsatsen opnår en højere trivsel efter endt indsats målt ved en nedgang i deltageres SDQ-problemscore. Succesraten udregnes derfor på baggrund af, hvor stor en andel af indsatsdeltagerne der oplever en højere trivsel efter indsatsen.

Blandt de indsatsdeltagere, der er foretaget SDQ-målinger for, oplever 79 procent et fald i deres problemscore, hvilket indikerer en højere trivsel. Beregningen af effekt bygger derfor på en forudsætning om en succesrate på 79 procent blandt indsatsdeltagerne.

En succesrate på 79 procent svarer til en standardiseret effektstørrelse på 1,77. Studier af indsatser rettet mod samme målgruppe, der findes i SØM's videndatabase, viser en gennemsnitlig effektstørrelse på 0,27, hvilket svarer til en succesrate på 12 procent. Da en succesrate på 79 procent kan anses som en relativt høj succesrate baseret på viden om målgruppen, gennemføres beregningen af effekt ligeledes med udgangspunkt i en succesrate på 12 procent. Derudover gennemføres til sidst en følsomhedsanalyse, der afdækker, hvor følsomt nettoresultatet er overfor skiftende succesrater.

Konsekvenser og priser

I dette afsnit beskrives forskellene i effektmålet for Familieklasser og SØM's målgruppe "Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelse: 6-13 år".

Konsekvenserne i SØM's videndatabase baserer sig på registerafgrænsede målgrupper. Disse målgrupper er delt op i en gruppe, der opnår succes, og en gruppe, der ikke opnår succes, på baggrund af et SØM-succesmål, som opgøres i registerdata. Derfor er det vigtigt at tage stilling til, om indsatsens målgruppe og effektmål ligner den valgte målgruppe i SØM og succesmålet for SØM's estimater.

Målgruppen i Familieklasser ligner, som tidligere nævnt, SØM's målgruppe "Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelse: 6-13 år". Derfor anvendes denne i SØM-beregningen.

Succesmålet for SØM-målgruppen "Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelse: 6-13 år" er, at disse børn og unge har mindre kontakt med psykiatrien. Dette stemmer ikke overens med det formål, der er angivet for Familieklasser, nemlig at imødekomme udfordringer med elever, som har svært ved at følge skolens spilleregler og dermed skabe et bedre fundament for, at eleverne også i fremtiden kan indordne sig under regler og strukturer. Selvom effektmålet for Familieklasser og succesmålet for SØM's estimater ikke ligner hinanden, kan man argumentere for, at en øget trivsel for indsatsdeltagerne kan lede til mindre brug af psykiatrien for de indsatsdeltagere, der er i kontakt med psykiatrien. Da det antages, at der er en mindre andel af målgruppen, der er i kontakt med psykiatrien, foretages en følsomhedsberegning på lavere succesrater end målt i Familieklasser.

Set i lyset af at SØM's målgruppe har flere problemstillinger end indsatsens målgruppe, og at SØM's succesmål måler på tungere problemstillinger, end det forventes, at hele indsatsens målgruppe har, vil resultatet af SØM-beregningen være angivet som et interval. Intervallets maksimum er som tidligere nævnt udregnet med udgangspunkt i en succesrate på 79 procent og et minimum på 12 procent.

Valg af konsekvenser

I dette eksempel på en beregning af de økonomiske konsekvenser for Familieklasser medtages samtlige konsekvenser for SØM's målgruppe "Børn og

unge med opmærksomhedsforstyrrelse: 6-13" med undtagelse af anbringelser på institution. Denne udeladelse skyldes, at der som tidligere nævnt i Familieklasser er tale om en målgruppe med lettere problematikker end SØM-målgruppen "Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelse: 6-13".

Bemærk, at der udelukkende er estimeret signifikante konsekvenser for sociale foranstaltninger til børn og unge under 18, efterværn, grundskole og sundhedsydelser. Der medregnes økonomiske konsekvenser for en periode på i alt 10 år (2018-2028).

Valg af priser

I beregningen af de økonomiske konsekvenser anvendes SØM's gennemsnitspriser for målgruppen "Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelse: 6-13", da der ikke foreligger specifik viden om priserne forbundet med Familieklasser.

Resultater

I dette afsnit præsenteres det samlede forventede budgetøkonomiske nettoresultat af Familieklasser, samt nettoresultatet fordelt over år og hovedområder.

SØM-beregningen er, som det fremgår ovenfor, baseret på et scenarie, hvor Familieklasser tilbydes til i alt 36 børn over to år. Succesraten er sat til et interval mellem 12 procent og 79 procent. Bunden af intervallet er fastsat ud fra den gennemsnitlige succesrate og effektstørrelse for SØM-målgruppen "Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelse: 6-13" (se afsnittet "Effekt"), mens toppen af intervallet er fastsat ud fra andelen af deltagere i Familieklasser, som oplever en øget trivsel efter endt indsats.

Nettoresultat

Det samlede budgetøkonomiske nettoresultat forbundet med Familieklasser over en 10-årig periode, ved drift i to år, er cirka 85.000 kr. ved en succesrate på 12 procent og 1.880.000 kr. ved en succesrate på 79 procent. Det samlede nettoresultat svarer til en nettogevinst per deltager på cirka 2.000-52.000 kr. per deltager. Resultatet kan give en indikation af, at der udover de trivselsmæssige gevinster for indsatsdeltagerne også er en budgetøkonomisk gevinst i at tilbyde Familieklasser til målgruppen.

Resultat fordelt på år

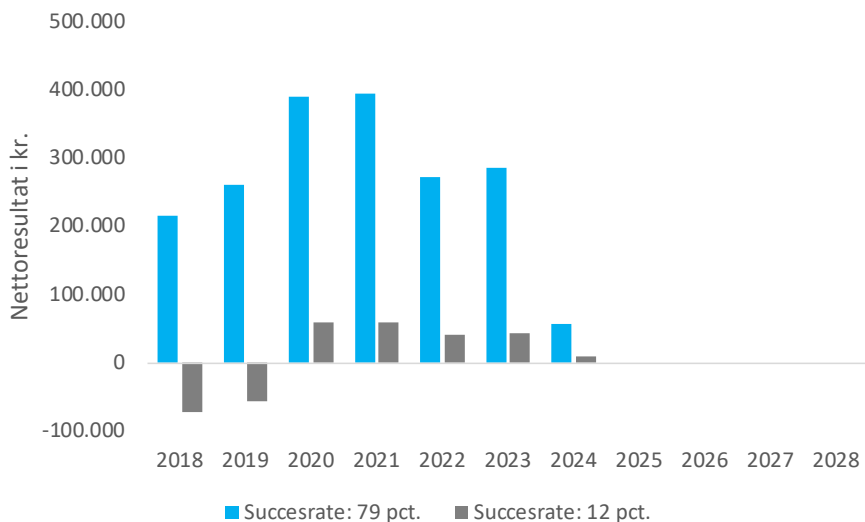
Det samlede nettoresultat af Familieklasser fordelt på år og succesrater fremgår af figuren nedenfor.

Ses der på de budgetøkonomiske konsekvenser over en 10-årig periode med udgangspunkt i en succesrate på 79 procent, er det tydeligt, at de er størst i de første fem år af indsatsen. Således er nettoresultatet per år i denne periode på over 200.000 kr. og maksimalt i nærheden af 400.000 kr. i 2021.

Der tegner sig et andet billede af de budgetøkonomiske konsekvenser, hvis der tages udgangspunkt i en mere konservativ succesrate på 12 procent. Ved denne succesrate viser analysen først et positivt budgetøkonomisk resultat fra 2020. Med andre ord overstiger omkostningerne de økonomiske gevinster i de to første år af den 10-årige periode. Det maksimale nettoresultat nås i 2020 og 2021 med cirka 60.000 kr. per år.

Efter de første syv år kan der ikke identificeres budgetøkonomiske konsekvenser af indsatsen for begge succesrater.

Budgetøkonomiske konsekvenser fordelt over en 10-årig periode

Resultat fordelt på hovedområder

De samlede konsekvenser af Familieklasser, fordelt på hovedområde og succesrater, fremgår af figurerne nedenfor.

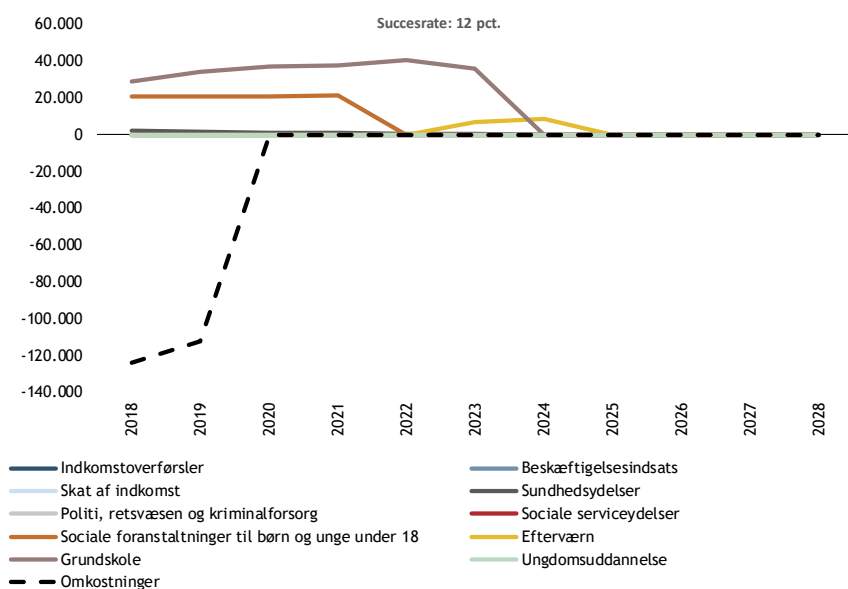
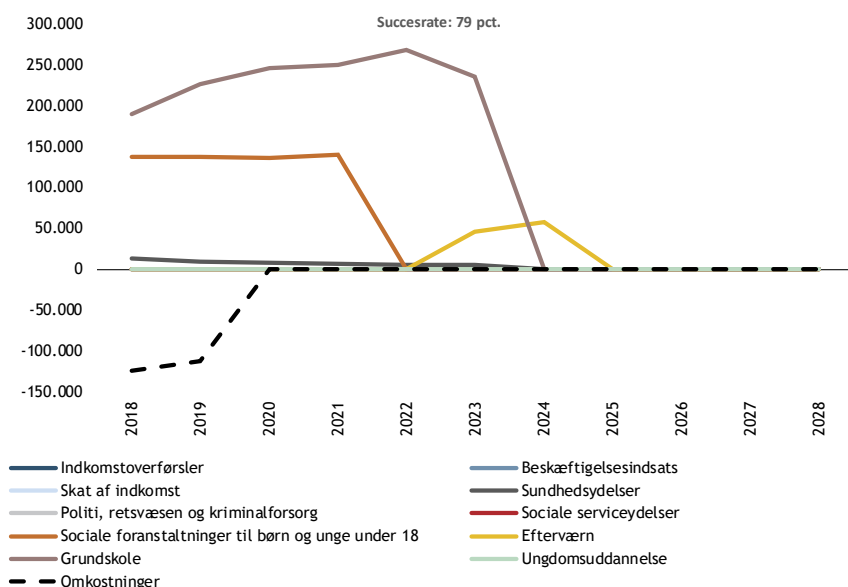
De budgetøkonomiske konsekvenser skyldes primært færre udgifter til grundskolen og sociale foranstaltninger til børn og unge under 18.

Indenfor området grundskole dækker besparelserne over færre omkostninger til specialskole. De færre udgifter til specialskole medfører dog, at der sker en lille stigning i omkostningerne forbundet med den almene grundskole, der skal rumme elever, som ellers var placeret i specialskole. Besparelsen på specialskole overgår merudgiften til den almene grundskole, så der er et samlet positivt resultat indenfor kategorien grundskole på cirka 1.400.000 kr. for en succesrate på 79 procent og cirka 215.000 kr. for en succesrate på 12 procent.

Besparelserne indenfor sociale foranstaltninger til børn og unge under 18 dækker over hjemmebaserede foranstaltninger. Besparelserne på hjemmebaserede foranstaltninger er på cirka 550.000 og 85.000 kr. ved succesrater på henholdsvis 79 og 12 procent.

Derudover kan der identificeres en lille reduktion i udgifter indenfor sundhedsydelser og efterværn. Indenfor førstnævnte område vil der dels være færre udgifter forbundet med psykiatrisk ambulante forløb, mens besparelser i efterværn omfatter en lille reduktion i udgifterne til hjemmebaserede foranstaltninger.

Budgetøkonomiske konsekvenser fordelt på hovedområder

Følsomhedsanalyse

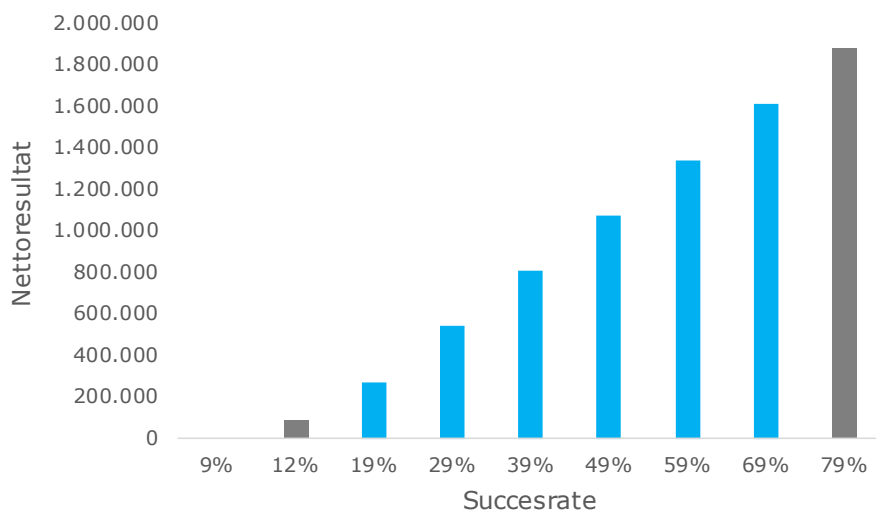
Der kan være flere usikkerheder forbundet med en beregning af et forventet økonomisk nettoresultat ved sociale indsatser. I denne beregning er der primært usikkerhed omkring succesraten. Usikkerheden relateret til succesrate skyldes hovedsageligt, at der ikke er overensstemmelse mellem effekt-målet for Familieklasser og succesmålet for målgruppen i SØM (se afsnittet Konsekvenser og priser). Derfor foretages følsomhedsberegninger for det samlede forventede nettoresultat af Familieklasser ved ændringer i succesraten. Denne følsomhedsanalyse kan anskues som en udfoldelse af ovenstående resultatanalyse.

Der gennemføres ikke en følsomhedsanalyse med udgangspunkt i ændrede omkostningsniveauer, da der er tale om en relativt begrænset omkostning forbundet med indsatsen, hvorfor store udsving i omkostningsniveau vurderes mindre sandsynlige og af mindre betydning for det forventede nettoresultat.

I nærværende scenarieberegning blev der gjort brug af succesrater på 12 og 79 procent. For at undersøge hvordan forskellige succesrater påvirker resultatet af SØM-beregningen, foretages en følsomhedsberegning for forskellige succesrater indenfor dette interval. Derudover undersøges det, ved hvilken succesrate nettoresultatet går i nul.

Nettoresultatet for Familieklasser ved en succesrate på 12-79 procent fremgår af nedenstående figur. For hver reduktion i succesraten med 10 procentpoint falder det samlede nettoresultat med cirka 270.000 kr. Samtidig viser figuren, at en succesrate på 9 procent giver et nettoresultat på 0 kr.

Følsomhedsanalyse

Opsamling

Ovenstående scenarieberegning viser et positivt nettoresultat af indsatsen Familieklasser. Det vil sige, at omkostningerne til indsatsen er lavere end de samlede budgetøkonomiske konsekvenser i det opstillede scenarie. Sociale indsatser skal i høj grad også vurderes ud fra den livskvalitet, der skabes for borgerne. I resultatdata fra Familieklasser (SDQ-målinger) ses en nedgang i mistrivsel blandt indsatsdeltagerne. Disse resultater indgår ikke i SØM's beregning, som udelukkende er en budgetøkonomisk analyse af udgifter og indtægter for det offentlige. Det er derfor vigtigt også at tage sådanne positive konsekvenser i betragtning, når man som kommune skal træffe beslutning om en investering i Familieklasser.

Bilag 4.1. Detaljerede resultater og oversigt over medregnede konsekvenser

Beregning ved succesrate på 79 procent

	Nutidsværdi i alt, kr.	SØM's estimer
Kontanthjælp	0	x
Førtidspension	0	x
Uddannelseshjælp	0	x
Øvrige overførsler	0	x
Vejledning og opkvalificering	0	x
Overførselsindkomst, skatteindtægter	0	x
Beskæftigelse, skatteindtægter	0	x
Sygesikringskontakter, almen praksis	0	x
Sygesikringskontakter, andre	0	x
Somatisk sygehusindlæggelse	0	x
Somatisk ambulat behandling	0	x
Somatisk skadestue	0	x
Psykiatrisk sygehusindlæggelse	0	x
Psykiatrisk ambulat forløb	45.861	x
Psykiatrisk skadestue	0	x
Fængselsdage	0	x
Dom for volds- og sædelighedsforbrydelser	0	x
Dom for indbrud, tyveri og hærværk	0	x
Dom for overtrædelse af færdselsloven og andre særlove	0	x
Ungdoms- og videregående uddannelse	0	
Alkoholmisbrugsbehandling	0	x
Stofmisbrugsbehandling, døgn	0	x
Stofmisbrugsbehandling, dag	0	x
Herberg og forsorg	0	x
Midlertidige botilbud	0	
Længerevarende botilbud	0	
Soc.pæd. støtte i botilbudslign. almene boliger	0	
Soc.pæd. støtte i eget hjem	0	
Tilskud til pers. og prak. hjælp	0	
Handicaphjælperordning	0	
Ledsagerordning	0	
Beskyttet besk. eller aktivitets- og samværstilbud	0	
Forebyggende indsatser (511, stk. 3)	0	x
Hjemmebaserede foranstaltninger	550.846	x
Anbringelse i slægt eller netværk	0	x
Anbringelse i familiepleje	0	x
Anbringelse på institution	0	
Hjemmebaserede foranstaltninger, efterværn	102.606	x
Anbringelse i slægt eller netværk, efterværn	0	x
Anbringelse i familiepleje, efterværn	0	x
Anbringelse på institution, efterværn	0	x
Grundskole 0.-9. klasse, almen	-262.128	x
Specialundervisning inkluderet i almenklasse	0	x
Specialundervisning i specialklasse	0	x

Beregning ved succesrate på 12 procent

	Nutidsværdi i alt, kr.	SØM's estimer
Kontanthjælp	0	x
Førtidspension	0	x
Uddannelseshjælp	0	x
Øvrige overførsler	0	x
Vejledning og opkvalificering	0	x
Overførselsindkomst, skatteindtægter	0	x
Beskæftigelse, skatteindtægter	0	x
Sygesikringskontakter, almen praksis	0	x
Sygesikringskontakter, andre	0	x
Somatisk sygehusindlæggelse	0	x
Somatisk ambulans behandling	0	x
Somatisk skadestue	0	x
Psykiatrisk sygehusindlæggelse	0	x
Psykiatrisk ambulans forløb	6.966	x
Psykiatrisk skadestue	0	x
Fængselsdage	0	x
Dom for volds- og sædelighedsforbrydelser	0	x
Dom for indbrud, tyveri og hærværk	0	x
Dom for overtrædelse af færdselsloven og andre særlove	0	x
Ungdoms- og videregående uddannelse	0	
Alkoholmisbrugsbehandling	0	x
Stofmisbrugsbehandling, døgn	0	x
Stofmisbrugsbehandling, dag	0	x
Herberg og forsorg	0	x
Midlertidige botilbud	0	
Længerevarende botilbud	0	
Soc.pæd. støtte i botilbudslign. almene boliger	0	
Soc.pæd. støtte i eget hjem	0	
Tilskud til pers. og prak. hjælp	0	
Handicaphjælperordning	0	
Ledsagerordning	0	
Beskyttet besk. eller aktivitets- og samværstilbud	0	
Forebyggende indsatser (511, stk. 3)	0	x
Hjemmebaserede foranstaltninger	83.673	x
Anbringelse i slægt eller netværk	0	x
Anbringelse i familiepleje	0	x
Anbringelse på institution	0	
Hjemmebaserede foranstaltninger, efterværn	15.586	x
Anbringelse i slægt eller netværk, efterværn	0	x
Anbringelse i familiepleje, efterværn	0	x
Anbringelse på institution, efterværn	0	x
Grundskole 0.-9. klasse, almen	-39.817	x
Specialundervisning inkluderet i almenklasse	0	x
Specialundervisning i specialklasse	0	x

Bilag 5. Indsatsparametre og indsatser

Dette bilag indeholder først en oversigt og forklaring af de indsatsparametre, der refereres til i evalueringens kapitel 5. Dernæst fremgår en oversigt over indsatserne indenfor initiativet *Investering i den tidlige og forebyggende indsats i PPR*.

Indsatsparametre

Indsatsparametre	Kategorier
Alder	<ul style="list-style-type: none"> • 2-4-årige • 5-6-årige (før skolestart) • 4-10-årige (efter skolestart) • 11-17-årige
Indsatstype	<ul style="list-style-type: none"> • Individuelt tilbud: Indsatser målrettet det enkelte barn. • Gruppetilbud: Indsatser organiseret i grupper af børn, forældre og fagpersoner. • Familierettet tilbud: Indsatser målrettet barnet og barnets familie. • Andet: Kombination af ovenstående
Målgruppe for interventioner	<ul style="list-style-type: none"> • Børn • Forældrerettede • Børn og forældre • Børn og fagpersoner • Forældre og fagpersoner • Børn, forældre og fagpersoner
PPR's rolle i interventionen	<ul style="list-style-type: none"> • Konsultativ: Tidlig forebyggende eller foregribende indsats, hvor der ikke er en sag i PPR. • Konsultativ, støttende: Indsats hvor der er en sag i PPR, der specifikt er rettet mod individuelle børn og unge med særlige behov, men hvor det vurderede behov ikke er af terapeutisk karakter. Interventioner er primært rettet mod barnets omgivende miljø. • Lettere behandlende: Foregribende og indgribende indsats med afsæt i en indstilling til PPR. Indsatsen er rettet mod lettere (terapeutisk) behandling målrettet barnet og i nogle tilfælde barnets omgivende miljø.
Børnenes problematik	<ul style="list-style-type: none"> • Angst • Udadreagerende adfærd • Skolefravær • Sproglige vanskeligheder • PTSD • For tidligt fødte • Mistrivsel som følge af, at en eller begge forældre har en psykisk lidelse • Ikke målrettet en bestemt problematik

Indsatsliste

Kommune Indsats		Indhold	Målgruppe	PPR's rolle	SDQ-målinger
Brønderslev	Systematisk opsporing i dagtilbud og skoler	Tidlig opsporing	Fagpersoner	Konsultativ	Nej
	Årlige besøg i dagplejens legestuer	Koncept for faglig sparring	Fagpersoner	Konsultativ	Nej
	Helhedsorienteret og tværfaglig samarbejdsmodel i forhold til flygtningebørn ramt af traumer	Samarbejdsmodel målrettet flygtningebørn	Børn og fagpersoner	Konsultativ, støttende og lettere behandlende	Nej
	Etablering af skilsmissegrupper i alle skoledistrikter og på dagtilbudsområdet	Målrettet børn, hvis forældre er blevet skilt	Børn	Lettere behandlende	Nej
	Individuelle indsatser for børn/unge af kortere varighed	Koncept for korterevarende samtaleforløb	Børn	Lettere behandlende	Ja
	Indsats i forhold til elever med bekymrende fravær	Opsporing og forebyggelse af bekymrende skolefravær	Børn og fagpersoner	Konsultativ	Ja
	Støttende indsatser til anbragte børn	Supervision af plejefamilier i forhold til barnets læring	Børn, forældre og fagpersoner	Konsultativ, støttende	Ja
Frederiksberg	En tryk start	Opsporing via ADBB og en opfølgende tidlig indsats	Forældrerettede	Konsultativ, støttende	Nej
	Tidlig sprogindsats	Målrettet børn med tegn på sproglige vanskeligheder	Forældre og fagpersoner	Konsultativ og konsultativ, støttende	Nej
	Frisk Start	Dæmme op for en negativ (skole-)udvikling	Børn og forældre	Lettere behandlende	Ja
	Gruppetilbud til flygtningefamilier	Gruppebaseret indsats og kompetenceudvikling	Børn	Lettere behandlende	Ja
	Krop & læring	Sammenhængende indsats for børn, unge og familier i udsatte positioner	Børn og fagpersoner	Konsultativ og konsultativ, støttende	Nej
	Almen praksis	Mulighed for at henvise børn og unge fra læge	-	-	Nej
	Intensive Interaction	Målrettet børn, der er kommunikativt og socialt udfordrede	Forældre og fagpersoner	Konsultativ, støttende	Nej
Frederikshavn	Vejledning, støtte og supervision af støttepædagoger	Vejledning, støtte og supervision	Fagpersoner	Konsultativ og konsultativ, støttende	Ja
	Mentaliseringsbaserede forløb for forældre	Mentaliserings- og neuroaffektiv tilgang	Forældrerettede	Konsultativ, støttende og lettere behandlende	Ja
	Helhedsorienteret og koordineret vejledningsforløb	Skolefraværsindsats	Børn, forældre og fagpersoner	Konsultativ, konsultativ, støttende og lettere behandlende	Ja
	Individuel terapeutisk intervention	Terapeutisk forløb målrettet børn med skolefravær	Børn	Konsultativ, støttende og lettere behandlende	Ja
	Behovsafdækning (opsparing)	Kortlægning af metoder	-	-	Nej
	Kompetenceudvikling ((støtte)pædagoger, lærere og PPR)	Kompetenceudvikling ud fra neuroaffektiv og mentaliseringsbaseret tilgang	-	-	Nej
	Strategiplan for PPR	Skriftlig strategi, vision og mission for indsatsen i PPR	-	-	Nej
	Cool Kids	Gruppebaseret behandling af børn med angst	Børn og forældre	Lettere behandlende	Ja
Klassearbejde	Skolefraværsindsats	Børn og fagpersoner	Konsultativ, støttende	Nej	
Greve	Organisering af det tidlige tværfaglige og tværsektorielle samarbejde	Styrkelse af samarbejde	Fagpersoner	Konsultativ	Nej
	Co-teaching og skulder-ved-skulder-metoden til børnegrupper	Udvikling af den pædagogiske praksis	Børn og fagpersoner	Konsultativ og konsultativ, støttende	Nej

Kommune	Indsats	Indhold	Målgruppe	PPR's rolle	SDQ-målinger
	Forældretræningsprogram: "Forældre på alle strenge"	Neuroaffektivt forældretræningsprogram	Forældrerettede	Konsultativ, støttende og lettere behandlende	Ja
	Tidligere opsporing af sårbare og udsatte børn/unge	Opsporing med ADBB	Fagpersoner	Konsultativ	Nej
	Cool kids/chilled angstprogram	Gruppebaseret behandling af børn og unge med angst	Børn	Lettere behandlende	Ja
	Psykologsamtaler til unge i uddannelsesforløb	Indsats for at mindske risikoen for frafald	Børn	Lettere behandlende	Nej
	Pædagogisk familievejledning i hjemmet	Praktisk pædagogisk vejledningsforløb	Forældrerettede	Konsultativ, støttende	Ja
	Udvikling af akutteam ved overgreb og vold i familier	Akutteam mod overgreb og vold i familier	Børn, forældre og fagpersoner	Konsultativ, støttende	Nej
Hillerød	I skole igen	Tværfagligt indsatsteam med fokus på skolefravær	Børn, forældre og fagpersoner	Konsultativ og lettere behandlende	Ja
	Fremskudt rådgivning i dagtilbud	Tværfaglig sparring	Fagpersoner	Konsultativ	Nej
	På vej sammen (praksisnær rådgivning og intervention)	Praksisnære samtaleforløb	Børn, forældre og fagpersoner	Konsultativ og lettere behandlende	Nej
	Ledelsesstyret supervision	Professionsudvikling	Fagpersoner	Konsultativ	Nej
	Angstbehandling - Cool Kids og Chilled	Gruppebaseret behandling af børn og unge med angst	Børn	Konsultativ og lettere behandlende	Ja
	Logopædiske HANEN indsatser i dagtilbud	Logopædisk indsats med fokus på kompetenceudvikling	Forældre og fagpersoner	Konsultativ og konsultativ, støttende	Ja
Hjørring	Implementering af opsporingsmodellen Børnelinealen	Implementering af opsporingsmodellen Børnelinealen	-	-	Nej
	Udvikling af screeningsmodeller til mistrivselsskategorier i projektet	Udvikling af screeningsmodeller	-	-	Nej
	Helhedsorienterede gruppebaserede trivselsindsatser	Forebyggende indsats	Børn	Konsultativ, støttende	Nej
	Udvikling af konkrete metoder til håndtering af bekymrende skolefravær	Indsats målrettet bekymrende skolefravær	Fagpersoner	Konsultativ	Nej
	Kompetenceudvikling for inklusionsvejlederteam	Sparring og supervision af inklusionsvejledere	Fagpersoner	Konsultativ	Nej
	Helhedsorienteret forebyggende individuelle indsatser	Udviklingen helhedsorienteret indsats	Børn, forældre og fagpersoner	Konsultativ, støttende og lettere behandlende	Ja
Holstebro	Konsultative møder i daginstitutioner og dagpleje	Rådgivning og faglig sparring	Forældre og fagpersoner	Konsultativ	Ja
	Indsatser relateret til børn med erhvervet hjerneskade	Tværfagligt team	Forældre og fagpersoner	Konsultativ, støttende og udredende	Ja
	Indsats i forhold til børn og unge med bekymrende elevfravær	Skolefraværsindsats	Børn og fagpersoner	Konsultativ, støttende og lettere behandlende	Ja
	Samtalegrupper for børn/unge af forældre med psykiske vanskeligheder	Gruppetilbud til børn og unge med forældre med psykiske vanskeligheder	Børn	Lettere behandlende	Ja
	Tidlig psykologindsats og vejledningssamtaler i forhold til børn og unge med psykiske udfordringer	Vejledning til at styrke barnets/den unges trivsel	Børn, forældre og fagpersoner	Konsultativ, støttende og lettere behandlende	Ja
	Mindre behandlingslignende tilbud i dagtilbud og skole	Behandlingslignende tilbud og social færdighedstræning	Børn og forældre	Lettere behandlende	Ja
	Hjælp dit ængstelige barn	Tilbud om vejledning og psykoeudikation	Forældrerettede	Konsultativ, støttende	Ja
	Udvidet vejledningsforløb	Opfølgning efter en PPV eller udredning/indsats fra Børne- og Ungdomspsykiatrien	Børn, forældre og fagpersoner	Konsultativ, støttende	Ja

Kommune	Indsats	Indhold	Målgruppe	PPR's rolle	SDQ-målinger
	Cool Kids og Chilled	Gruppebaseret behandling af børn og unge med angst	Børn og forældre	Lettere behandlende	Ja
	Tidlig fødte børn	Specialiseret indsats til målgruppen af børn, der er født før tid	Børn, forældre og fagpersoner	Konsultativ, støttende og udredende	Ja
	Sprog på Forkant	Logopædisk indsats målrettet sprogtilegnelsesvanskeligheder	Børn, forældre og fagpersoner	Konsultativ, støttende	Ja
Ishøj/Valensbæk	Spædbørnsteam	Konsultativ sparring og samarbejde med sundhedsplejen	Fagpersoner	Konsultativ, støttende	Nej
	Tværfagligt småbørnsteam	Understøttelse af læring og trivsel samt udvikling af læringsmiljøer	Forældre og fagpersoner	Konsultativ, støttende	Ja
	Specialpædagogisk indsats i dagtilbud	Understøttelse af barnets udvikling og inklusion	Forældre og fagpersoner	Konsultativ, støttende og lettere behandlende	Ja
	Hjemmeindsats som supplement til specialpædagogisk indsats i dagtilbud	Støtte/ressourcepædagog understøtter barnets udvikling i overgangen i hjemmet	Forældrerettede	Konsultativ, støttende	Ja
	SFO	Understøttelse af barnet i overgangen fra dagtilbud til SFO/skole	Børn og fagpersoner	Konsultativ, støttende og lettere behandlende	Ja
Kolding	"Stærk fra start"	Individuel indsats rettet mod at skabe bedre trivsel	Forældrerettede	Konsultativ, konsultativ, støttende og lettere behandlende	Nej
	Diamantforløb universel	Målrettet børn med socio-emotionelle vanskeligheder	Børn og fagpersoner	Konsultativ, støttende	Nej
	Diamantforløb selektiv	Målrettet børn med socio-emotionelle vanskeligheder	Børn	Konsultativ, støttende	Nej
	Professionsudvikling	Kompetenceudvikling af medarbejdere	Børn og forældre	Konsultativ, støttende	Nej
Randers	Læringsfællesskabspakker	Oplæg/fyraftensmøder samt opfølgning på oplæg	Fagpersoner	Konsultativ	Nej
	Neuroaffektive Legegrupper	Gruppeforløb der består af af elever fra NUSSA, frydleg og therapy	Børn	Lettere behandlende	Nej
	Angstbehandling (Cool little kids, Cool kids, Chilled)	Kognitiv adfærdsterapi	Børn og forældre	Lettere behandlende	Ja
Thisted	Den varme linje (åben telefonrådgivning)	Åben telefonrådgivning	Børn, forældre og fagpersoner	Konsultativ	Nej
	Åben rådgivning i dagtilbud for forældre og fagpersoner	Rådgivning til fagprofessionelle og forældre	Forældre og fagpersoner	Konsultativ	Nej
	Åbent forældreskab - temapakke til forældre om mentalisering	Temapakke til forældre om mentalisering	Forældrerettede	Konsultativ	Nej
	Den professionelle læringscirkel - klasse- og gruppeindsatser på dagtilbud og i skoler	Klasse- og gruppeindsatser på dagtilbud og i skoler	Fagpersoner	Konsultativ og konsultativ, støttende	Nej
	Kursus i fælles forældreansvar	Pædagogisk kursus med fokus på skilsmisseproblematikker	Forældrerettede	Konsultativ, støttende og lettere behandlende	Nej
	Screening med fokus på motorik, sprog, pædagogik og sensorik	Screeninger samt efterfølgende intervention	Børn og fagpersoner	Konsultativ og konsultativ, støttende	Nej
	Øge børns deltagelse i skolelivet - Alle med!	Skolefraværsindsats	Børn, forældre og fagpersoner	Konsultativ, støttende og lettere behandlende	Ja
	Specialpædagogisk bistand ved enkeltintegration	Specialpædagogisk bistand og systematisk opfølgning	Børn, forældre og fagpersoner	Konsultativ, støttende	Ja
Dialogmøder med skole og dagtilbud	Møder mhp. at optimere samarbejde og sætte inklusionsmål	-	Konsultativ	Nej	

Kommune Indsats	Indhold	Målgruppe	PPR's rolle	SDQ-målinger
Temapakke til skoler og dagtilbud	Oplæg for fagprofessionelle og interventioner med afsæt i aktionslæring	Fagpersoner	Konsultativ	Nej
Familieklasser	Gruppebaseret indsats for familier om skolegang	Børn og forældre	Konsultativ, støttende og lettere behandlende	Ja
Diamantforløb	Interventioner rettet mod børnefællesskabet	Børn og fagpersoner	Konsultativ	Ja
Tid til forandring	Målrettet unge som ønsker at ændre deres livssituation	Børn	Lettere behandlende	Ja

Deloitte.

Om Deloitte

Deloitte leverer ydelser indenfor revision, consulting, financial advisory, risikostyring, skat og dertil knyttede ydelser til både offentlige og private kunder i en lang række brancher. Deloitte betjener fire ud af fem virksomheder på listen over verdens største selskaber, Fortune Global 500®, gennem et globalt forbundet netværk af medlemsfirmaer i over 150 lande, der leverer kompetencer og viden i verdensklasse og service af høj kvalitet til at håndtere kundernes mest komplekse forretningsmæssige udfordringer. Vil du vide mere om, hvordan Deloittes omkring 312.000 medarbejdere gør en forskel, der betyder noget, så besøg os på Facebook, LinkedIn eller Twitter.

Deloitte er en betegnelse for en eller flere af Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), dets netværk af medlemsfirmaer og deres tilknyttede virksomheder. DTTL (der også omtales som "Deloitte Global") og alle dets medlemsfirmaer udgør separate og uafhængige juridiske enheder. DTTL leverer ikke ydelser til kunderne. Vi henviser til www.deloitte.com/about for nærmere oplysninger.